

जा.क्र.मत्स्य/नि/१११२०६/४८/२००८
आयुक्त मत्स्यव्यवसाय यांचे कार्यालय,
तारापोरवाला मत्स्यालय,
नेताजी सुभाष मार्ग,
चर्नीरोड, मुंबई-४०० ००२.
दिनांक :

परिपत्रक :

मत्स्यव्यवसाय विभागाच्या वार्षिक विकास कार्यक्रम सन २००८-०९ साठी शासनाने राज्य, केंद्र, राष्ट्रीय सहकार विकास निगम करीता एकूण रु. १२४३३.६१ लाखाचा नियतव्यय संमत केला आहे, त्यापैकी रु १०९७७.४९ लाख अर्थसंकल्पित व रु १४५६.१२ लाख अर्थसंकल्पविरहित आहेत.

राज्य हिश्यापोटी रु ४००५.४८ लाखाचा नियतव्यय मंजूर असून त्यात राज्यस्तरीय योजनांसाठी रु २०१७.५७ लाख व जिल्हास्तरीय योजनांसाठी रु १९८७.९१ लाख नियतव्यय आहेत. राज्यस्तरीय योजनांमध्ये रु ११९९.८९ लक्ष अर्थसंकल्पित व रु ८१७.६८ लक्ष अर्थसंकल्पविरहित आहेत, तर जिल्हास्तरीय योजनांमध्ये रु १३८७.१७ लाख अर्थसंकल्पित व रु ६००.७४ लाख अर्थसंकल्पविरहित आहेत. (यामध्ये बाह्य सहाय्यित प्रकल्पासाठी रु. २००.०० लाख समाविष्ट आहेत.)

केंद्र पुरस्कृत योजनांसाठी रु १८३१.५२ लाखाचा नियतव्यय मंजूर असून त्यात रु १८०९.८२ लाख अर्थसंकल्पित व रु २१.७० लाख अर्थसंकल्प विरहित आहेत.

राष्ट्रीय सहकार विकास निगम सहाय्यित योजनांसाठी रु ६५९६.६१ लाखाचा नियतव्यय संमत झाला असून त्यात रु ६५८०.६१ लाख अर्थसंकल्पित आहेत व रु.१६.०० लाख अर्थसंकल्पविरहित आहेत.

वरील नियतव्ययातून भूजल, सागरी व निमखाऱ्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय विकासाच्या योजना हाती घेतल्या आहेत. त्या राज्यस्तरीय व जिल्हास्तरीय योजनांची तपशीलवार माहिती सोबतच्या वार्षिक विकास कार्यक्रम २००८-०९ च्या पुस्तिकेत दिलेली आहे. त्या संदर्भात खालीलप्रमाणे निदर्शनास आणण्यात येते.

- १) नियोजन विभागाकडून निर्देशित केलेल्या योजनानिहाय व जिल्हानिहाय नियतव्ययाच्या अधिन राहून विभागाचा सन २००८-०९ चा योजना कार्यक्रम आखण्यात आला आहे. त्या अनुषंगाने भौतिक लक्ष्ये ठरविण्यात आली आहेत.
- २) योजनानिहाय नियतव्ययापैकी अर्थसंकल्पित नियतव्यय व अर्थसंकल्पविरहित नियतव्ययाचा तपशील पुस्तिकेत दिला असून अर्थसंकल्पित नियतव्ययाचे वितरण क्रमांक मत्स्य/अर्थ/१२१२०१/१०/ २००८ दिनांक २५.७.२००८ च्या परिपत्रकान्वये केले असून सन २००८-०९ चा नियतव्यय जिल्हानिहाय तपशील क्रमांक मत्स्य/नि/१११२०६/२१/२००८, दिनांक ११.४.२००८ अन्वये सर्व संबंधित कार्यान्वयन अधिकाऱ्यांना कळविला आहेच. सदरहू नियतव्यय अर्थसंकल्पित करण्यासाठी त्या त्या कार्यालयाकडून परस्पर कार्यवाहीच्या सूचनाही दिल्या आहेत.
- ३) या विभागाच्या योजना कार्यक्रमात आदिवासी उपयोजना, आदिवासी क्षेत्राबाहेरील आदिवासी उपयोजना व विशेष घटक योजनांखालील योजनानिहाय/जिल्हानिहाय माहिती स्वतंत्रपणे प्रकरण क्रमांक ३ व ४ मध्ये दिलेली आहे.
- ४) हा कार्यक्रम १०० % साध्य होण्याच्या दृष्टिने या विभागाच्या सर्व स्तरावर संबंधित अधिकाऱ्यांनी कसोशीने प्रयत्न करावेत.
- ५) या विभागाच्या सर्व स्तरावरील अधिकाऱ्यांनी या कार्यक्रमातील प्रत्येक योजनांच्या प्रगतीबाबतचा मासिक, त्रैमासिक, सहामाही व वार्षिक अहवाल विहित प्रपत्रात व विहित कालावधीत पर्यवेक्षकीय अधिकाऱ्याकडे पाठवावयाचे आहेत. जेणेकरून त्यांना विभाग प्रमुखांना विहित कालावधीत

- अहवाल सादर करणे शक्य होईल. तसेच विभाग प्रमुखांना शासनाला वेळच्यावेळी प्रगती कळविता येईल. करिता संबंधित कार्यान्वयन अधिका-यांनी तशी कार्यवाहीची दक्षता घ्यावी.
- ६) मुख्यालयातील सर्व संबंधित कार्यासन अधिका-यांनी त्यांच्या कार्यासनात राबविण्यात येणा-या योजनांचे तांत्रिक व प्रशासकीय प्रगतीचे अहवाल संबंधित कार्यान्वयन अधिका-यांकडून विहित कालावधीत मागवून वेळोवेळी पाठपुरावा करून संबंधित पर्यवेक्षकीय अधिका-यांकडे सादर करावेत.
- ७) जिल्हास्तरीय योजनांपैकी सर्वसाधारण योजनांचा नियतव्यय यावर्षी संबंधित जिल्हयाचे जिल्हाधिकारी यांचेकडून अर्थसंकल्पित करण्याबाबत कार्यवाही करण्यांत आली आहे. त्यानुसार प्रादेशिक कार्यालयाने त्यांच्या अधिपत्याखालील जिल्हयांकरीता जिल्हाधिकारी यांचेकडून अर्थसंकल्पित केलेल्या नियतव्ययाची जिल्हानिहाय व योजनानिहाय संकलित माहिती मुख्य कार्यालयांस कळविली ती आकडेवारी पुस्तिकेत त्या त्या योजनांमध्ये दर्शविलेली आहे.

आयुक्त मत्स्यव्यवसाय,
महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

प्रति,

- १) मत्स्यव्यवसाय उपसंचालक (भूजल)/(सागरी)/(निपास)/(सांख्यिकी), मुंबई
- २) प्रादेशिक उपआयुक्त मत्स्यव्यवसाय, मुंबई/नाशिक /पुणे /अमरावती/नागपूर /औरंगाबाद
- ३) सहाय्यक आयुक्त मत्स्य,प्रशासन,मत्स्यबीज,कर्ज व वसुली,निपास
- ४) सहाय्यक आयुक्त मत्स्यव्यवसाय मुंबई/ठाणे/रायगड/रत्नागिरी/सिंधुदुर्ग/भंडारा/चंद्रपूर
नाशिक/धुळे/नंदुरबार/जळगाव/अहमदनगर/
पुणे/सातारा/सांगली/सोलापूर/कोल्हापूर/बुलढाणा/अकोला/वाशिम/अमरावती/यवतमाळ/
नागपूर/वर्धा/भंडारा/गोदिया/चंद्रपूर/गडचिरोली/औरंगाबाद/जालना/बीड/परभणी/हिंगोली/
नांदेड/उस्मानाबाद/लातूर.
- ५) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणा ठाणे शहापूर/नाशिक/धुळे/जळगाव/
अहमदनगर /पुणे/सातारा/सांगली/सोलापूर/कोल्हापूर/बुलढाणा/ अकोला / अमरावती/ यवतमाळ/
नागपूर/वर्धा/भंडारा/चंद्रपूर/गडचिरोली/औरंगाबाद/जालना/बीड/परभणी/ हिंगोली/
नांदेड/उस्मानाबाद/लातूर.
- ६) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, निमखारेपाणी मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणा ठाणे पालघर/
रायगड-अलिबाग / रत्नागिरी/सिंधुदुर्ग-मालवण
- ७) व्यवस्थापकीय संचालक (फ्रेंच हॅचरी), दापचरी प्रकल्प (ठाणे-पालघर)
- ८) उपनिबंधक (मत्स्य), आयुक्त कार्यालय, मुंबई
- ९) कार्यकारी अभियंता, मुख्य कार्यालय, मुंबई
- १०) मत्स्यव्यवसाय विकास अधिकारी, मिरकरवाडा प्राधिकरण, रत्नागिरी
- ११) कार्यासन अधिकारी, .(मुख्यालय) कार्यासन क्रमांक १/२/३/४/५/६/७/८/९/१०/११/१२/
१३/१४/१५/१७/१९
- १२) निवड नस्ती (वार्षिक विकास कार्यक्रम पुस्तिका)
- १४ कक्ष अधिकारी, कृषि व पदुम विभाग (पदुम-१४)/(पदुम-१६)/(पदुम-१७)/(पदुम-१२, मंत्रालय,
मुंबई यांना माहितीसाठी.

प्रस्तावना :

मत्स्यव्यवसाय विकासाची प्रमुख उद्दिष्टे म्हणजे सागरी, निमखारेपाणी व भूजलाशयीन मत्स्योत्पादनात वाढ करणे व या व्यवसायातील उत्पादकांची म्हणजेच मच्छिमारांची आर्थिक व सामाजिक स्थिती सुधारणे ही होय. पाचव्या पंचवार्षिक योजना कालावधीत सुरु करण्यात आलेली जनजाती क्षेत्र उपयोजना व त्या योजनेच्या अखेरीस सुरु करण्यात आलेली अनुसूचित जातीसाठी विशेष घटक योजना या योजनामधून जनजाती व अनुसूचित जातीसारख्या समाजातील दुर्बल घटकातील व्यक्तींना मत्स्यव्यवसायात सामावून घेऊन उपजिविकेसाठी व्यवसाय उपलब्ध करून देण्यात येत आहे.

महाराष्ट्र राज्याला १,११,५१२ चौ.कि.मी.क्षेत्रफळ असेलेली ७२० कि.मी.लांबीची नैसर्गिक सागरी किनारपट्टी लाभली आहे. या क्षेत्रातून पारंपारिक पध्दतीने ४० वाव खोलीपर्यंतच्या ३७५००० मे.टन मत्स्योत्पादन क्षमतेचे सागरी क्षेत्र हा सागरी मत्स्योत्पादनाचा प्रमुख घटक आहे. सातव्या पंचवार्षिक योजनेअखेरपर्यंत राज्यात ६७६८ यांत्रिक नोका मासेमारी करित होत्या. अकराव्या पंचवार्षिक योजनेसाठी १०००० प्रगती यांत्रिक नौकांना अर्थसहाय्य देण्याचे उद्दिष्ट आहे.

राज्यात सुमारे ३.१७ लाख हेक्टरचे गोडया पाण्यातील भूजल क्षेत्र लाभले आहे. या भूजल क्षेत्रात इष्टतम पातळीवर संचयन करावयाचे झाल्यास सुमारे ६० कोटी मत्स्यबीजाची आवश्यकता आहे. यासाठी नवव्या पंचवार्षिक योजनेच्या कालावधीत ४२ मत्स्यबीज उत्पादन केंद्र कार्यरत करण्यात आली असून आधुनिक तंत्राने मत्स्यबीज उत्पादन घेण्यासाठी चिनी पध्दतीची २८ वर्तुळाकार उबवणी केंद्रे स्थापन करण्यात आली आहेत. त्या परिणामी राज्यात दहाव्या पंचवार्षिक योजनेच्या कालावधीत प्रतिवर्षी ३० ते ३२ कोटी मत्स्यबीज उत्पादन घेण्यात आले असून अकराव्या पंचवार्षिक योजनेच्या दुस-या वर्षासाठी ३० कोटीचे उद्दिष्ट ठेवले आहे. आठव्या पंचवार्षिक योजनेच्या पहिल्या वर्षापासून मत्स्यबीजाची पश्चिम बंगालमधून होणारी आयात बंद केली आहे. आता राज्य मत्स्यबीज उत्पादनात स्वयंपूर्ण आहे. याशिवाय उर्ध्ववर्धा (जि.अमरावती) व उर्ध्व पैनगंगा (जि.यवतमाळ) येथे प्रत्येकी ६ कोटी मत्स्यबीज उत्पादन क्षमतेची राष्ट्रीय मत्स्यबीज उत्पादन केंद्राची बांधकामे करण्यात आली आहेत. आठव्या पंचवार्षिक योजना कालावधीत आधुनिक तंत्राचा अवलंब करून गोडया पाण्यातील मत्स्योत्पादनात वाढ करण्याच्या दृष्टिने राज्यात २६ जिल्हयात केंद्र पुरस्कृत मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणा कार्यान्वित केल्या आहेत. अकरावी पंचवार्षिक योजना २००७-१२ मध्ये या यंत्रणा पढे चालू ठेवण्याचे प्रस्तावित आहे. त्याच्यामार्फत मत्स्यसंवर्धकांना आधुनिक तंत्रज्ञानाचे सहाय्याने उपलब्ध जलक्षेत्र सधन मत्स्यसंवर्धनाखाली आणणेसाठी अर्थसहाय्य, प्रशिक्षण देऊन सर्व प्रकारचे मार्गदर्शन करण्यात येते. २६ मत्स्यसंवर्धन विकास यंत्रणामार्फत सुमारे ५००० हे. संवर्धनक्षेत्राचा विकास करण्यात येईल. अकराव्या पंचवार्षिक योजनेअंतर्गत सुमारे २.०० लक्ष मे.टन प्रतिवर्ष मत्स्योत्पादनाचे लक्ष्य असून २००८-०९ वर्षासाठी २८६१ लक्ष मत्स्योत्पादनाचे लक्ष्य साध्य होईल.

फ्रेंच सरकारच्या ८०% सहाय्याने राज्यात बाहय सहायित प्रकल्प राबविण्यासाठी ठाणे-पालघर जिल्हयात दापचरी येथे गोडया पाण्यातील कोळंबीबीज उत्पादन केंद्राची स्थापना करण्यात आली आहे. यासाठी शासनाने २००८-०९ वर्षात रु २००.०० लक्षचा नियतव्यय मंजूर केली आहे व प्रकल्प कार्यान्वित झाल्यानंतर ४ कोटी कोळंबीबीज उत्पादन होणे अपेक्षित असून राज्यातील मागणी भागविता येईल. तसेच बीजाच्या विक्रीपासून प्रतिवर्षी सुमारे रु ७.१९ कोटी इतके महसूली उत्पन्न अपेक्षित आहे.

राज्यातील सागरी जिल्हयाच्या किनापरट्टीवर निमखा-या पाण्याखालील ८०,००० हेक्टरचे नैसर्गिक खाजण क्षेत्र उपलब्ध आहे. प्राथमिक पहाणीत त्यापैकी १२४५५ हे.चे क्षेत्र कोळंबी उत्पादनासाठी योग्य असल्याचे आढळून आले आहे. या क्षेत्रात संवर्धनासाठी कोळंबी प्रजातीच्या १०० कोटी बीजाची गरज राहणार आहे. ठाणे जिल्हयात २ कोटी बीज उत्पादन क्षमतेचा प्रकल्प उभारण्यात आला आहे. अशा प्रकारचे प्रकल्प इतर जिल्हयातही उभारावयाचे आहेत. निमखा-या पाण्याखाली उपलब्ध जलक्षेत्रात बंदिस्त तलाव बांधून आधुनिक तंत्रज्ञानाच्या सहाय्याने जास्तीत जास्त कोळंबी उत्पादन घेण्यासाठी ठाणे जिल्हयातील आसनगाव येथे ५० हे. क्षेत्राचा मार्गदर्शक प्रकल्प बांधण्याचे काम पूर्णत्वास

आले आहे. राज्यातील निमखा-या पाण्याचे उपलब्ध जलक्षेत्र आधुनिक तंत्राचे सहाय्याने विकसित करून सधन मत्स्यशेतीखाली आणून जास्तीत जास्त कोळंबी उत्पादन घेण्याच्या दृष्टिने मत्स्यसंवर्धकांना प्रशिक्षण, मार्गदर्शन व अर्थसहाय्य देण्याचे कार्य चार सागरी जिल्ह्यात केंद्र पुरस्कृत योजनेखाली स्थापन केलेल्या निमखारेपाणी मत्स्यसंवर्धक यंत्रणामार्फत केले जाते. तसेच निमखा-या पाण्यातील मत्स्यसंवर्धनाच्या नियोजनबद्ध विकासासाठी मत्स्यसंवर्धन संकुले (अॅक्वाइस्टेट्स) स्थापन करण्याची योजना विचाराधीन आहे. निमखारेपाणी क्षेत्रातील कोळंबी संवर्धनासाठी मत्स्यव्यवसाय विभागाच्या अनेक योजना प्रस्तावित आहेत.

वरील मत्स्यव्यवसायाची तीनही क्षेत्रे विचारात घेऊन अकरावी पंचवार्षिक योजना २००७-१२ मधील सन २००८-०९ चा रु. ४००५.४८ लाखाचा वार्षिक कार्यक्रम आखला आहे. त्यात राज्यस्तरीय योजनासाठी रु. २०१७.५७ लाख व जिल्ह्यास्तरीय योजनांसाठी रु. १९८७.९१ लाखचा नियतव्यय संमत आहे. त्यापैकी रु. ३८७१.१८ लाखचा नियतव्यय सर्वसाधारण योजनांसाठी, रु. ४४.०२ लाखाचा नियतव्यय विशेष घटक योजनेसाठी, रु. ८१.७२ लाखाचा नियतव्यय आदिवासी उपयोजनेसाठी, व रु. ८.५६ लाखाचा नियतव्यय आदिवासी क्षेत्राबाहेरील उपयोजनांसाठी मंजूर झालेला आहे.

राज्य हिश्याच्या वरील एकूण रु. ४००५.४८ लाख नियतव्ययापैकी रु. २५८७.०६ लाख अर्थसंकल्पित असून रु. १४१८.४२ लाखचा नियतव्यय अर्थसंकल्प विरहित आहे. त्याचा योजनानिहाय, जिल्हानिहाय/बाबनिहाय तपशिल विवरणपत्र-२ मध्ये दिला आहे. त्याप्रमाणे आवश्यक प्रस्ताव शासनाला सादर करून पूरक मागणी प्रस्ताव अर्थसंकल्पात अंतर्भूत केला जाईल.

या वार्षिक कार्यक्रमातील केंद्र पुरस्कृत योजनांसाठी केंद्र सहाय्य व राष्ट्रीय विकास निगम सहाय्यित योजनांसाठी अनुक्रमे रु. १८३१.५२ लाख व रु. ६५९६.६१ लाख संमत आहे.

वरीलप्रमाणे मत्स्यव्यवसाय विभागाचा सन २००८-०९ चा वार्षिक कार्यक्रम एकूण रु. १२४३३.६१ लाखाचा आखला आहे. वर्षअखेर आर्थिक आणि भौतिक लक्ष्य १००% साध्य करण्याबाबत मत्स्यव्यवसाय विभागाचे सर्व अधिकारी सर्वतोपरी प्रयत्नशिल राहतील असा मला विश्वास वाटतो.

आयुक्त मत्स्यव्यवसाय,
महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

मुंबई
दिनांक :

वार्षिक विकास कार्यक्रम २००८-०९

अनुक्रमणिका

क्रमांक	तपशिल	पृष्ठ क्रमांक
१	विवरणपत्र - १ वार्षिक योजना गोषवारा एकूण मंजूर नियतव्ययापैकी अर्थसंकल्पित, अर्थसंकल्पविरहित नियतव्यय	७
२	विवरणपत्र -२ संमत नियतव्ययाची योजनानिहाय अर्थसंकल्पित वअर्थसंकल्पविरहित नियतव्ययाची विगतवारी (जी.एन.२)	८-१०
३	विवरणपत्र -३ केंद्र सहाय्याच्या नियतव्ययाची योजनानिहाय विगतवारी दर्शविणारे विवरणपत्र (जी.एन.६) (केंद्र हिस्सा)	११
४	विवरणपत्र -३-२ केंद्र सहाय्याच्या नियतव्ययाची योजनानिहाय विगतवारी दर्शविणारे विवरणपत्र (जी.एन.६) (रासविनि हिस्सा)	१२-१३
५	विवरणपत्र -४ राज्यस्तरीय योजनांची जिल्हानिहाय अर्थसंकल्पित व अर्थसंकल्पविरहित विगतवारी दर्शविणारे विवरणपत्र.	१४-१५
६	विवरणपत्र - ५ जिल्हास्तरीय योजनांच्या नियतव्ययाची प्रादेशिक विभागनिहाय विगतवारी अ) राज्य हिस्सा, ब) केंद्र हिस्सा, क) रासविनि हिस्सा	१६-१९
७	विवरणपत्र - ६ अर्थसंकल्पित नियतव्ययातून घ्यावयाच्या बांधकामाची योजनानिहाय/ जिल्हानिहाय माहिती दर्शविणारे विवरणपत्र	२०-२७
८	विवरणपत्र - ७ अर्थसंकल्पविरहित नियतव्ययातून घ्यावयाच्या नवीन कार्यक्रमाची योजनानिहाय/जिल्हानिहाय विगतवारी दर्शविणारे विवरणपत्र	२८-३७
९	विवरणपत्र - ८ अकरावी पंचवार्षिक योजना (२००७-२०१२), व आर्थिक वर्ष २००७-०८ आर्थिक साध्याची माहिती.	३८-४७
१०	विवरणपत्र - ९ राज्यस्तरीय योजनांसाठी संमत नियतव्ययाची योजनानिहाय /वैधानिक विकास मंडळनिहाय नियतव्ययाची विगतवारी दर्शविणारे विवरणपत्र	४८-४९
११	विवरणपत्र -१० जिल्हास्तरीय योजनांसाठी संमत नियतव्ययाची योजनानिहाय/वैधानिक विकास मंडळनिहाय नियतव्ययाची विगतवारी दर्शविणारे विवरणपत्र	५०-५१
	प्रकरण एक - राज्य पातळीवरील योजना	५२
१	मत्स्यव्यवसाय विस्तार व प्रशिक्षण योजना (कें. पु.) ८०:२०	५३
२	राष्ट्रीय मत्स्यबीज उत्पादन केंद्राची स्थापना	५४-५५
३	गोडया पाण्यातील कोळंबी बीज उत्पादन केंद्राची स्थापना	५६
४	भूजल जलाशय मत्स्यव्यवसाय विकास (कें. पु.) ७५:२५	५७
५	भूजलाशयीन मत्स्यव्यवसाय सांख्यिकी विकास राज्यस्तरीय योजना	५८
६	मत्स्यव्यवसाय प्रकल्प राबविण्यासाठी महाराष्ट्र मत्स्योदयोग विकास महामंडळास अर्थसहाय्य	५९-६०

७	मच्छिमारांसाठी राष्ट्रिय कल्याण निधी (कें. पु.) ५०:५०	६१
८	स्वेच्छा अनुदानातून इमारतीची गौण बांधकामे	६२
९	सागरी मासेमारीच्या पध्दतीत आधुनिक उपकरणे खरेदीसाठी अर्थसहाय्य	६३-६४
१०	मच्छिमार बंदराचा विकास (केंद्र पुरस्कृत)	६५-६६
११	राष्ट्रीय मत्स्यव्यवसाय विकास बोर्ड अंतर्गत योजना	६७
१२	मच्छिमार सहकारी संस्थांना भागभांडवल (१००%) रासविनि सहाय्य)	६८
	प्रकरण दोन - जिल्हा पातळीवरील योजना	६९
१३	मच्छिमार युवकांना प्रशिक्षण	७०
१४	मत्स्यबीज उत्पादन केंद्राची स्थापना	७१-७५
१५	अवस्वध पाण्यात मत्स्यसंवर्धन	७६-८५
१६	मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणांची स्थापना (केंद्र पुरस्कृत)	८६-९०
१७	निमखारेपाणी मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणांची स्थापना	९१-९३
१८	मच्छिमार नौकांचे यांत्रिकीकरण व नौकामध्ये सुधारणा (रासविनि सहाय्यित)	९४-९६
१९	बिगर यांत्रिक नौकांसाठी बाहय व आंतर इंजिने खरेदीसाठी अर्थसहाय्य (केंद्र पुरस्कृत)	९७-९८
२०	मच्छिमारांनी खरेदी केलेल्या डिझेलवर सवलत (कें. पु.) १००%	९९
२१	मच्छिमार सहकारी संस्थांना वीज दरात सवलत	१००-१०१
२२	मासळी उतरविणे व चढविण्याच्या ठिकाणी मुलभूत सुविधा पुरविण्याचा धडक कार्यक्रम	१०२-१०३
२३	मासळीचे सुरक्षण, वाहतूक व पणन (रासविनि सहाय्यित)	१०४-१०६
२४	मच्छिमार सहकारी संस्थांचा विकास	१०७-११०
२५	मासेमार साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य	१११-१२१
प्रकरण -तीन	आदिवासी उपयोजना/आदिवासी उपयोजना क्षेत्राबाहेरील योजना (२००७-०८)	१२२-१३२
प्रकरण -चार	विशेष केंद्रीय सहाय्य योजना (२००८-०९)	१३३-१३६
प्रकरण -पाच	विशेष घटक योजना (२००८-०९)	१३७-१४२
प्रकरण -सहा	वीस कलमी कार्यक्रम (१९८६) (२००८-०९)	१४३-१४८
प्रकरण -सात	मराठवाडा विकास पॅकेज	१४९-१५१

वार्षिक विकास योजना २००८-०९

१	योजना क्रमांक	१			
२	योजनेचे नांव	मत्स्यव्यवसाय विस्तार व प्रशिक्षण (कें.पु.) ८०:२०			
३	योजनेचे वर्गीकरण	राज्यपातळी			
४	अकरावी पंचवार्षिक योजना २००७-१२ साठी प्रस्तावित योजना नियतव्यय.		राज्यहिस्सा (समये लाख)		केंद्र हिस्सा
	२००७-१२		20.00		80.00
	सन २००८-०९ ची योजना नियतव्यय				
	नियतव्यय	2405	1.00	2405	4.00
	अर्थसंकल्पित	2405	0.00	2405	0.00

(कार्यवाही कार्यासन क्रमांक : ८)

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :

मत्स्यव्यवसायाचे नविन तंत्रज्ञान मुख्यतः विविध संशोधन संस्थामधून कृषि विद्यापिठातून व मत्स्यविभागाच्या दिर्घ अनुभवातून विकसित होत असते. हे तंत्रज्ञान व त्यांची कार्यपध्दती उत्पादक मच्छिमारांपर्यंत पोहोचून तिचा पूरेपूर उपयोग करून प्रत्यक्ष उत्पादन वाढविणे, उपलब्ध तंत्रज्ञान व प्रत्यक्ष वापरलेले तंत्रज्ञान यातील दरी बुजवून नविन तंत्रज्ञान उत्पादकांपर्यंत पोहोचविण्यासाठी आवश्यक यंत्रणा महाराष्ट्रात उपलब्ध नव्हती. पुरेशी विस्तार यंत्रणा उभारणे या काळाच्या गरजेपोटी विविध दृकश्राव्य, माध्यमातून तंत्रज्ञानांची माहिती उत्पादकांपर्यंत पोहोचविणे, मच्छिमारांशी प्रत्यक्ष संपर्क साधून, त्यांच्यात विश्वास निर्माण करून त्यांना नविन पध्दतीचा अवलंब करण्यास उद्युक्त करणे आवश्यक होते. कर्मचारी वर्गाच्या अभावी काम अशक्य आहे. म्हणून कृषी विभागाच्या धर्तीवर योग्य यंत्रणा तयार करणेसाठी मच्छिमारी/अनुषंगीक कार्य करण-या लोकांत व्यावसायिक कौशल्य वाढविणेकरिता प्रशिक्षणाची नितांत गरज आहे. यासाठी विविध कालावधीतील प्रशिक्षण सत्रे, प्रशिक्षण केंद्राचा स्तर वाढविणे, मच्छिमार युवकांना अत्याधुनिक मासेमारी तंत्रज्ञान अवगत होण्यासाठी प्रशिक्षण केंद्रास जी.पी.एस. फिशफाईंडर, वॉकीटॉकी इत्यादी अत्याधुनिक मासेमारी साधने उपलब्ध करून देण्याचे प्रस्तावित आहे. तसेच आवश्यकतेनुसार नविन प्रशिक्षण केंद्र स्थापणे, मत्स्यव्यवसाय अधिका-यांचे तांत्रिक ज्ञान, व्यवसायिक कौशल्य व विकास विषयक दृष्टिकोन साधण्यासाठी विविध पातळीवर प्रशिक्षण कार्यक्रम आखणे इत्यादि या योजनेत प्रस्तावित आहेत.

वार्षिक विकास योजना २००८-०९

१	योजना क्रमांक	२			
२	योजनेचे नांव	राष्ट्रीय मत्स्यबीज उत्पादन केंद्राची स्थापना			
३	योजनेचे वर्गीकरण	राज्यपातळी			
४	अकरावी पंचवार्षिक योजना २००७-१२ साठी प्रस्तावित योजना नियतव्यय.		राज्यहिस्सा (स्रये लाख)	केंद्र हिस्सा	रासविनि हिस्सा
	२००७-१२		30.00		
५	सन २००८-०९ ची योजना नियतव्यय				
	नियतव्यय	44050023	10.00		
	अर्थसंकल्पित	44050023	10.00		

(कार्यवाही कार्यासन क्रमांक : २)

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :

या योजनेखाली विभागाने सन १९८५-८६ पासून अमरावती जिल्हयात उर्ध्ववर्धा व यवतमाळ जिल्हयात उर्ध्वपैनगंगा येथे दोन राष्ट्रिय मत्स्यबीज उत्पादन केंद्र उभारण्याचे काम हाती घेण्यात आले आहे. सदर केंद्रात प्रत्येकी १० हेक्टर जलक्षेत्रात १० संचयन तळी. १७० संवर्धन तळी, तसेच चिनी पध्दतीची वर्तुळाकार उबवणी केंद्र, संशोधन प्रयोगशाळा, कार्यालय, निवासी इमारती, इत्यादि बांधकामाचा समावेश आहे. त्यांचा मूळ अंदाजित खर्च अनुक्रमे रु ५६.९८ लाख व रु ५२.२४ लाख होता. आता प्रकल्पाची अनुक्रमे रु ३२३.०० लाख व १६९.०५ लाखची सुधारित अंदाजपत्रके व आराखडे मंजूरीसाठी शासनास सादर केली आहे. पैकी उर्ध्ववर्धा-मोर्शी जि. अमरावती केंद्राच्या रु ३२३.०० लाखाचा सुधारित अंदाजपत्रक व आराखडयास शासनाची मंजूरी प्राप्त झाली आहे. उर्ध्वपैनगंगा, जि.यवतमाळ केंद्राचे सुधारित अंदाजपत्रक व आराखडे शासनाच्या विचाराधीन आहे. या प्रकल्पाच्या बांधकामासाठी वरील खर्चाच्या ७०% (रु २४.३६ लाख या मर्यादेपर्यंत) प्रमाणे एकूण ४८.७२ लाखाची रक्कम कर्ज रमाने केंद्र शासनाकडून मिळाली आहे.

२००७-०८ अखेर या योजनेखाली पंचवार्षिक योजनेतून खालीलप्रमाणे खर्च झाला आहे.

वर्ष	उर्ध्ववर्धा अमरावती	उर्ध्व पैनगंगा यवतमाळ	एकूण
1	2	3	4
1985-90	37.83	63.26	101.09
1990-91	0.98	42.74	43.72
1991-92	6.96	12.59	19.55
1992-97	13.97	32.93	46.90
1997-98	5.00	6.50	11.50
1998-99	4.50	10.00	14.50
1999-00	92.61	31.40	124.01
2000-01	34.69	8.70	43.39
2001-02	0	0	0
2002-03	0	0	0
2003-04	0	0	0
2004-05	2.18	0	2.18
2005-06	7.00	0	7.00
2006-07	5.00	0	5.00
2007-08	10.00	0	10.00

या योजनेखाली दोन्ही केंद्रावरील बांधकामाची प्रगती

खालीलप्रमाणे आहे.

१) उर्ध्ववर्धा (मोर्शी) जि.अमरावती :

मूळ अंदाजित खर्च रु ५६.९८ लक्ष सुधारित अंदाजित खर्च रु ३२३.०० लक्ष सन २००७-०८ अखेर केंद्रात प्रशासकीय इमारत बांधकाम पूर्ण झालेले आहे. तसेच १६ निवासी गाळे हॅचरीचे बांधकाम, मत्स्यबीज उबवणी व जलाशय ते केंद्र पाईप लाईनचे काम पूर्ण, १० संचयन व २४ संवर्धन तळ्याची कामे पूर्ण झालेले आहे. सन २००८-०९ या आर्थिक वर्षात रु. १०.०० लक्ष तरतूद प्राप्त असून पाईपलाईन दुरुस्तीचे कामे आवश्यक आहेत. त्यात ५ संवर्धन तळींचे अस्तरीकरण, केंद्रातील मुख्य रस्ता मजबूतीकरण, संगोपन तळी क्षेत्रामधील विद्युतीकरण व मुख्य पाईपलाईन गळती दुरुस्ती कामे करणे आवश्यक आहेत. सन २००८-०९ वर्षात मत्स्यबीज उत्पादन हंगाम राबविण्यांत येईल. केंद्र सुरळीत सुरु झाल्यावर ६ कोटी मत्स्यजीरे उत्पादनाचे उद्दीष्ट अपेक्षित राहिल.

२) अप्पर पैनगंगा (इसापूर), जि.यवतमाळ :

मूळ अंदाजित खर्च रु ५२.२४ लाख सुधारित अंदाजित खर्च रु १६९.०५ लाख आहे. या केंद्रात आतापर्यंत १० संचयन तळी, ९५ संवर्धन तळीचे काम पूर्ण झालेले आहे. मत्स्यबीज उत्पादनासाठी उबवणी केंद्र इत्यादि बांधकामे पूर्ण झाली आहेत. केंद्रातील काही महत्वाचे नुतनीकरणाचे कामे प्रस्तावित असून त्या दृष्टीने कार्यवाही सुरु आहे. यामुळे अपेक्षित ६ कोटी मत्स्यजीरे निर्मितीचे उद्दीष्ट गाठता येईल. केंद्र १९९२-९३ पासून कार्यान्वित झाले असून खालीलप्रमाणे भौतिक साध्य आहे.

वर्ष	मत्स्यजिरे (लाखात)	मत्स्यबीज (लाखात)	उत्पन्न (लाखात)
1	2	3	4
1992-93	30.25	15.86	1.97
1993-94	104.00	38.45	2.37
1994-95	305.00	29.00	2.42
1995-96	327.00	55.49	3.88
1996-97	410.00	87.00	3.98
1997-98	485.00	121.00	4.51
1998-99	382.00	43.13	5.76
1999-00	405.00	62.06	3.81
2000-01	301.50	46.00	4.85
2001-02	0	1200.00	0
2002-03	235.00	6.15	3.433
2003-04	0	0	0
2004-05	0	0	0
2005-06	0	0	0
2006-07	0	0	0
2007-08	0	0	0

सन २००८-०९ च्या वार्षिक कार्यक्रमात या योजनेखाली १०.०० लाखाचा नियतव्यय संमत असून अर्थसंकल्पित आहे. त्याची विगतवारी खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	जिल्हा	आर्थिक लक्ष्य		भौतिक लक्ष्य
		भांडवली खर्च	एकूण	
१.	अमरावती (उर्ध्ववर्धा)	१०.००	१०.००	उर्ध्ववर्धा-१ उर्वरित केंद्राचे बांधकाम.

वरिल प्रकल्प चालू झाल्यावर प्रतिवर्षी प्रत्येकी ६ कोटी मत्स्यजिरे उत्पादित होईल असे अपेक्षित आहे.

वार्षिक विकास योजना २००८-०९

१	योजना क्रमांक	३			
२	योजनेचे नांव	गोडया पाण्यातील कोळंबीबीज उत्पादन केंद्राची स्थापना			
३	योजनेचे वर्गीकरण	राज्यस्तरीय योजना			
४		रु ५००.०० लाख			
५	अकरावी पंचवार्षिक योजना २००७-१२ साठी प्रस्तावित योजना नियतव्यय.		राज्यहिस्सा (समये लाख)	केंद्र हिस्सा	रासविनि हिस्सा
	२००७-१२		500.00		
	सन २००८-०९ ची योजना नियतव्यय				
	नियतव्यय	44050622	200.00		
	अर्थसंकल्पित	44050622	200.00		

(कार्यवाही कार्यासन क्रमांक : २)

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :

राज्यात गोडया पाण्यातील कोळंबी शेतीला भरपूर वाव आहे. कोळंबी प्रथिनयुक्त असल्याने दिवसेंदिवस मागणीत वाढ होत आहे. या निर्यात योग्य कोळंबी पासून परकीय चलन प्राप्त होत असल्याने कोळंबी बीजाची मागणी वाढत आहे. नैसर्गिक स्रोतामधून प्राप्त होणारे कोळंबी बीज हे मर्यादीत प्रमाणात असल्याने कृत्रिम रित्या कोळंबी बीज उत्पादन केंद्र उभारण्याची अत्यंत निकड आहे. कोळंबी बीज उत्पादन केंद्राकरीता खाऱ्या पाण्याची आवश्यकता विचारात घेता सागरी जिल्हयांत दोन कोळंबी बीज निर्मिती केंद्र स्थापन करण्याचे प्रस्तावित आहे.

महाराष्ट्र राज्याच्या ठाणे जिल्हयात दापचरी येथील गोडया पाण्यातील कोळंबी बीज निर्मिती केंद्र प्रकल्प कार्यान्वित करण्यांत आले आहे. या बाहय सहाय्यित प्रकल्पास फ्रान्स शासनाचे तांत्रिक व आर्थिक सहाय्य घेण्यांत आलेले आहे. या प्रकल्पासाठी ८० % अर्थसहाय्य फ्रेंच शासनाकडून तर २०% खर्च राज्य शासनाकडून करण्यात आले आहे.

सन २००८-०९ च्या वार्षिक कार्यक्रमात या योजनेखाली रु २००.०० लाखाचा नियतव्यय असून तो अर्थसंकल्पित आहे.

वर्षनिहाय खर्च खालीलप्रमाणे :

वर्ष	खर्च रु लाखात
1999-00	291.66
2000-01	81.55
2001-02	26.38
2002-03	0
2003-04	11.00
2004-05	23.02
2005-06	37.03
2006-07	58.57
2007-08	52.99

वार्षिक विकास योजना २००८-०९

१	योजना क्रमांक	४			
२	योजनेचे नांव	भूजल जलाशय मत्स्यव्यवसाय विकास (कें.पु.) ७५:२५			
३	योजनेचे वर्गीकरण	राज्यपातळी			
४	अकरावी पंचवार्षिक योजना २००७-१२ साठी प्रस्तावित योजना नियतव्यय.		राज्यहिस्सा (स्रये लाख)		केंद्र हिस्सा
	२००७-१२		1.00		3.00
५	सन २००८-०९ ची योजना नियतव्यय				
	नियतव्यय	2405	1.00	2405	3.00
	अर्थसंकल्पित	2405	0.00	2405	0.00

(कार्यवाही कार्यासन क्रमांक : १)

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :

२० हेक्टर ते ६० हेक्टर जलाशय विकासाच्या प्रस्तावित योजनेत मासळी उतरविणेसाठी बांधकाम, मच्छिमारांना प्रशिक्षण, नौका व जाळी, मत्स्यबोटुकली संचयन मत्स्यखाद्य (निविष्ठा) इत्यादी बाबींवर (मत्स्यसंवर्धन विकास यंत्रणेप्रमाणे) केंद्रपुरस्कृत योजनेअंतर्गत अनुदानित अर्थसहाय्य देणे प्रस्तावित आहे. या योजनेचा उद्देश दर हेक्टरी ३००० किलोग्राम प्रतिवर्षी मत्स्योत्पादन काढणे असा असून त्याकरीता वरील घटकांवर अनुदानित अर्थसहाय्य व कर्ज पुरवठा सुध्दा प्रस्तावित आहे. याकरीता केंद्रशासनाकडे योजना प्रस्तावित करण्यांत येत आहे.

वार्षिक विकास योजना २००८-०९

१	योजना क्रमांक	५			
२	योजनेचे नांव	भूजलाशयीन मत्स्यव्यवसाय सांख्यिकी विकास			
३	योजनेचे वर्गीकरण	राज्यपातळी			
४		रु १००.०० लाख			
५	अकरावी पंचवार्षिक योजना २००७-१२ साठी प्रस्तावित योजना नियतव्यय.		राज्यहिस्सा (स्रये लाख)		केंद्र हिस्सा
			100.00		
	सन २००८-०९ ची योजना नियतव्यय				
	नियतव्यय	2405	1.00	24050066	25.00
	अर्थसंकल्पित	2405	0.00	24050066	25.00

(कार्यवाही कार्यासन क्रमांक-१०)

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :

भूजल मत्स्यव्यवसायात सध्या मुलभूत व विश्वसनीय आकडेवारी उपलब्ध नाही. ही वस्तुस्थिती आहे. उपलब्ध भूजल संपत्तीबाबत तिच्या निरनिराळ्या स्रोत किंवा प्रकारानुसार विस्तृत विश्वसनीय आकडेवारीच्या अभावी मत्स्यव्यवसाय आयुक्तालय मत्स्यव्यवसाय विभागाची व विभागामार्फत राबविल्या जाणा-या विकास योजना पध्दतशीर व सुनियोजित प्रगती साध्य करणे अवघड जाते, कारण जलस्रोतनिहाय जलसंपत्तीची मुलभूत आकडेवारी व मत्स्योत्पादनाची विश्वसनीय अंदाज हे भूजल मत्स्यव्यवसाय विषयक संबंधी कुठलेही विकास कार्यक्रम/आराखडे तयार करण्यासाठी व राबविण्यासाठी महत्वाचे घटक आहेत.

वर वर्णन केलेल्या पार्श्वभूमीच्या अनुषंगाने प्रत्येक जिल्हास्तरावर विभागीय स्तरावर व मुख्यालयात सांख्यिकी पदांची निर्मिती होऊन त्यांच्यामार्फत सदर योजना राबविली जावी असे अभिप्रेत आहे. सदर योजना शासनस्तरावर प्रलंबित आहे.

योजनेची कार्यवाही :

जिल्हास्तरावर जलसंपत्तीची मच्छिमारी विषयाची व मच्छिमारी संबंधी असलेल्या संलग्न सेवा सुविधा विषयाची सविस्तर माहिती व आकडेवारी गोळाकरणे व ती अदयावत ठेवणे तसेच नमुना पाहणीद्वारे भूजल मत्स्योत्पादनाचे अंदाज तयार करणे ही कार्यवाही जिल्हास्तरीय सांख्यिकी कर्मचा-यांकडून करण्यात येईल. प्रादेशिक स्तरावरील कर्मचा-यांकडून जिल्हास्तरीय कर्मचा-यांना तांत्रिक मार्गदर्शन व प्रादेशिक स्तरावरील कामाचे संकलन आणि मुख्यालय जिल्हास्तरीय कर्मचारी यांच्यामधील दुवा या भूमिकेतून काम करणे, प्रामुख्याने प्रादेशिक स्तरावरील कर्मचा-यांचे काम राहिल. मुख्यालयातील सांख्यिकी वृंदाकडून संपूर्ण योजनेचे नियोजन, कामाची आखणी, मार्गदर्शनपर कामाची अंमलबजावणी करून घेणे अशा जबाबदा-या राहतील.

वार्षिक विकास योजना २००८-०९

१	योजना क्रमांक	६			
२	योजनेचे नांव	मत्स्यव्यवसाय प्रकल्प राबविण्यासाठी महाराष्ट्र मत्स्योद्योग विकास महामंडळ मुंबई यांना अर्थसहाय्य			
३	योजनेचे वर्गीकरण	राज्यपातळी			
४	अकरावी पंचवार्षिक योजना २००७-१२ साठी प्रस्तावित योजना नियतव्यय.		राज्यहिस्सा (स्रये लाख)	केंद्र हिस्सा	रासविनि हिस्सा
	२००७-१२		110.00		
५	सन २००८-०९ ची योजना नियतव्यय				
	नियतव्यय	44050103	27.50		
	अर्थसंकल्पित	44050103	27.50		

(कार्यवाही कार्यासन क्रमांक ९)

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :

या योजनेतून महाराष्ट्र मत्स्यव्यवसाय विकास महामंडळाला मत्स्यव्यवसाय विकासाचे प्रकल्प हाती घेण्याकरिता भागभांडवलाच्या स्वरूपात आर्थिक मदत देण्यात येते.

महामंडळाबाबत अभिप्राय :

महाराष्ट्र मत्स्यव्यवसाय विकास महामंडळाची स्थापना १९७३ मध्ये झाली. सागरी भागातील मत्स्यव्यवसाय वाढविण्याच्या दृष्टिने विविध कार्यक्रम हाती घेण्याची योजना महामंडळाने प्रस्तावित केली आहे. तसेच भूजलाशयीन मत्स्यव्यवसायाच्या विकास योजना महामंडळाने १.७.१९८३ पासून घेतली. सध्या महामंडळाकडे एकूण ८ जलाशये असून सरासरी ४८,००० जमिन मत्स्यव्यवसायासाठी उपलब्ध आहे. मुंबई येथील बर्फ कारखाना, जलद गोठवणूक गृह व मत्स्यभुकटी कारखाना हे प्रकल्प पुनःश्च १ जुलै १९८५ ला हस्तांतरित करण्यात आले आहेत. त्याचप्रमाणे गोडया पाण्यातील कोळंबी बीज सर्व जिल्हयातील विविध ठिकाणापर्यंत वाहतूक करून त्याची विक्री व वितरण करणे हा कार्यक्रम महामंडळाकडे १९९६ पासून सोपविण्यात आला आहे.

१) महाराष्ट्र मत्स्योद्योग विकास महामंडळाने पुढील योजना कार्यान्वित करण्याच्या दृष्टिने शासनास अहवाल सादर केला आहे.

अ) मुसळ कुडाळ मालवण ३० टन बर्फ उत्पादन कारखाना कार्यान्वित करणे

ब) राष्ट्रीय मत्स्यकी बोर्डाच्या योजना राबविणे

या व्यतिरिक्त भूजल मत्स्यव्यवसाय पणन सुविधांचे बळकटीकरण (केंद्र पुरस्कृत) १००% अनुदानाच्या योजनेअंतर्गत औरंगाबाद व नागपूर विभागात प्रत्येकी १० टन प्रतिदिन उत्पादनाचे २ बर्फ कारखाने, मासळी विक्री केंद्र व ४ टन क्षमतेची शितवाहने यासाठी महामंडळास अर्थसहाय्य देण्याचे प्रस्तावित आहे.

या योजनेखाली आतापर्यंत महामंडळाला पुढीलप्रमाणे अर्थसहाय्य देण्यात आले आहे.

	सन	खर्च (रु लाखात)
वार्षिक योजना	1990-91	5.31
आठवी पंचवार्षिक योजना	1992-97	3.26
नववी पंचवार्षिक योजना	1997-98	32.00
	1998-99	20.00
	1999-00	16.20
	2000-01	30.73
	2001-02	0
दहावी पंचवार्षिक योजना	2002-03	0
	2003-04	0
	2004-05	0
	2005-06	71.07
	2006-07	4.86
अकरावी पंचवार्षिक योजना		
	2007-08	0

मत्स्यव्यवसाय विकास योजना प्रकल्प राबविण्यासाठी महामंडळास भागभांडवल अर्थसहाय्यासाठी २००८-०९ करिता रु २७.५० लाखाचा अर्थसंकल्पित नियतव्यय ठेवण्यात आला आहे.

वार्षिक विकास योजना २००८-०९

१	योजना क्रमांक	७			
२	योजनेचे नांव	मच्छिमारांसाठी राष्ट्रीय कल्याण निधी (केंद्र पुरस्कृत योजना)			
३	योजनेचे वर्गीकरण	राज्यपातळी			
४	अकरावी पंचवार्षिक योजना २००७-१२ साठी प्रस्तावित योजना नियतव्यय.		राज्यहिस्सा (समये लाख)		केंद्र हिस्सा
	२००७-१२		1000.00		1000.00
५	सन २००८-०९ ची योजना नियतव्यय				
	नियतव्यय	24051044	20.00	24051053	20.00
	अर्थसंकल्पित	24051044	20.00	24051053	20.00

(कार्यवाही कार्यासन क्रमांक ७)

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :

मच्छिमारांसाठी राष्ट्रीय कल्याण निधी या केंद्र पुरस्कृत योजनेअंतर्गत मच्छिमारी खेड्यात मच्छिमारांसाठी घरबांधणी, पिण्याचे पाणी, समाजमंदिर वगैरे कल्याणकारी मुलभूत सुविधा उपलब्ध करून देण्याची तरतूद आहे. राज्य शासनाकडून शिफारस करण्यात आलेल्या प्रस्तावांची केंद्र शासनातर्फे छाननी करण्यात येऊन प्रस्ताव मान्य करण्यात येतात. प्रत्येक घर हेक्टर ३५ चौ.मिटर क्षेत्राचे तथा त्यांची किंमत ३५,०००/- समये पर्यंत (कमाल मर्यादा) असावी ही प्रमुख बंधने आहेत. १० ते २० घरांच्या एका समुहाला १ कूपनलिका व ७५ घराच्या एका समुहास एक समाजमंदिर देखील बांधून देण्यात येते.

या योजनेखाली सन १९९७ पासून खालीलप्रमाणे खर्च व भौतिक साध्य झाले आहे.

वर्ष	खर्च (रु लाखात)			भौतिक साध्य			
	राज्य	केंद्र	एकूण	घरकूल (संख्या)	कूपनलिका (संख्या)	समाज मंदिर	लाभार्थी (संख्या)
1997-98	20.00	20.00	40.00	271	8	0	271
1998-99	4.87	4.87	9.74	0	0	0	0
1999-00	20.00	20.00	40.00	215	4	0	215
2000-01	10.92	10.92	21.86	61	2	0	61
2001-02	0	0	0	0	0	0	0
2002-03	18.13	18.13	36.26	0	0	0	0
2003-04	0	0	0	11	0	0	11
2004-05	15.00	15.00	30.00	447	7	2	447
2005-06	15.00	15.00	30.00	0	0	0	0
2006-07	85.83	85.83	171.66	0	0	0	0
2007-08	143.10	143.10	286.20	715	8	2	715
Total	332.85	332.85	665.72	1720	29	4	1720

सन २००८-०९ मध्ये या योजनेखाली राज्य हिश्यासाठी रु २०.०० लाख व केंद्र हिश्यासाठी रु २०.०० लाख मंजूर झाले असून ते अर्थसंकल्पित आहेत.

वार्षिक विकास योजना २००८-०९

१	योजना क्रमांक	८			
२	योजनेचे नांव	स्वेच्छा अनुदानातून गौण बांधकामे			
३	योजनेचे वर्गीकरण	राज्यपातळी			
४	अकरावी पंचवार्षिक योजना २००७-१२ साठी प्रस्तावित योजना नियतव्यय.		राज्यहिस्सा (स्रये लाख)	केंद्र हिस्सा	रासविनि हिस्सा
	२००७-१२		100.00		
५	सन २००८-०९ ची योजना नियतव्यय				
	नियतव्यय	24050496	22.00		
	अर्थसंकल्पित	24050496	22.00		

(कार्यवाही कार्यासन क्रमांक २)

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :

ही योजना १९८७-८८ पासून कार्यान्वित असून मत्स्यव्यवसाय विभागातील इमारतीच्या परिरक्षणाबाबतची अत्यावश्यक गौण बांधकामे या योजनेअंतर्गत हाती घेण्यात येतात. सन १९८७-८८ पासून या योजनेअंतर्गत खालीलप्रमाणे खर्च करण्यात आलेला आहे.

सन	खर्च (रुलाखात)
1987-88	0.71
1988-89	0
1989-90	0.50
1990-91	0.54
1991-92	2.20
1992-93	0.76
1993-94	0.78
1994-95	2.16
1995-96	0
1996-97	1.97
1997-98	1.93
1998-99	0
1999-00	7.54
2000-01	8.90
2001-02	2.75
2002-03	0.59
2003-04	4.40
2004-05	5.00
2005-06	9.96
2006-07	9.87
2007-08	11.46

सन २००८-०९ मध्ये करावयाच्या गौण बांधकामासाठी या योजनेखाली रु. २२.०० लाखाचा अर्थसंकल्पित नियतव्यय ठेवण्यात आला आहे.

वार्षिक विकास योजना २००८-०९

१	योजना क्रमांक	९			
२	योजनेचे नांव	सागरी मासेमारीच्या पध्दतीत आधुनिक उपकरणे खरेदीसाठी अर्थसहाय्य			
३	योजनेचे वर्गीकरण	राज्यस्तरीय योजना			
४	अकरावी पंचवार्षिक योजना २००७-१२ साठी प्रस्तावित योजना नियतव्यय.		राज्यहिस्सा (स्रये लाख)	केंद्र हिस्सा	रासविनि हिस्सा
	२००७-१२		275.00		
५	सन २००८-०९ ची योजना नियतव्यय				
	नियतव्यय	24051171	100.07		
	अर्थसंकल्पित	24051171	100.07		

(कार्यवाही कार्यासन क्रमांक-०६)

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :

मासेमारी नौकेवरील संदेश वहन, मासळीचा शोध घेणे इत्यादि अत्याधुनिक यंत्र सामुग्री खरेदी करण्याकरिता अर्थसहाय्य देण्याची योजना राज्यात सन १९९९-२००० पासून कार्यान्वित करण्यात आलेली आहे. या योजनेअंतर्गत मच्छिमारांना त्यांच्या यांत्रिक नौकांवर बसविण्यासाठी वॉकी टॉकी सेट, एको साऊंडर व जीपीएस नेव्हीगेटर यासारखी अत्याधुनिक यंत्रसामुग्री खरेदी करण्याकरिता अर्थसहाय्य दिले जाते. या यंत्र सामुग्रीचा मच्छिमारांना खालीलप्रमाणे उपयोग होतो.

वॉकीटॉकी - या यंत्रसामुग्रीमुळे मच्छिमारांना समुद्रातून जमीनीवर संपर्क साधणे तसेच समुद्रामध्ये एका नौकेवरून दुस-या नौकेवर संपर्क साधणे शक्य होते. यामुळे संकट काळात मच्छिमारांना या यंत्राचा उपयोग होतो.

एकोसाऊंडर - या यंत्रसामुग्रीमुळे मच्छिमारांना समुद्रातील मासळीचा शोध घेता येतो. समुद्रामध्ये किती खोलीवर व कोणत्या दिशेला मासळीचा साठा उपलब्ध आहे याची प्रत्यक्ष माहिती नौकेवर बसविलेल्या मॉनेटरवर मिळते. त्यामुळे मच्छिमारांना नेमक्या त्याच ठिकाणी जाळे टाकून मासळी पकडता येते. त्यामुळे इतरत्र जाळी टाकून होणारी आर्थिक हानी व अनावश्यक श्रम वाचतात.

जीपीएस नेव्हीगेटर : या यंत्रसामुग्रीमुळे मच्छिमारांना समुद्रातील निश्चित दिशा व ठिकाण इत्यादिबाबत माहिती मिळते. समुद्रात मासळी साठा उपलब्ध असलेल्या ठिकाणाची माहिती नॅशनल रिमोट सेन्सींग अॅथोरिटीकडून प्रत्येक बंदरावर उपलब्ध होते. ही माहिती उपलब्ध झाल्यावर मच्छिमारांना सरळ त्या ठिकाणी मासेमारीसाठी जाता येते. सदर यंत्रसामुग्री असल्यामुळे दिशा व ठिकाणाची माहिती असल्यामुळे मासेमारी नौका समुद्रात इतरत्र भरकटत नाहीत. त्यामुळे डिझेलच्या खर्चात मोठ्या प्रमाणात बचत होते.

यासर्व यंत्र सामुग्रीमुळे मच्छिमारांना मासेमारी खर्चात मोठ्या प्रमाणात बचत होते. तसेच संकटकाळी एकमेकांशी संपर्क होत असल्याने जिवित व वित्त हानी टळते. यामुळे अशी यंत्रसामुग्री बसविण्याकरिता मच्छिमारांकडून मोठ्या प्रमाणावर मागणी होत आहे.

अर्थसहाय्य : मच्छिमारांनी स्वतः अथवा बँक/वित्तीय संस्थांकडून कर्जे घेवून त्यांच्या यांत्रिक नौकांवर यंत्रसामुग्री बसविल्यावर विभागाकडून याबाबत तपासणी करून मच्छिमारांना खालीलप्रमाणे अर्थसहाय्य देण्यात येते.

अ.क्र.	यंत्रसामुग्री	अर्थसहाय्याचे प्रमाण व कमाल मर्यादा
१	वॉकीटॉकी	यंत्रसामुग्रीच्या किंमतीच्या २५% परंतु रु १२५००/- पर्यंत
२	एकोसाऊंडर	यंत्रसामुग्रीच्या किंमतीच्या २५% परंतु रु १५०००/- पर्यंत
३	जीपीएस	यंत्रसामुग्रीच्या किंमतीच्या २५% परंतु रु ७५०००/- पर्यंत

सन १९९९-२००० पासून खालीलप्रमाणे आर्थिक व भौतिक साध्य झाले आहे

अ.क्र.	वर्ष	आर्थिक खर्च	भौतिक साध्य (वॉकी टॉकी)	जी.पी.एस.	एकोसाऊंडर	लाभधारक नौका
१.	1999-2000	9.83	103	0	0	133
२.	2000-2001	125.00	169	192	142	503
३.	2001-2002	54.39	52	76	54	182
४.	2002-2003 (योजना व्यतिरिक्त) कोकण विकास कार्यक्रम	10.00	18	4	12	34
५.	2003-2004	14.38) 33)	57	20	110
	कोकण विकास कार्यक्रम	24.10				
६.	2004-2005	69.27	20	105	0	125
७.	2005-2006	54.61	64	77	0	141
८.	2006-07	105.08	0	5	142	147
९.	2007-08	130.45	91	143	19	160

सदर योजना सन २००८-०९ साठी रु १००.०७ लाखाचा नियतव्यय मंजूर असून तो अर्थसंकल्पित आहे.

वार्षिक विकास योजना २००८-०९

१	योजना क्रमांक	१०			
२	योजनेचे नांव	मच्छिमर बंदरांचा विकास (केंद्र पुरस्कृत योजना)			
३	योजनेचे वर्गीकरण	राज्यपातळी			
४	अकरावी पंचवार्षिक योजना २००७-१२ साठी प्रस्तावित योजना नियतव्यय.		राज्यहिस्सा (समये लाख)		केंद्र हिस्सा
			12850.00		12650.00
५	सन २००८-०९ ची योजना नियतव्यय				
	नियतव्यय	44050041	800.00	44050346	636.32
		44050651	100.00		
	अर्थसंकल्पित	44050041	636.32	44050346	636.32
		44050651	100.00		

(कार्यवाही कार्यासन क्रमांक ५)

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :

मासळी ही नाशिवंत असल्याने तिची जलद गतीने विक्री व वितरण होणे आवश्यक आहे. मच्छिमर नौकांनी पकडलेली मासळी किना-यावर आणून सुरक्षितपणे उतरविणे व बंदरावर मासळी सुस्थितीत ठेवण्याच्या सुविधा असणे फार महत्वाचे आहे. त्यादृष्टिने बंदरावर सुविधा उपलब्ध करून देण्याचा कार्यक्रम योजनेत अंतर्भूत आहे. या योजनेखाली लहान बंदरामध्ये धक्के/पकटया बांधणे, मार्गदर्शक दिवे बसविणे, नौकेच्या जाण्या-येण्याच्या मार्गातील खडक फोडून इतर अडथळे दूर करून मार्ग सुरक्षित करणे अशा स्वस्माची बांधकामे हाती घेण्यात येतात. सन १९७८-७९ पर्यंत ही योजना पूर्णपणे केंद्र सहाय्यित होती. तथापि सन १९७९-८० पासून या योजनेखाली ५०% खर्च राज्य शासनाला करावा लागतो. सन १९८५-८६ पर्यंत ही योजना किनारी अभियंता, मुंबई यांचेकडून राबविली जात होती. परंतु सन १९८६-८७ पासून ही विभागामार्फत राबविण्यात येत आहे.

तसेच हर्णे व साखरीनाटे (रत्नागिरी जिल्हा) या दोन बंदराच्या सर्वेक्षण व फिजिबिलिटी स्टडीचे काम वॅपकोज, नवी दिल्ली या संस्थेस देण्यात आले आहे.

या योजनेखाली आतापर्यंत खालीलप्रमाणे खर्च झालेला आहे.

अ.क्र.	पंचवार्षिक योजना/वार्षिक योजना		खर्च		
			राज्य हिस्सा	केंद्र हिस्सा	एकूण
१.	दुसरी पंचवार्षिक योजना	(1956-1961)	0	0.01	0.01

२.	तिसरी पंचवार्षिक योजना	(1961-1966)	0	2.58	2.58
३.	वार्षिक योजना	(1966-1967)	0	1.39	1.39
४.	वार्षिक योजना	(1967-1968)	0	0	0
५.	वार्षिक योजना	(1968-1969)	0	0	0
६.	चौथी पंचवार्षिक योजना	(1969-1974)	0	1.33	1.33
७.	पाचवी पंचवार्षिक योजना	(1974-1978)	0	20.42	20.42
८.	वार्षिक योजना	(1978-1979)	0	13.85	13.85
९.	वार्षिक योजना	(1979-1980)	25.76	25.76	51.52
१०.	सहावी पंचवार्षिक योजना	(1980-1985)	192.82	0	192.82
११.	सातवी पंचवार्षिक योजना	(1985-1990)	276.90	276.90	553.80
१२.	वार्षिक योजना	(1990-1991)	26.50	26.50	53.00
१३.	वार्षिक योजना	(1991-1992)	37.20	32.55	69.75
१४.	आठवी पंचवार्षिक योजना	(1992-1997)	149.76	134.76	284.52
१५.	नववी पंचवार्षिक योजना	(1997-1998)	36.86	14.37	51.33
१६.	वार्षिक योजना	(1998-1999)	15.46	4.89	20.35
१७.	वार्षिक योजना	(1999-2000)	85.14	83.62	168.77
१८.	वार्षिक योजना	(2000-2001)	119.55	167.82	287.67
१९.	वार्षिक योजना	(2001-2002)	349.79	180.00	529.79
२०.	दहावी पंचवार्षिक योजना	(2002-2003)	418.59	416.96	835.55
	कोकण विकास कार्यक्रम		(134.10)	(54.25)	(188.25)
२१.	वार्षिक योजना	(2003-2004)	55.775	52.45	108.225
	कोकण विकास कार्यक्रम		(100.00)	(-)	(100.00)
२२.	वार्षिक विकास योजना	(2004-2005)	28.31	7.50	35.81
२३.	वार्षिक विकास योजना	(2005-2006)	149.85	5.99	155.84
२४.	वार्षिक विकास योजना	(2006-07)	166.97	16.91	183.88
२५.	वार्षिक विकास योजना	(2007-08)	53.88	234.69	288.57

सदर योजनेस २००८-०९ साठी राज्य हिस्सा रु ९००.०० लाख व केंद्र हिस्सा रु ६३६.३२

लाख नियतव्यय असून अर्थसंकल्पित व अर्थसंकल्पविरहित बांधकामाची तपशीलवार यादी विवरणपत्र ६ व ७ मध्ये दिलेली आहे.

वार्षिक विकास योजना २००८-०९

१	योजना क्रमांक	११			
२	योजनेचे नांव	राष्ट्रीय मत्स्यव्यवसाय विकास बोर्ड अंतर्गत योजना			
३	योजनेचे वर्गीकरण	राज्यस्तरीय योजना			
४	अकरावी पंचवार्षिक योजना २००७-१२ साठी प्रस्तावित योजना नियतव्यय.		राज्यहिस्सा (समये लाख)	केंद्र हिस्सा	रासविनि हिस्सा
	२००७-१२		००.००	०	०
५	सन २००८-०९ ची योजना नियतव्यय				
	नियतव्यय	२४०५	३५.००	०	०
	अर्थसंकल्पित	२४०५	०	०	०

(कार्यवाही कार्यासन क्रमांक २)

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :

राष्ट्रीय मत्स्यव्यवसाय विकास बोर्डच्या योजना २००८-०९ पासून राबविण्याचे प्रस्तावित आहे. राष्ट्रीय मत्स्यव्यवसाय विकास बोर्ड अंतर्गत असलेल्या योजनांसाठी राज्य हिस्साकरीता १०% पर्यंत रक्कम प्रस्तावित करण्यांत येत असून, २००८-०९ करीता राज्य हिस्सासाठी रु. ३५.०० लक्ष नियतव्यय संमत करण्यांत आला आहे.

वार्षिक विकास योजना २००८-०९

१	योजना क्रमांक	१२			
२	योजनेचे नांव	मच्छिमर सहकारी संस्थांना भागभांडवल (१००% रासविनि अर्थसहाय्य)			
३	योजनेचे वर्गीकरण	राज्यस्तरीय योजना			
४	अकरावी पंचवार्षिक योजना २००७-१२ साठी प्रस्तावित योजना नियतव्यय.	राज्यहिस्सा (रुपये लाख)	केंद्र हिस्सा		रासविनि हिस्सा
	२००७-१२	०	०		१२५०.००
५	सन २००८-०९ ची योजना नियतव्यय				
	नियतव्यय	०	०	४४०५०१७७	३००.००
	अर्थसंकल्पित	०	०	४४०४०१७७	३००.००

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :

कोकणपट्टीतील मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्थांना मासे खरेदी-विक्री व्यवहार करण्यासाठी राष्ट्रीय सहकार विकास निगमाच्या अर्थसहाय्यातून मागणी करण्यात येते. ठाणे, रायगड व रत्नागिरी जिल्हयातील मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्थांच्या सभासदांना यांत्रिक नौका, मासळीचे सुरक्षण व परिवहन करणे व खरेदी विक्री पणन व्यवस्था करणे हा मुख्य उद्देश आहे. जेणेकरून संस्थांच्या सभासदांना योग्य भाव मिळू शकेल व संस्थेला त्यापासून उत्पादनात वाढ होईल, म्हणून राष्ट्रीय सहकार विकास निगम योजनेअंतर्गत प्रकल्प मंजूर करण्यात येतात.

या योजनेअंतर्गत सन २००८-०९ या वित्तीय वर्षात रु ३००.०० लक्ष नियतव्यय प्रस्तावित असून ती अर्थसहकल्पित आहे. या योजनेखाली होणारा खर्च राष्ट्रीय सहकार विकास निगमाकडून मिळणा-या अर्थसहाय्यातून १००% करावयाचा आहे.

संस्थांना मार्केटिंगसाठी भागभांडवल म्हणून अर्थसहाय्य देण्याबाबतच्या अटी व शर्ती खालीलप्रमाणे

--

- १) संस्थांना मंजूर झालेल्या भागभांडवलाची रक्कम संस्थांनी मासळी खरेदी विक्री मासेमारी साधन पुरवठा विक्री इत्यादि प्रयोजनासाठी वापरणे संस्थांना बंधनकारक आहे.
- २) संस्थांना मंजूर भागभांडवलाची रक्कम इतर कोणत्याही प्रयोजनासाठी वापरणे/वळती करता येणार नाही.
- ३) संस्थांना मंजूर झालेल्या भागभांडवल प्रित्यर्थ शासनाने नांव भाग दाखले देणे अत्यावश्यक आहे.
- ४) सदर भागभांडवलाची रक्कम संस्था/संघाने १० वर्षात समान वार्षिक हप्त्यात परत केली पाहिजे.
- ५) सहाय्यक मत्स्यव्यवसाय संचालक यांच्यामार्फत संस्थांनी भागभांडवलाचा विनियोग कशाप्रकारे केला आहे. याचा सविस्तर अहवाल दर सहा महिन्यांनी आयुक्त मत्स्यव्यवसाय, मुंबई कार्यालयास सादर करणे बंधनकारक आहे.
- ६) संस्थांनी शासनाने मंजूर केलेल्या रकमेचे भाग दाखले, भागभांडवल मिळाल्यापासून सहा महिन्यांच्या आत दिले नाही तर संस्थेस मंजूर झालेल्या भागभांडवलाची संपूर्ण रक्कम परत मागण्यात येईल.
- ७) मंजूर झालेल्या भागभांडवलाची रक्कम किंवा त्याचा काही भाग विनिर्दिष्ट प्रयोजनासाठी वापर न केल्यास अथवा वर नमूद केलेल्या कोणत्याही अटीचा भंग झाल्यास, संस्थेस मंजूर झालेले भागभांडवल संपूर्णतः किंवा अंशतः परत मागण्याचा हक्क शासनाने राखून ठेवला आहे.
- ८) सदर संस्थांना राष्ट्रीय सहकार विकास निगम नवी दिल्ली अथवा त्यांनी प्राधिकृत केलेले इतर संस्थांनी किंवा शासनाने विहित केलेल्या प्रपत्रामध्ये प्रगती अहवाल किंवा इतर वेळोवेळी विचारलेली माहिती विहित मुदतीत देतील.

वार्षिक विकास योजना २००८-०९

१	योजना क्रमांक	१३			
२	योजनेचे नांव	मच्छिमर युवकांना प्रशिक्षण			
३	योजनेचे वर्गीकरण	जिल्हा पातळी			
४	अकरावी पंचवार्षिक योजना २००७-१२ साठी प्रस्तावित योजना नियतव्यय.	राज्यहिस्सा (रुपये लाख)	केंद्र हिस्सा	रासविनि हिस्सा	
		1597.00	0	0	
५	सन २००८-०९ ची योजना नियतव्यय				
	नियतव्यय	सर्वसा	24050306	0.20	0
		विधयो	2405	0	0
				0.20	0
	अर्थसंकल्पित	सर्वसा	24050306	0	0
		विधयो	2405	0	0
				0	0

(कार्यवाही कार्यासन क्रमांक-२)

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :

जिल्हा/ उपयोजना	सर्वसायो नियतव्यय	विधयो नियतव्यय	सर्वसायो भौतिक लक्ष्य (प्रशिक्षणार्थी)	विधयो भौतिक लक्ष्य (प्रशिक्षणार्थी)
१. ठाणे	- (०.२०)	- (-)	--	--
२. रतागिरी	-	-	--	--
एकूण	- (०.२०)	- (-)	--	--

विशेष केंद्रिय सहाय्य नाधीतून ठाणे, रायगड, यवतमाळ व गडचिरोली जिल्हयातील आदिम जमातीतील मच्छिमरानां प्रशिक्षण देण्यात येते.

वार्षिक विकास योजना २००८-०९

१	योजना क्रमांक	१४			
२	योजनेचे नांव	मत्स्यबीज उत्पादन केंद्राची स्थापना			
३	योजनेचे वर्गीकरण	जिल्हा पातळी			
४	अकरावी पंचवार्षिक योजना २००७-१२ साठी प्रस्तावित योजना नियतव्यय.	राज्यहिस्सा (स्रये लाख)	केंद्र हिस्सा	रासविनि हिस्सा	
		1597.00	0	0	
५	सन २००८-०९ ची योजना नियतव्यय				
	नियतव्यय	सर्वसा	24050155	63.10	0
		सर्वसा	44050014	314.55	0
		आदिवासी	24050522	16.53	0
		आदिवासी	44050195	24.75	0
				418.93	0
	अर्थसंकल्पित	सर्वसा	24050155	63.10	0
		सर्वसा	44050014	54.90	0
		आदिवासी	24050522	16.53	0
		आदिवासी	44050195	24.75	0
				159.28	0

(कार्यवाही कार्यासन क्रमांक-२)

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :

गोडया पाण्यातील मत्स्यशेतीकरिता योग्य जातीच्या मत्स्यबीजाची वाढती गरज विचारात घेऊन मत्स्यबीजाचे राज्यातील उत्पादन वाढविण्यासाठी ही योजना १९६७-६८ मध्ये सुरु झाली. मत्स्यबीजाच्या उत्पादनाकरिता नविन मत्स्यबीज केंद्र स्थापन करणे, जुन्या चालू केंद्राच्या परिरक्षणासाठी दुस्त्या इ.बांधकामे हाती घेण्याची योजनेत तरतूद आहे.

राज्यात गोडया पाण्यातील मत्स्योत्पादनासाठी उपलब्ध क्षेत्रात इष्टतम पातळीवर साठा करण्यासाठी ६० कोटी इतके मत्स्यबीज आवश्यक आहे. सातव्या पंचवार्षिक योजनेअखेरपर्यंत प्रतिवर्षी २२ कोटी इतके मत्स्यबीज आयात करण्यात येत असे. मत्स्यबीज उत्पादनाच्या क्षेत्रात स्वयंपूर्ण होण्यासाठी व आठव्या पंचवार्षिक योजनेअखेरपर्यंत ६० कोटी इतके इष्टतम प्रमाणात लागणारे मत्स्यबीज उत्पादनासाठी या योजनेअंतर्गत खालील ४२ मत्स्यबीज केंद्राची स्थापना करण्यात आली आहे. आधुनिक तंत्राचा वापर करून मत्स्यबीज उत्पादन वाढविण्यासाठी २८ वर्तुळाकार उबवणी केंद्राची स्थापना करण्यात आली आहे. सन १९९१-९२ पासून राज्यात मत्स्यबीज निर्मितीत वाढ झाल्याने आयात बंद करण्यात यश आले आहे.

२००८-०९ मध्ये हॅचरी कार्यरत असणे/अपेक्षित असलेली बिगर आदिवासी योजनेखालील मत्स्यबीज उत्पादन केंद्रे.

अ. क्र.	केंद्राचे नांव	जिल्हा	संचयन क्षेत्र (हे.)	जिरे उत्पादन क्षमता (कोटी)	संगोपन क्षेत्र (हे.)	जिरे संचयन क्षमता (कोटी)	बीज उपलब्धी क्षमता (कोटी)
1.	आरे	मुंबई	0.33	1.50	0.26	0.312	0.103
2.	खोपोली	रायगड	0.50	2.25	0.60	0.720	0.268
3.	मुळा	अहमदनगर	1.09	4.90	0.26	0.312	0.103
4.	हडपसर	पुणे	1.92	5.60	0.48	0.576	0.190
5.	उजनी	सोलापूर	2.17	5.60	0.80	0.960	0.317
6.	धोम	सातारा	1.20	5.40	1.46	1.752	0.578
7.	जायकवाडी	औरंगाबाद	3.96	5.60	1.91	2.292	0.760
8.	गल्हाटी	जालना	0.92	4.10	0.20	0.240	0.079
9.	सिध्देश्वर	परभणी	1.56	5.60	0.98	0.176	0.388
10.	भाटेगांव	परभणी	0.74	1.80	0.09	0.108	0.036
11.	मासोळी	परभणी	2.00	5.60	0.58	0.697	0.230
12.	करडखेड	नांदेड	1.09	4.90	0.77	0.924	0.305
13.	मांजरा	बीड	1.50	5.60	1.00	1.20	0.396
14.	धरणी	लातूर	1.00	4.50	0.39	0.468	0.154
15.	चांदणी	उस्मानाबाद	0.48	2.15	0.29	0.348	0.115
16.	कोराडी	बुलढाणा	1.60	5.60	2.00	2.40	0.792
17.	काटेपूर्णा	अकोला	1.28	5.60	1.52	1.824	0.602
18.	केळझर	वर्धा	0.48	2.15	0.81	0.972	0.321
19.	भोर	वर्धा	0.40	1.80	0.56	0.602	0.222
20.	वेणा	नागपूर	0	0	1.04	1.248	0.412
21.	पेंच	नागपूर	3.26	5.60	2.10	2.52	0.832
22.	शिवनीबांध	भंडारा	0.60	2.70	1.20	1.44	0.475
	एकूण		28.08	88.55	19.30	22.09	7.68
मत्स्यबीज संगोपन केंद्र :							
23.	मुक्ती	धुळे	-	-	1.18	1.416	0.467
24.	ढेकू	औरंगाबाद	-	-	0.76	0.912	0.301
25.	खेळणा	औरंगाबाद	-	-	0.93	1.116	0.368
26.	मनार	नांदेड	-	-	0.81	0.972	0.391
27.	बसलापूर	अमरावती	-	-	2.00	2.40	0.792
28.	सायखेडा	यवतमाळ	-	-	1.80	2.160	0.713
29.	खिंडशी	नागपूर	-	-	1.10	1.344	0.444
30.	नागठाणा	भंडारा	-	-	1.52	1.824	0.602
31.	आंभोरा	भंडारा	-	-	0.98	1.176	0.388
32.	पूस	यवतमाळ	-	-	1.39	0	0
	एकूण		-	-	12.47	13.32	4.47

आदिवासी उपयोजना क्षेत्रातील केंद्रे :

अ. क्र.	केंद्राचे नांव	जिल्हा	संचयन क्षेत्र (हे.)	जिरे उत्पादन क्षमता (कोटी)	संगोपन क्षेत्र (हे.)	जिरे संचयन क्षमता (कोटी)	बीज उपलब्धी क्षमता (कोटी)
१.	दापचारी	ठाणे	0.94	4.20	1.10	1.320	0.426
२.	करंजवण	नाशिक	0.96	4.30	1.60	0.720	0.238
३.	इटियाडोह	भंडारा	1.83	5.60	1.66	1.992	0.657
४.	चारगाव	चंद्रपूर	0.96	4.30	1.20	1.440	0.475
५.	अमलनाला	चंद्रपूर	0.12	3.20	0.96	1.152	0.380
	एकूण		4.81	21.60	6.52	6.62	2.18

मत्स्यबीज संगोपन केंद्रे :

६.	मांडवा	अमरावती	-	-	2.04	2.448	0.808
७.	मरेगाव	चंद्रपूर	-	-	0.60	0.720	0.248
८.	लोणी	नांदेड	-	-	1.23	1.476	0.487
	एकूण		-	-	3.87	4.64	1.54

या योजनेत आतापर्यंतचे साध्य खालीलप्रमाणे :

कालखंड		मत्स्यबीज केंद्राचे बांधकाम (हेक्टर)	मत्स्यबीज उत्पादन (कोटी)(मत्स्यजिरे)	खर्च (लक्ष रुपये)
१९६७-६८		-	1.28	1.16
१९६८-६९		-	1.23	1.69
४ थी योजना	(1969-74)	15.494	20.15	12.66
			(वार्षिक पातळी)	
			5.45	
५ वी योजना	(1974-78)	17.87	39.39	50.10
वार्षिक योजना	(1979-80)	58.50	11.78	49.96
		10.78	12.54	54.85
६ वी योजना	(1980-85)	3.77	68.58	409.67
७ वी योजना	(1985-90)	-	28.21	189.35
वार्षिक योजना	(1990-91)	-	7.55	48.13
वार्षिक योजना	(1991-92)	-	19.93	95.66
८ वी योजना	(1992-97)	-	139.11	308.31
९ वी योजना	(1997-98)	-	24.18	96.01
	(1998-99)	-	23.02	104.57
	(1999-00)	-	20.83	116.68
	(2000-01)	-	20.66	111.33
	(2001-02)	-	22.97	74.06
१० वी योजना	(2002-03)	-	18.73	107.93
	(2003-04)	-	16.44	63.97
	(2004-05)	-	22.38	65.86
	(2005-06)	-	18.21	97.33
	2006-07	-	20.11	127.19
११ वी योजना	2007-08		20.06	116.11

७. २००८-०९ मध्ये एकूण ४१८.९३ लाखचा नियतव्यय प्रस्तावित असून मत्स्यबीज केंद्राचा विस्तार, उबवणी केंद्र व दुस्तीची बांधकामे पुढे चालू ठेवणे, २६ कोटी मत्स्यबीजाचे उत्पादन करणे ही लक्ष्ये ठरविण्यात आली आहेत. आर्थिक व भौतिक लक्ष्यांची जिल्हावार विगतवारी सोबतच्या विवरणपत्रात दिली आहे.

वार्षिक विकास योजना २००८-०९

१	योजना क्रमांक	१५				
२	योजनेचे नांव	अवस्वद पाण्यातील मत्स्यसंवर्धन				
३	योजनेचे वर्गीकरण	जिल्हा पातळी				
४	अकरावी पंचवार्षिक योजना २००७-१२ साठी प्रस्तावित योजना नियतव्यय.	राज्यहिस्सा (स्रये लाख)	केंद्र हिस्सा	रासविनि हिस्सा		
		500.00	0	0		
५	सन २००८-०९ ची योजना नियतव्यय					
	नियतव्यय	सर्वसा	24050137	30.15	0	0
		विघयो	24050629	19.13	0	0
		आदिवासी	24050502	16.17	0	0
		आदिक्षेबा	24050674	2.45	0	0
				67.90	0	0
	अर्थसंकल्पित	सर्वसा	24050137	30.15	0	0
		विघयो	24050629	19.13	0	0
		आदिवासी	24050502	16.17	0	0
		आदिक्षेबा	24050674	2.45	0	0
				67.90	0	0

(कार्यवाही कार्यासन क्रमांक १)

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :

पहिल्या पंचवार्षिक योजनेच्या आरंभापासून ही योजना चालू आहे. मत्स्यसंवर्धनास योग्य असलेल्या जलक्षेत्रात मत्स्यबीज संचयन करण्यात येऊन मत्स्यशेतीद्वारे गोडया पाण्यातील मत्स्योत्पादन वाढविणे हा या योजनेचा हेतू आहे. दरवर्षी मत्स्यव्यवसाय विभागाकडून जलद वाढणा-या जातीचे स्थानिकरित्या निर्माण केलेले मत्स्यबीज संवर्धकांना पुरवून तलाव जलाशयामध्ये मत्स्यशेती करण्यास प्रोत्साहन देण्यात येते. राज्यामधील नवीन तयार झालेल्या तलावामध्ये जलद वाढणा-या मत्स्यबीजाची शासनामार्फत साठवणूक करणेत येते. याचबरोबर विशेष घटक योजना आदिवासी विकास कार्यक्रमांतर्गत विशेष बाब म्हणून वरील लोकांच्या मच्छिमार स्थेच्या ताब्यात असणा-या तलावामध्ये संचयन करण्यांत येते.

या योजनेतील आतापर्यंतचे साध्य खालीलप्रमाणे आहे :-

कालखंड	प्रत्यक्ष खर्च (स्रये लाखात)	योजना काळात मत्स्यबीजाचे एकूण संचयन (लक्ष बीज)	योजना काळा अखेर गाठलेली संचयनाचे वार्षिक पातळी (लक्ष बीज)	योजना काळा अखेर मत्स्योत्पादनाची वार्षिक पातळी (टन)
१ ली योजना	0.97	21.00	0	8000
२ री योजना	5.64	134.33	0	10000
३ री योजना	12.19	598.00	92.30	12000
वार्षिक योजना	7.76	539.00	163.10	13000
४ थी योजना	27.86	1613.23	496.24	17500
५ वी योजना(१९७४-७८)	71.93	3246.55	985.30	23330
वार्षिक योजना				
1978-79	11.21	896.38	-	22775
1979-80	13.54	913.23	913.23	23495
६ वी योजना				
1980-85	132.57	5838.50	5313.75	133964
७ वी योजना				
1985-90	133.73	8581.82	8800.00	220494
वार्षिक योजना				
1990-91	48.87	2318.05	2000.00	61005
1991-92	70.48	2350.76	2000.00	64657
८ वी योजना				
1992-97	352.19	14794.35	12000.00	424513
९ वी योजना				
1997-98	64.32	3407.35	3400.00	126642
1998-99	83.13	4183.08	4000.00	125496
1999-00	72.66	3719.54	3757.67	135389
2000-01	74.50	3969.40	4000.00	123265
2001-02	36.32	3853.49	4000.00	121998
दहावी योजना				
2002-03	23.32	3849.20	4000.00	127236
2003-04	23.07	4065.97	4000.00	125120
2004-05	17.91	4617.38	4000.00	121180
2005-06	46.76	5820.33	4000.00	135204
2006-07	44.66	5203.24	5203.00	131848
2007-08	35.15	4849.72	4849.00	136632

सन २००८-०९ वार्षिक कार्यक्रमात या योजनेसाठी ६७.९० लाखाचा नियतव्यय मंजूर असून मत्स्यबीज संचयन, झिंगाबीज संचयन व मत्स्योत्पादनाची भौतिक लक्ष्ये अनुक्रमे ५५८९.७० लक्ष व ३७६.७१ लक्ष व १६२०१२ मे.टन इतके ठरविण्यात आली आहेत. त्याची जिल्हानिहाय विगतवारी सोबत दिली आहे.

वार्षिक विकास योजना २००८-०९

१	योजना क्रमांक	१६				
२	योजनेचे नांव	मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणा स्थापन करणे (केंद्र पुरस्कृत योजना) ७५:२५				
३	योजनेचे वर्गीकरण	जिल्हा पातळी				
४	अकरावी पंचवार्षिक योजना २००७-१२ साठी प्रस्तावित योजना नियतव्यय.	राज्यहिस्सा (स्रये लाख)		केंद्र हिस्सा		
		175.00		525.00		
५	सन २००८-०९ ची योजना नियतव्यय					
	नियतव्यय	सर्वसा	24050164	33.88	24050825	100.00
		विघयो	24050979	0	24050988	0
		आदिवासी	24050531	5.00	24050549	15.00
		आदिक्षेबा	24051151	0	24051162	0
				38.88		115.00
	अर्थसंकल्पित	सर्वसा	24050164	33.88	24050825	100.00
		विघयो	24050979	0	24050988	0
		आदिवासी	24050531	5.00	24050549	15.00
		आदिक्षेबा	24051151	0	24051162	0
				38.88		115.00

(कार्यवाही कार्यासन क्रमांक १९)

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :

मत्स्यसंवर्धनास उत्सुक असलेल्या शेतक-यांना त्यांच्या शेतात तळी बांधकाम करण्यास प्रोत्साहन देणे निवडक तलाव साधन मत्स्यसंवर्धनामध्ये सर्व बाबींवर अर्थसहाय्य देणे, मत्स्यसंवर्धनामध्ये उत्पादनापासून विक्री पर्यंतच्या सर्व कामात एकसूत्रता आणणे अपेक्षित मत्स्योत्पादनाची पातळी गाठणे, इत्यादींसाठी "मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणा" नावाने चालविण्याची केंद्रिय पुरस्कृत योजना महाराष्ट्रात सुरु करण्यात आलेली आहे. प्रशिक्षण खर्च, तलाव व बांधकाम व निविष्ठांवर अनुदान व वाढीव कर्मचारी वर्गाचे वेतन एवढ्या बाबींवर ५० टक्के केंद्रिय अर्थसहाय्य मिळत होते. उरलेला खर्च राज्य शासनाकडून करण्यात येत होता. केंद्र शासनाचे पत्र क्र.३१०११/१/९६-एफवाय (३) दिनांक १०.७.२००० व राज्य शासनाचे पत्र क्र.शासन निर्णय क्र.मत्स्यवि-२०००/२०७४०/प्र.क्र.१६२/पदुम-१३, दिनांक १२ नोव्हेंबर २००१ अन्वये सन २००२-०३ पासून २६ मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणांना केंद्र व राज्य शासनाचे अनुक्रमे ७५:२५% हिश्याचे अनुदान लागू करण्यात आले आहे.

राज्यात एकूण २६ यंत्रणा असून त्यापैकी ४ यंत्रणा अनुक्रमे ठाणे (शहापूर), धुळे, अमरावती, गडचिरोली या जिल्हयात आदिवासी योजनेखाली राबविली जातात. सन १९९७-९८ पासून अलिबाग जिल्हयात निमखारेपाणी यंत्रणेमार्फत सदर योजना कार्यान्वित करण्यात येत आहे. सन १९९७-९८ मध्ये २५५२.३१ हे.जलक्षेत्र विकसित करण्यात आले होते. त्यामधून ३४८३.४२८ टन मत्स्योत्पादन काढण्यात आले. म्हणजेच प्रति हेक्टरी सरासरी मत्स्योत्पादन १२७० किलो मिळाले. या योजनेस आतापर्यंत १८५६१ हे.जलक्षेत्र विकसित करण्यात आले असून १०१३० लाभार्थी प्रशिक्षित करण्यात आलेले आहेत. सधन मत्स्यशेती तंत्राद्वारे मत्स्योत्पादन पातळी प्रति हेक्टरी १०७५ कि.ग्रॅम पर्यंत साध्य करण्यात यश मिळाले आहे.

योजना तयार करताना प्रामुख्याने खालील बाबी विचारात घेण्यात आल्या आहेत.

- १) प्रत्येक यंत्रणेला १०० हे.जलक्षेत्र विकसित करण्याचे लक्ष्य
- २) प्रशिक्षणाचे लक्ष्य ५० प्रत्येक यंत्रणेसाठी
- ३) मत्स्योत्पादनाचे लक्ष्य १५०० किलो/हेक्टर
- ४) गोदाम/बांधकाम केलेले लाभार्थीची संख्या व त्यांचे हेक्टर तसेच निविष्ठांवर लाभार्थीची संख्या त्यांचे हेक्टर यांची सांगड घालून कार्यक्रम तयार करण्यात आलेला आहे.

सन १९९५-९६ पासून सदर योजना विशेष घटक कार्यक्रमात अंतर्भूत करण्यात आली आहे. आतापर्यंत या योजनेतील साध्य खालीलप्रमाणे -

(समये लाखात)

वर्ष	एकूण झालेला खर्च	राज्य हिस्सा	चालू यंत्रणा
1977-78	1.25	0	1
1978-79	4.28	0	2
1979-80	5.46	2.70	2
1980-81	5.98	2.99	2
1981-82	7.78	3.98	3
1982-83	7.80	6.74	3
1983-84	7.94	7.25	3
1984-85	15.99	3.98	3
1985-86	13.88	9.65	4
1986-87	14.97	10.71	5
1987-88	13.04	9.94	5
1988-89	15.855	9.35	5
1989-90	15.85	14.22	5
1990-91	17.49	15.35	16
1991-92	46.319	26.81	18
1992-93	77.98	62.85	26
1993-94	91.16	82.31	26
1994-95	145.19	119.79	26
1995-96	202.12	152.42	26
1996-97	261.38	190.37	26
1997-98	136.45	80.15	26
1998-99	103.50	51.77	26
1999-00	86.47	40.91	26
2000-01	79.26	38.58	26
2001-02	53.83	23.45	26
2002-03	84.39	20.06	26
2003-04	34.68	7.51	26
2004-05	34.41	7.87	26
2005-06	68.94	19.57	26
2006-07	63.04	23.80	26
2007-08	176.93	85.91	26

सन २००८-०९ च्या वार्षिक कार्यक्रमांतर्गत या योजनेखालील २६ यंत्रणासाठी राज्य हिश्यापोटी रु ३८.८८ लाखाचा नियतव्यय मंजूर केला असून केंद्र शासनाचे रु ११५.०० लाखाचे अर्थसहाय्य प्रस्तावित आहे. सोबतच्या विवरणपत्रात भौतिक लक्षाची जिल्हानिहाय विगतवारी दर्शविण्यात आली आहे.

वार्षिक विकास योजना २००८-०९

१	योजना क्रमांक	१७				
२	योजनेचे नांव	निमखारेपाणी मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणा (केंद्र पुरस्कृत योजना) ७५:२५				
३	योजनेचे वर्गीकरण	जिल्हा पातळी				
४	अकरावी पंचवार्षिक योजना २००७-१२ साठी प्रस्तावित योजना नियतव्यय.	राज्यहिस्सा (स्रये लाख)			केंद्र हिस्सा	
	२००७-१२	55.00			165.00	
५	सन २००८-०९ ची योजना नियतव्यय					
	नियतव्यय	सर्वसा	24050807	4.50	24050834	15.00
		आदिवासी	24050683	1.00	2405	3.00
				5.50		18.00
	अर्थसंकल्पित	सर्वसा	24050807	4.50	24050834	13.50
		आदिवासी	24050683	1.00	2405	0.00
				5.50		13.50

(कार्यवाही कार्यासन क्रमांक ३)

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :

ही केंद्र पुरस्कृत योजना आहे. या योजनेखाली केंद्र शासनाच्या क्र.३३०१६/६/८८/एलवाय (एच)(एल), दिनांक १५.१२.१९८८ अन्वये ठाणे जिल्ह्यात व क्र.३३०१३/१/८९/एलवाय (२), दिनांक २५.१.१९९० अन्वये रायगड, रत्नागिरी व सिंधुदुर्ग या जिल्ह्यात निमखारेपाणी मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणा स्थापन करण्यास मान्यता दिलेली आहे. राज्य शासनाने त्या राबविण्यास मान्यता दिली आहे. त्यानुसार सन १९९०-९१ पासून या यंत्रणा कार्यान्वित करण्यात आल्या आहेत. या योजनेनुसार भांडवली खर्चासाठी २५% व जास्तीत जास्त ४०,०००/- पर्यंत या योजनेखाली २.०० हे. पर्यंत अनुदान अनुज्ञेय आहे. हा खर्च केंद्र शासनाने ७५% व राज्यशासनाने २५% याप्रमाणात करण्यात येतो. उर्वरित खर्च संबंधित मत्स्यकास्तकारांनी यंत्रणेच्या मार्गदर्शनाखाली बँकेकडून उभारावयाचा आहे.

या योजनेखाली प्रत्येक सागरी जिल्ह्यातील यंत्रणेने दरवर्षी ५० हेक्टर खाजण जमीन निमखारेपाणी कोळंबी संवर्धनासाठी विकसित करावयाची आहे. सदर यंत्रणा मत्स्यकास्तकारांना जागेची निवड करण्यापासून ते पीक काढण्यापर्यंतचे व कोळंबी विक्रीपर्यंतचे संपूर्ण तांत्रिक सहाय्य करते. विस्तारित सेवा, मत्स्यव्यवसाय विषयी नविन तंत्राबाबतचे माहिती मत्स्यकास्तकारांना देणे, मत्स्यकास्तकारांना प्रशिक्षण देणे, इत्यादि कामे यंत्रणेकडून करण्यात येतात. मत्स्यकास्तकारांना निमखा-या पाण्यातील मत्स्यसंवर्धनासाठी तळी विकसित करण्याच्या दृष्टिने बँकेकडून कर्ज मिळण्यास शिफारस करणे, तसेच केंद्र व राज्य शासनाकडून मिळणारे २५% अनुदान मिळवून देणे, इत्यादि कामे सदर यंत्रणामार्फत करण्यात येतात. सन २००८-०९ पर्यंत निमखारेपाणी मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणेअंतर्गत एकूण ११५४.६८ हे.क्षेत्र विकसित करण्यात आले. १५४० लाभार्थींनी प्रशिक्षणाचा लाभ घेतला आहे.

सन १९९५ ते १९९८ दरम्यान सर्वोच्च न्यायालयीन प्रकरणामुळे कोळंबीसंवर्धनास खीळ बसली होती. सन १९९८ मध्ये केंद्रीय जलकृषि प्राधिकरणाची स्थापना झाली.

त्यानंतर तटीय जलकृषि प्राधिकरण अधिनियम २००५ हा कायदा अमलात आला. सदर अधिनियमाच्या तरतुदीनुसार व या अधिनियमाखाली देण्यांत आलेल्या मार्गदर्शक सुचनानुसार कोळंबी संवर्धन प्रकल्प विकसित करण्यांत येत आहे.

या योजनेअंतर्गत आतापर्यंत खालीलप्रमाणे खर्च झालेला आहे.

वर्ष	प्रत्यक्ष खर्च (रुलाखात)			विकसित क्षेत्र (हे.)	प्रशिक्षणार्थी (संख्या)	लाभार्थी संवर्धक
	राज्य हिस्सा	केंद्र हिस्सा	एकूण			
वार्षिक योजना १९९०-९१	1.70	0	1.70	0	0	0
वार्षिक योजना १९९१-९२	14.73	13.49	28.22	0	0	0
८ वी पंचवार्षिक योजना	0	0	0	0	0	0
१९९२-९७	78.22	58.65	136.87	239.24	670	60
९ वी पंचवार्षिक योजना	0	0	0	0	0	0
1997-98	6.67	6.67	13.34	0	26	0
1998-99	13.82	13.82	27.64	54.00	42	2
1999-00	15.45	18.45	33.90	171.84	43	0
2000-01	12.25	12.25	24.50	21.62	162	0
2001-02	13.20	13.20	26.40	39.23	187	0
१० वी पंचवार्षिक योजना	0	0	0	0	0	0
2002-03	12.46	3.00	15.46	108.08	56	31
2003-04	4.14	4.14	8.28	147.31	54	164
2004-05	2.58	3.58	6.16	58.21	7	16
2005-06	6.46	19.38	25.84	934.79	42	23
2006-07	5.50	16.50	22.00	7.00	13	13
11वी पंचवार्षिक योजना						
2007-08	0.53	1.75	2.28	12.22	123	0

सन २००८-०९ च्या वार्षिक कार्यक्रमात या योजनेखाली राज्य हिस्सा नियतव्यय रु ५.५० लाख असून केंद्र हिस्सा रु १८.०० लाख नियतव्यय संमत आहे. त्यापैकी राज्य हिस्सा रु ४.५० लाख व केंद्र हिस्सा रु १३.५० लाख अर्थसंकल्पित आहे. त्याची जिल्हानिहाय विगतवारी सोबतच्या विवरणपत्रात दर्शविली आहे.

वार्षिक विकास योजना २००८-०९

१	योजना क्रमांक	१८				
२	योजनेचे नांव	मच्छिमार नौकांचे यांत्रिकीकरण आणि नौकांमध्ये सुधारणा (रासविनि सहाय्यित)				
३	योजनेचे वर्गीकरण	जिल्हा पातळी				
४	अकरावी पंचवार्षिक योजना २००७-१२ साठी प्रस्तावित योजना नियतव्यय.	राज्यहिस्सा (समये लाख)				रासविनि हिस्सा
		1600.00				14000.00
५	सन २००८-०९ ची योजना नियतव्यय					
	नियतव्यय	सर्वसा	44050132	549.00	44050168	274.50 (5%)
		सर्वसा			44050551	1098.00 (20%)
		सर्वसा			64050081	3019.50 (55%)
		विघयो	44050533	2.00	44050589	1.00 (5%)
		विघयो			44050589	4.00 (20%)
		विघयो			64050252	11.00 (55%)
				551.00		4408.00
	अर्थसंकल्पित	सर्वसा	44050132	549.00	44050168	274.50 (5%)
		सर्वसा			44050551	1098.00 (20%)
		सर्वसा			64050081	3019.50 (55%)
		विघयो	44050533	0.00	44050589	0.00 (5%)
		विघयो			44050589	0.00 (20%)
		विघयो			64050252	0.00 (55%)
				549.00		4392.00

(कार्यवाही कार्यासन क्रमांक ६)

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :

सागर संपत्तीच्या आर्थिक अंगाचा पाठपुरवठा करणा-या विविध योजनांपैकी मच्छिमार नौकांचे यांत्रिकीकरण हा कार्यक्रम सर्वाधिक महत्वाचा आहे. या कार्यक्रमानुसार खालील पध्दतीने मच्छिमार गट वा मच्छिमार संस्था यांना राज्य शासन व राष्ट्रीय सहकारी विकास निगमांकडून अर्थसहाय्य देण्याची तरतूद आहे.

अ.क्र.	बाब	अनुदान	खा.वि. भा.भां.	भाग भांडवल	कर्ज	एकूण
१)	मासेमारी यांत्रिक नौका					
	१) राज्य हिस्सा	-	10%	-	-	10%
	२) रासविनि हिस्सा	-	20%	5%	55%	80%
	एकूण	-	30%	5%	55%	90%

(संबंधित लाभार्थी गटाने उभारावयाची रक्कम १०%)

आतापर्यंत योजनेतून खालीलप्रमाणे भौतिक लक्ष्य साध्य झाले आहे.

	कालखंड	यांत्रिकीकरण झालेल्या नौकांची संख्या	वार्षिक सागरी मत्स्योत्पादन (टन)(लाखात)
१ ली योजना	(1951-56)	693	1.26
२ री योजना	(1956-61)	516	1.42
३ री योजना	(1961-66)	547	1.53
३ री वार्षिक योजना	(1966-69)	411	2.27
४ थी योजना	(1969-74)	198	2.68
५ वी योजना	(1974-78)	132	3.55
दोन वार्षिक योजना	(1978-79)	133	3.86
६ वी पंचवार्षिक योजना	(1980-85)	492	3.42
७ वी पंचवार्षिक योजना	(1985-90)	344	3.35
वार्षिक योजना	(1990-91)	47	3.26
वार्षिक योजना	(1991-92)	41	3.83
८ वी पंचवार्षिक योजना	(1992-97)	424	19.87
९ वी पंचवार्षिक योजना	(1997-98)	109	4.50
	(1998-99)	116	3.95
	(1999-00)	145	0
	(2000-01)	255	0
१० वी पंचवार्षिक योजना	(2001-02)	160	0
	(2002-03)	73	0
	(2003-04)	84	0
	(2004-05)	73	0
	(2005-06)	97	0
	2006-07	121	0
	2007-08	125	4.19

सन २००८-०९ च्या वार्षिक कार्यक्रमातील या योजनेखाली यांत्रिक नौकांच्या बांधणीसाठी विहित प्रमाणात अर्थसहाय्य देण्याचे प्रस्तावित आहे. त्यासाठी राज्य हिश्यापोटी ५५१.०० लक्ष व रासविनिचे अर्थसहाय्यापोटी रु ४४०८.०० लाखांचा नियतव्यय संमत आहे. त्याची जिल्हानिहाय विगतवारी सोबतच्या विवरणपत्रात दर्शविलेली आहे.

वार्षिक विकास योजना २००८-०९

१	योजना क्रमांक	१९				
२	योजनेचे नांव	बिगर यांत्रिक नौकांसाठी बाहय इंजिन व आंतर इंजिन खरेदीवर अर्थसहाय्य (केंद्र पुरस्कृत योजना)				
३	योजनेचे वर्गीकरण	जिल्हा पातळी				
४	अकरावी पंचवार्षिक योजना २००७-१२ साठी प्रस्तावित योजना नियतव्यय.	राज्यहिस्सा (रुपये लाख)			केंद्र हिस्सा	
		०			०	
५	सन २००८-०९ ची योजना नियतव्यय					
	नियतव्यय	सर्वसा	२४०५०२४४	१०.२०	२४०५१२४२	१०.२०
		विघयो	२४०५	०	२४०५	०
				१०.२०		१०.२०
	अर्थसंकल्पित	सर्वसा	२४०५०२४४	०	२४०५१२४२	०.००
		विघयो	२४०५	०	२४०५	०
				०		०.००

(कार्यवाही कार्यासन क्र. ६)

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :

पारंपारिक पध्दतीने मासेमारी करणारा लहान मच्छिमार आर्थिकदृष्ट्या कमकुवत असून समुद्र किना-याजवळ मासेमारी करीत असतो. अशा मच्छिमारांना समुद्रात ५ वाव खोलीपर्यंत मासेमारी सुलभतेने करण्यासाठी व पकडलेली मासळी त्वरित किना-यावर आणता यावी, जेणेकरून त्यांच्या उत्पन्नात भर पडेल व पर्यायाने त्यांची आर्थिक परिस्थिती सुधारेल. तसेच खाडीतील निमखारे पाण्यातील मासेमारी करणारे मासेमार गोडया पाण्यातील मत्स्यसंवर्धन आणि त्यांच्या सहकारी संस्था यांनाही लहान नौकांवर बाहय इंजिने बसवून जलाशयात मासेमारी किफायतशीरपणे करता यावी या उद्देशाने परंपरागत मच्छिमारीच्या यांत्रिकीकरणाची योजना मंजूर करण्यात आली आहे.

सागरी जिल्हयात किना-यालगतच्या २५ ते ३० मीटर खोलीच्या सागरात १० टनापर्यंतच्या लहान होडयांनी मासेमारी होत असते. मात्र ५/६ कि.मी.अंतरावर जावून मासेमारी करण्यासाठी समुद्रात लाटा, वारा यामुळे मासेमारीस जाण्या-येण्यासाठी ६/७ तासांचा वेळ वाया जातो. त्यामुळे मासेमारीसाठी २/३ तासांचा अल्प कालावधी मिळतो, करिता त्यांची मासेमारी परिश्रम घेऊनही वर्धनक्षम होऊ शकत नाही. अशा परिस्थितीत त्यांच्या नौकांवर २ सिलींडरची आंतर इंजिने बसविल्यास त्यांचा श्रम, वेळ वाचून प्रत्यक्ष मासेमारी करण्यास जादा वेळ मिळेल व विक्रीसाठी बाजारात वेळेवर येवू शकतील. त्यामुळे त्यांचे हमखास उत्पन्न वाढविता येईल. करिता या योजनेखाली राज्य व केंद्र शासनाचे अनुदान स्पाने अर्थसहाय्य देण्याची तरतूद आहे.

			बाब
१)	बाहय इंजिने	१.	इंजिनाच्या किंमतीच्या ५०% परंतु रु १०,०००/- पर्यंत राज्य व केंद्र शासनाचे समप्रमाणात अनुदान (२५% : २५%)
		२.	उर्वरित ५०% रक्कम संबंधित मच्छिमार लाभार्थी यांना स्वतः अथवा राष्ट्रियकृत बँका, व्यापारी बँका, सहकारी बँका, सहकारी संस्था इत्यादि वित्तीय संस्थापैकी एकाकडून कर्ज स्वस्मात उभारावयाची आहे.
२)	२ सिलींडर्सचे आंतर इंजिन	१.	इंजिनाच्या किंमतीच्या ५०% परंतु रु १२,०००/- च्या मर्यादेपर्यंत राज्य व केंद्र शासनाचे समप्रमाणात (२५% : २५%) अनुदान.
		२.	उर्वरित ५०% रक्कम संबंधित मच्छिमार लाभार्थींना स्वतः अथवा राष्ट्रियकृत बँका, व्यापारी बँका, सहकारी बँका, सहकारी संस्था इत्यादि वित्तीय संस्थापैकी एकाकडून कर्ज स्वस्मात उभारावयाची आहे.

अ. क्र.	पंचवार्षिक योजना		खर्च (रु. लाखात)			भौतिक साध्य	
			राज्य	केंद्र	एकूण	बाहय	आंतर
१.	सातवी पंचवार्षिक योजना	1985-90					
		1989-90	1.50	1.50	3.00	40	0
२.	वार्षिक योजना	1990-91	3.06	3.02	6.08	81	0
३.	वार्षिक योजना	1991-92	1.02	1.02	2.04	41	0
४.	आठवी पंचवार्षिक योजना	1992-97	4.23	4.23	8.46	84	0
५.	नववी पंचवार्षिक योजना	1997-98	2.56	2.56	5.12	4	36
		1998-99	3.32	3.32	6.64	4	57
		1999-00	1.54	1.54	3.08	2	27
		2000-01	2.40	2.40	4.80	41	0
		2001-02	1.20	1.20	2.40	20	0
६.	दहावी पंचवार्षिक योजना	2002-03	0	0	0	0	0
		2003-04	0	0	0	0	0
		2004-05	0	0	0	0	0
		2005-06	0.78	0.78	1.56	0	13
		2006-07	0	0	0	0	0
	अकरावी पंचवार्षिक योजना						
		2007-08	0	0	0	0	0
		Total	21.61	21.57	43.18	317	133

सन २००८-०९ च्या वार्षिक कार्यक्रमात या योजनेखाली ८० आंतर इंजिनाच्या व ४ बाहय इंजिनच्या खरेदीसाठी अर्थसहाय्य देण्याचे लक्ष्य ठरविले असून रु. १०.२० लाख राज्य हिश्यापोटी रु. १०.२० लाख केंद्र हिश्यापोटी नियतव्यय संमत झाला आहे.

वार्षिक विकास योजना २००८-०९

१	योजना क्रमांक	२०			
२	योजनेचे नांव	मच्छिमारांनी खरेदी केलेल्या डिझेलवर सवलत (केंद्र पुरस्कृत योजना १००%)			
३	योजनेचे वर्गीकरण	जिल्हास्तरीय योजना			
४	अकरावी पंचवार्षिक योजना २००७-१२ साठी प्रस्तावित योजना नियतव्यय.	राज्यहिस्सा (समये लाख)			केंद्र हिस्सा
		०			११०००.००
५	सन २००८-०९ ची योजना नियतव्यय				
	नियतव्यय	सर्वसा	२४०५०८१६	०	१०००.००
	अर्थसंकल्पित	सर्वसा	२४०५०८१६	०	१०००.००

(कार्यवाही कार्यासन क्र.५)

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :

मच्छिमारांच्या विकासासाठी डिझेल तेल खरेदीवर सवलत देण्याची १००% केंद्र पुरस्कृत योजना राज्यात सन २००६-०७ मध्ये कार्यान्वित करण्यात आलेली आहे. या योजनेअंतर्गत मच्छिमारांनी २० मीटरपेक्षा कमी लांबीच्या मासेमारी नौकांनी वापरलेल्या डिझेलवर प्रतिलिटर रु १.५० या प्रमाणात सवलत देण्यात येते.

सन २००८-०९ या योजनेअंतर्गत रु १०००.०० लाख एवढी अर्थसंकल्पित तरतूद मुख्यालय स्तरावर ठेवण्यात आला आहे .

भौतिक लक्ष :

अ.क्र.	जिल्हा	नियतव्यय I (रु लाख)	भौतिक लक्ष्य	परिमाण	अभिप्राय
१	मुंबई मुख्य कार्यालय	१०००.००	डिझेल	किलो लिटर	सदर तरतूद मुख्य कार्यालय स्तरावर ठेवण्यात आलेली असल्याने प्रादेशिक कार्यालयाकडून भौतिक लक्ष्य कळविलेले नाही.
२	मुंबई		डिझेल	किलो लिटर	
३	मुंबई उपनगर		डिझेल	किलो लिटर	
४	ठाणे		डिझेल	किलो लिटर	
५	रायगड		डिझेल	किलो लिटर	
६	रत्नागिरी		डिझेल	किलो लिटर	
७	सिंधुदुर्ग		डिझेल	किलो लिटर	

एकूण	1000.00			
------	---------	--	--	--

वार्षिक विकास योजना २००८-०९

१	योजना क्रमांक	२१		
२	योजनेचे नांव	मच्छिमर सहकारी संस्थांना वीज दरात सवलत		
३	योजनेचे वर्गीकरण	जिल्हास्तरीय योजना		
४	अकरावी पंचवार्षिक योजना २००७-१२ साठी प्रस्तावित योजना नियतव्यय.	राज्यहिस्सा (समये लाख)	केंद्र हिस्सा	रासविनि हिस्सा
		500.00	0	0
५	सन २००८-०९ ची योजना नियतव्यय			
	नियतव्यय	सर्वसा	24051071	66.00
	अर्थसंकल्पित	सर्वसा	24051071	66.00

(कार्यवाही कार्यासन क्र.५)

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :

मासळी सुस्थितीत राहण्यासाठी मासळी बर्फात/शीतगृहात ठेवणे अत्यावश्यक आहे. कारखाने/शीतगृहे सागरी क्षेत्रात सहकारी संस्थामार्फत चालवण्यात येतात. हे कारखाने चालविण्यासाठी जादा खर्च येत असल्यामुळे सहकारी संस्थांना प्रति वीज एककावर ४० पैसे सूट देण्यात येते.

सन १९९६-९७ पर्यंत ही योजनेतर योजना होती. शासन पत्र कृषि व पदुम विभाग क्र.मत्स्यवि-१०९५/१४५०/(१५६)/पदुम-१४, दिनांक २१.११.१९९६ च्या पत्रान्वये निर्देशित केल्याप्रमाणे ही योजना नववी पंचवार्षिक योजना १९९७-२००२ मध्ये योजनांतर्गत योजना म्हणून समावेश करण्यात आली असून अकराव्या पंचवार्षिक योजनेत रु ५०० लाख नियतव्यय संमत आहे. सन २००८-०९ च्या वार्षिक कार्यक्रमात या योजनेखाली रु ६६.०० लाखाचा नियतव्यय संमत झाला असून तो अर्थसंकल्पित आहे.

अ.क्र	जिल्हा	संमत नयतव्यय (रुलाखात)	संस्थेने वापरलेली वीज युनिट (लाख)	लाभार्थी (संख्या)
१.	मुंबई शहर	10.00	250000	1
२.	मुंबई उपनगर	40.00	1600000	2
३.	ठाणे	15.00	400000	9
४.	रायगड	0	0	0
५.	रत्नागिरी	0	0	0
६.	सिंधुदुर्ग	1.00	25000	1
	एकूण	66.00	2275000	13

योजनेतर योजनेखाली सन १९९२-९३ पासून आतापर्यंत खालीलप्रमाणे अर्थसहाय्य देण्यात आले आहे.

अ.क्र.	वर्ष	देण्यात आलेले अनुदान (रुलाखात)	लाभार्थी संस्था (संख्या)
१.	१९९२-९३ (मागील १९८९-९० व १९९० च्या वीज वापरा बाबत)	48.90	15
२.	१९९३-९४ (मागील १९९१-९२ व १९९२-९३ च्या वीज वापरा बाबत)	47.44	14
३.	१९९४-९५ (१९९३-९४ सालच्या वीज वापराबाबत)	28.07	14
४.	१९९५-९६ (सन १९९४-९५ च्या वीज वापराबाबत)	28.43	14
५.	१९९६-९७ (सन १९९५-९६ च्या वीज वापराबाबत)	28.51	14
६.	सन १९९७-९८ (सन १९९६-९७ च्या वीज वापराबाबत)	9.40	14
७.	सन १९९८-९९ (सन १९९७-९८ च्या वीज वापराबाबत)	6.70	14
८.	सन १९९९-२००० (सन १९९८-९९ च्या वीज वापराबाबत)	14.51	14
९.	२०००-०१ (सन १९९९-२००० च्या वीज वापराबाबत)	15.61	14
१०.	२००१-०२ (सन २०००-२००१ च्या वीज वापराबाबत)	9.90	14
११.	२००२-२००३ (सन २००१-२००२ च्या वीज वापराबाबत)	0	0
१२.	२००३-०४ (सन २००२-०३ च्या वीज वापराबाबत) (कार्यवाही कार्यासन क्रमांक ५ मार्फत)	15.48	14
१३.	२००४-०५ (सन २००३-०४ च्या वीज वापराबाबत)	0	0
१४.	२००५-०६ (सन २००४-०५ च्या वीज वापराबाबत)	84.85	14
१५.	२००६.०७ (सन २००५.०६ च्या वीज वापराबाबत)	94.94	16
१६.	२००७.०८ (सन २००५.०६ च्या वीज वापराबाबत)	8.02	0

एकूण	440.76	
------	--------	--

वार्षिक विकास योजना २००८-०९

१	योजना क्रमांक	२२			
२	योजनेचे नांव	बंदरावर मासळी उतरविणे/चढविणेच्या ठिकाणी मुलभूत सुविधा पुरविण्याचा धडक कार्यक्रम			
३	योजनेचे वर्गीकरण	जिल्हास्तरीय योजना			
४	अकरावी पंचवार्षिक योजना २००७-१२ साठी प्रस्तावित योजना नियतव्यय.	राज्यहिस्सा (रुमये लाख)	केंद्र हिस्सा	रासविनि हिस्सा	
		385.00	0	0	
५	सन २००८-०९ ची योजना नियतव्यय				
	नियतव्यय	सर्वसा 44050471	328.69	0	0
	अर्थसंकल्पित	सर्वसा 44050471	0	0	0

(कार्यवाही कार्यासन क्र.५)

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :

राज्याच्या किनारपट्टीवरील जिल्हयामध्ये मच्छिमारी नौकांतून मासळी उतरविण्याच्या जागी सुविधा पुरविण्यासाठी मासळी सुकविण्याचे ओटे बांधणे, उघडे निवारे बांधणे, खडक फोडून जोडरस्ते बांधणे, मार्गदर्शक दीप लावणे, इत्यादि रु. ५.०० लाखापेक्षा कमी अंदाजित खर्चाची कामे या योजनेखाली हाती घेण्यात येतात. अशा लहान कामांना केंद्रिय अर्थसहाय्य मिळत नाही.

या योजनेखाली खालीलप्रमाणे खर्च झाला आहे.

अ.क्र.	पंचवार्षिक योजना	वार्षिक योजना	खर्च रु लाखात
१.	६ वी पंचवार्षिक योजना	1980-85	38.97
२.	७ वी पंचवार्षिक योजना	1985-90	76.95
३.	वार्षिक योजना	1990-91	27.48
४.	वार्षिक योजना	1991-92	25.77
५.	८ वी पंचवार्षिक योजना	1992-97	82.58
	९ वी पंचवार्षिक योजना	1997-02	
		1997-98	12.50 (६ बांधकामे)
		1998-99	12.23 (३० बांधकामे)
		1999-00	21.65 (३४ बांधकामे)
		2000-01	16.03 (२२ बांधकामे)
	१० वी पंचवार्षिक योजना	2001-02	7.08 (२५ बांधकामे)
		2002-03	10.61 (२१ बांधकामे)
		2003-04	4.25 (६ बांधकामे)
		2004-05	0
		2005-06	0
		2006.07	70.47
		2007-08	46.69

या योजनेखाली २००८-०९ या वार्षिक कार्यक्रमात एकूण ३२८.६९ लाखाचा नियतव्ययमंजूर झाला असून सदर नियतव्यय अर्थसंकल्पविरहित आहे. सन २००८-०९ योजना नियतव्यय व भौतिक लक्ष्यांची जिल्हानिहाय विगतवारी खालीलप्रमाणे --

अ. क्र.	जिल्हा	आर्थिक लक्ष्ये			भौतिक लक्ष्य		
		मंजूर नियतव्यय	अर्थ-संकल्पीत नियतव्यय	अर्थसंकल्प विरहित नियतव्यय	चालू बांध कामे	नवीन बांध कामे	एकूण बांध कामे
१.	मुंबई शहर	0	0	0	0	0	0
२.	मुंबई उपनगर	0	0	0	0	0	0
३.	ठाणे	128.69	0	128.69	13	28	41
४.	रायगड	35.00	0	35.00	5	7	12
५.	रत्नागिरी	80.00	0	80.00	0	26	26
६.	सिंधुदुर्ग	0	0	0	0	0	0
	एकूण	243.69	0	243.69	18	61	79

अर्थसंकल्पीत व अर्थसंकल्प विरहित नियतव्ययातून घ्यावयाच्या बांधकामाची यादी अनुक्रमे विवरणपत्रे ६ व ७ मध्ये दर्शविण्यात आली आहे.

वार्षिक विकास योजना २००८-०९

१	योजना क्रमांक	२३				
२	योजनेचे नांव	मासळीचे सुरक्षण, वाहतूक व विक्री (रासविनि सहाय्यित)				
३	योजनेचे वर्गीकरण	जिल्हापातळी				
४	अकरावी पंचवार्षिक योजना २००७-१२ साठी प्रस्तावित योजना नियतव्यय.	राज्यहिस्सा (रुपये लाख)				रासविनि हिस्सा
		450.00				3200.00
५	सन २००८-०९ ची योजना नियतव्यय					
	नियतव्यय	सर्वसा	24050371	42.00	24050389	26.66 (10%)
		सर्वसा	44050141	210.00	44050571	42.00 (15%)
					44050177	105.00 (5%)
					44050562	420.00 (20%)
					64050072	139.95 (50%)
					64050072	1155.00 (55%)
				252.00		1888.61
	अर्थसंकल्पित	सर्वसा	24050371	42.00	24050389	26.66 (10%)
		सर्वसा	44050141	210.00	44050571	42.00 (15%)
					44050177	105.00 (5%)
					44050562	420.00 (20%)
					64050072	139.95 (50%)
					64050072	1155.00 (55%)
				252.00		1888.61

(कार्यवाही कार्यासन क्र.६)

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :

मासळी ही नाशिवंत वस्तू असल्यामुळे ती खराब न होता विकता यावी व मच्छिमारांना वाजवी किंमत मिळावी म्हणून मासळी चांगल्या स्थितीत टिकवून ठेवण्यासाठी जलद वाहतूकीची व विक्रीची व्यवस्था करणे हा या योजनेचा उद्देश आहे. मच्छिमार आर्थिक दृष्ट्या कमकुवत असल्यामुळे त्यास व त्यांच्या सहकारी संस्थांना अर्थसहाय्याची आवश्यकता पडते. प्रामुख्याने राष्ट्रीय सहकार विकास निगमाच्या मदतीने बर्फ कारखाने, शीतगृहे व गोदामे, तसेच माल मोटारी, डिझेल टँकर इत्यादि वाहनांच्या भांडवली खर्चात अर्थसहाय्य देण्यात येते. या अर्थसहाय्याचे प्रमाण खालीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र.	बाब	खा.वि. भा.भां.	भा. भां.	अनुदान	कर्ज	एकूण
१.	मालमोटारी खरेदी व गोदामे बांधणे					
	१. राज्य हिस्सा	-	-	15%	-	15%
	२. रासविनि हिस्सा	-	15%	10%	50%	75%
	एकूण :-	-	15%	25%	50%	90%
२.	बर्फ कारखाना व शीतगृह १) रा.हि.	10%	-	-	-	10%
	२)रासविनि हिस्सा	20%	5%	-	55%	90%
	एकूण :-	30%	5%	-	55%	90%

(लाभार्थी संस्थेने प्रकल्पाच्या १०% रक्कम गुंतवावयाची आहे)

आतापर्यंत योजनेतील साध्य खालीलप्रमाणे आहे :-

कालखंड	झालेला खर्च (रु. लाखात)	बर्फ कारखाने व शीतगृहे किंवा त्यांचे विस्तार	मालमोटारी डिझेल टँकर इत्यादि	मासळी बाजार गोडावून	शीतपेटया
१ ली योजना	0.80	0	0	0	0
२ री योजना	3.58	4	0	0	0
३ री योजना	36.39	2	30	3	0
३ री वार्षिक योजना	28.13	3	5	0	0
४ थी योजना	13.53	३ नवीन	10	3	0
		३ विस्तार			0
५ वी चार वार्षिक योजना	4.14	२	4	0	0
वार्षिक योजना १९७८-७९	4.37	१ जादा खर्च	6	0	0
वार्षिक योजना १९७९-८०	4.36	२	5	0	0
६ वी योजना १९८०-८५	20.29	३ नवीन	१६+४	१ गोडावून	0
		४ जादाखर्च	जादा खर्च		
७ वी पंचवार्षिक योजना					
1985-90	15.88	२ जादाखर्च	१०	१ गोडावून	३६
वार्षिक योजना १९९०-९१	2.03	0	2	0	90
1991-92	3.93	0	3	0	0
८ वी योजना १९९२-९७	80.30	2	20	0	0
९ वी योजना १९९७-९८	-	0	0	0	0
1998-99	34.04	0	8	0	0
1999-00	45.53	0	7	0	0
2000-01	84.87	1	9	0	0
2001-02	26.77	5	4	0	0
१० वी योजना २००२-२००३	5.78	1	1	0	0
2003-04	24.33	5	7	0	0
2004-05	91.00	१+१ मासळी प्रक्रिया प्रकल्प	0	0	0
2005-06	5.85	1	1	0	0
2006-07	103.93	१ मासळी प्रक्रिया प्रकल्प + १ बर्फ कारखाना	1	0	0
2007-08	20.56		1	0	0

सन २००८-०९ या वार्षिक कार्यक्रमात या योजनेखाली रु २५२.०० लाखाचा राज्याचा व रु १८८८.६१ लाख राष्ट्रीय सहकार विकास निगमाचा नियतव्यय संमत झाला आहे. या नियतव्ययात १३ बर्फ कारखाने, १६ वाहने (ट्रक, टेम्पो, टँकर्स इत्यादि) खरेदीसाठी अर्थसहाय्य देण्याचे प्रस्तावित आहे. त्याची जिल्हानिहाय/भौतिक लक्ष्यनिहाय विगतवारी सोबतच्या विवरणपत्रात दर्शविली आहे.

वार्षिक विकास योजना २००८-०९

१	योजना क्रमांक	२४			
२	योजनेचे नांव	मच्छिमर सहकारी संस्थांचा विकास			
३	योजनेचे वर्गीकरण	जिल्हापातळी			
४	अकरावी पंचवार्षिक योजना २००७-१२ साठी प्रस्तावित योजना नियतव्यय.	राज्यहिस्सा (समये लाख)	केंद्र हिस्सा	रासविनि हिस्सा	
		76.00	0	0	
५	सन २००८-०९ ची योजना नियतव्यय				
	नियतव्यय	सर्वसा	24050342	0.99	0
		सर्वसा	44050121	8.08	0
		विघयो	24050647	0.08	0
		विघयो	44050382	0.64	0
		आदिवासी	24050594	0.28	0
		आदिवासी	44050221	3.44	0
		आदिक्षेबा	24050718	0.04	0
		आदिक्षेबा	44050248	0.38	0
			13.93	0	0
	अर्थसंकल्पित	सर्वसा	24050342	0.99	0
		सर्वसा	44050121	8.08	0
		विघयो	24050647	0.08	0
		विघयो	44050382	0.64	0
		आदिवासी	24050594	0.28	0
		आदिवासी	44050221	3.44	0
		आदिक्षेबा	24050718	0.04	0
		आदिक्षेबा	44050248	0.38	0
			13.93	0	0

(कार्यासन क्रमांक ९)

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :

मच्छिमर सहकारी संस्थांच्या कामकाजात सुधारणा घडवून आणण्यासाठी त्यांच्या आर्थिक स्थितीत बळकटी आणणे आवश्यक आहे. म्हणून या योजनेतून मच्छिमर सहकारी संस्थांना व्यवस्थापकीय अनुदान व भाग भांडवली अंशदान पहिली पाच वर्षे देण्यात येते.

या योजनेअंतर्गत खालीलप्रमाणे अर्थसहाय्य अनुज्ञेय आहे.

- १) समूह पुरस्कृत प्राथमिक मच्छिमर संस्थांना रु. ५०००/- उतरत्या क्रमाने.
- २) समूह पुरस्कृत नसलेल्या प्राथमिक सहकारी संस्थांना रु १८००/- पाच वर्षांसाठी उतरत्या क्रमाने.
- ३) भूजलाशयीन क्षेत्रातील प्राथमिक मच्छिमर सहकारी संस्थांना एकूण रु २०००/- अनुदान पाच वर्षांसाठी उतरत्या क्रमाने
- ४) सहकारी संस्थांना स्वतःच्या भाग भांडवलाच्या तिप्पट इतके परंतु जास्तीत जास्त रु १००००/- इतके भाग भांडवल
- ५) जिल्हा संघ व विभागीय संघाला व्यवस्थापकीय अनुदान रु १२५००/- पर्यंत उतरत्या क्रमाने

या योजनेतील आतापर्यंतचे साध्य खालीलप्रमाणे.

(रु लाखात)

कालखंड		कर्ज	अनुदान	भागभांडवल	एकूण
३ री योजना		2.18	2.22	12.86	17.26
तीन वार्षिक योजना	(1966-69)	0.23	0.65	1.26	2.12
४ थी योजना	(1969-74)	0.21	3.60	17.95	21.76
५ वी योजना	(1974-78)	0	1.90	14.66	16.63
वार्षिक योजना	1978-79	0	0.53	1.25	1.78
	1979-80	0	0	0	0
६ वी पंचवार्षिक योजना	1980-85	0	3.43	7.24	10.67
७ वी पंचवार्षिक योजना	1985-90	0	5.81	8.60	14.42
वार्षिक योजना	1990-91	0	1.40	2.14	3.54
	1991-92	0	4.09	0	4.09
८ वी पंचवार्षिक योजना	1992-97	0	5.36	20.29	25.65
९ वी पंचवार्षिक योजना	1997-98	0	0.49	3.70	4.19
	1998-99	0	0.49	3.04	4.53
	1999-00	0	0.42	5.59	6.01
	2000-01	0	0.35	4.76	5.11
	2001-02	0	0.12	3.08	3.20
१० वी पंचवार्षिक योजना	2002-03	0	0.18	4.38	4.56
	2003-04	0	0.08	3.14	3.22
	2004-05	0	0.13	2.44	2.57
	2005-06	0	0.11	4.62	4.73
	2006-07	0	0.05	5.17	5.22
	2007-08	0	0.06	7.63	7.69
	Total	0	31.47	133.80	168.95

सन २००८-०९ च्या वार्षिक कार्यक्रमात या योजनेखाली २५८ मच्छिमर सहकारी संस्थांना अर्थसहाय्य देण्यासाठी रु १३.९३ लाखाचा नियतव्यय मंजूर असून सदरचा नियतव्यय अर्थसंकल्पित आहे. त्याची जिल्हानिहाय विगतवारी खालीलप्रमाणे आहे.

वार्षिक विकास योजना २००८-०९

१	योजना क्रमांक	२५			
२	योजनेचे नांव	मासेमार साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य			
३	योजनेचे वर्गीकरण	जिल्हापातळी			
४	अकरावी पंचवार्षिक योजना २००७-१२ साठी प्रस्तावित योजना नियतव्यय.	राज्यहिस्सा (समये लाख)	केंद्र हिस्सा	रासविनि हिस्सा	
		1010.00	0	0	
५	सन २००८-०९ ची योजना नियतव्यय				
	नियतव्यय	सर्वसा	24050442	192.27	0
		विघयो	24050656	22.17	0
		आदिवासी	24051251	14.55	0
		आदिक्षेबा	24050727	5.69	0
				234.68	0
	अर्थसंकल्पित	सर्वसा	24050442	192.27	0
		विघयो	24050656	22.17	0
		आदिवासी	24051251	14.55	0
		आदिक्षेबा	24050727	5.69	0
				0	0

(कार्यासन क्रमांक ७)

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :

प्रस्तुत योजनेअंतर्गत मच्छिमारी सहकारी संस्थांच्या सभासदानां महत्वाच्या मासेमारी साधनांच्या खरेदीवर अनुदान देण्याची तरतूद आहे. अनुज्ञेय अनुदानाचे प्रमाण खालीलप्रमाणे आहे.

अ) सागरी मत्स्योद्योगासाठी आवश्यक असलेली मच्छिमारी साधने:-

१) नायलॉन सूत/तयार जाळी : सूताच्या किंमतीच्या १५ टक्के

२) मोनोफिलामेंट सूत जाळी : वरीलप्रमाणे

(३ मे.टनावरील प्रत्येक बोटीस प्रत्येक वर्षी १०० कि.ग्रॅ.) व सूताच्या किंमतीच्या

(३ मे.टनाखालील प्रत्येक बोटीस प्रत्येक वर्षी ५० कि.ग्रॅ.) १५ टक्के मर्यादेपर्यंत

ब) भूजल मत्स्योद्योगासाठी आवश्यक असलेली साधने :-

१. नायलॉन सूत/जाळी) सूताच्या किंमतीच्या अनुदान ५० टक्के

२. मोनोफिलामेंट सूत जाळी) ५० टक्के

३. शेवसूत (कॉटा ट्वाई)

(प्रत्येक मच्छिमाराला प्रतिवर्षी ५ किलो सूत जाळ्याच्या किंमतीच्या ५% पर्यंत मर्यादित)

४. नौका बांधणे. अनुदान - प्रकल्प किंमतीच्या ५०% किंवा रु३०००/- यापैकी जी रक्कम कमी असेल ती.

२) लहान मच्छिमारांना मासेमारीसाठीच्या साधनांवर अर्थसहाय्य :-

अ) रापणकारांना रापणीच्या सूतावर अनुदान	१)नायलॉन सूत/जाळी यांच्या किंमतीच्या १५ टक्के २ मोनोफिलामेंट सिंथेटिक सूत/जाळी किंवा फिलामेंट १५ टक्के	हे अनुदान रापण संघाच्या प्रत्येक सभासदाला प्रतिवर्षी ३० किलो प्रमाणे मर्यादित राहिल.
ब) बिगर यांत्रिकी नौकांसाठी लहान	प्रकल्प किंमतीच्या ५०% परंतु (रु ३००००/-) पर्यंतच्या मर्यादित यापैकी जे कमी असेल तेवढे अ-	१) १० टनापर्यंत बिगर यांत्रिक नौका बांधण्यासाठी किंवा तशी तयार नौका खरेदी करण्यासाठी रापणकारांना

मासेमारांना अर्थसहाय्य	नुदान सागरी विभागात देण्यात येत होते. शासन निर्णय क्र.मत्स्यवि-१०९९/प्र. क्र.१६/पदुम-१२,दि.१ जुलै,१९९९ अन्वये बिगर यांत्रिक नौकेसाठी देण्यात येणा-या अनुदानाची मर्यादा वाढवून ती रु. ६००००/- (साठ हजार) करण्यात आली आहे.	किंवा लहान मच्छिमारांना प्रकल्प उभारणीसाठी बँकेकडून कर्ज उपलब्ध करून घ्यावयाचे आहे. या अनुदानाचा लाभ घेणारा रापणकार सहकारी संस्थेचा सभासद व दारिद्र्य रेषेखालील असला पाहिजे २) बँकेकडून घेतलेल्या कर्जापोटी बँकेचा प्रचलित व्याजदर व द.सा.द.शे. रु४/- प्रमाणे व्याजदर यामधील फरकाएवढे व्याज अनुदान म्हणून शासनाकडून बँकेस देण्यात येतील. मात्र ही सवलत बँकेच्या कर्जाची परतपेफड अटी व शर्तीनुसार झाल्यास अनुज्ञेय राहिल.
------------------------	---	---

विशेष केंद्रीय सहाय्य :- ठाणे, रायगड, गडचिरोली व यवतमाळ जिल्हयातील आदिम जमातीतील मच्छिमारांना विनामूल्य जाळी पुरविण्याची तरतूद या योजनेअंतर्गत समाविष्ट आहे. आदिम जमातीतील मच्छिमारांना नायलॉन सूत/जाळी यावर १००% अनुदानाच्या स्वस्पात केंद्र शासनाकडून विशेष केंद्रीय सहाय्य मिळते. परंतु सन २००६-०७ व २००७-०८ या वर्षात विशेष केंद्रीय सहाय्यास शासनाने संमती दिलेली नाही.

या योजनेत आतापर्यंत साध्य खालीलप्रमाणे खर्च झालेला आहे.

(रु लाखात)

कालखंड	वर्ष	खर्च
२ री योजना		4.81
३ री योजना		17.50
३ री वार्षिक योजना	1966-69	28.98
४ थी वार्षिक योजना	1969-74	47.62
५ वी चार वार्षिक योजना	1974-78	31.24
२ री वार्षिक योजना	1978-79	7.38
	1979-80	8.07
६ वी पंचवार्षिक योजना	1980-85	125.64
७ वी पंचवार्षिक योजना	1985-90	281.36
वार्षिक योजना	1990-91	83.29
वार्षिक योजना	1991-92	85.26
८ वी पंचवार्षिक योजना	1992-97	401.46
	1997-98	64.16
	1998-99	64.00
	1999-00	101.17
	2000-01	99.24
१० वी पंचवार्षिक योजना	2001-02	50.88
	2002-03	162.68
	2003-04	53.79
	2004-05	102.06
	2005-06	138.05
	2006-07	209.63
	2007-08	224.11
	Total	2392.38

सन २००८-०९ च्या वार्षिक कार्यक्रमात या योजनेखाली रु २३४.६८ लाखाचा नियतव्यय संमत असून चालू वर्षी विशेष केंद्रीय सहाय्यास शासनाने संमती दिलेली नाही. त्यातून १४५९५ लाभाथ्यांना ७४८४५ किलो नायलॉन सूत/जाळी खरेदीवर व ५५० बिगर यांत्रिक नौका बांधणीवर अनुदान देण्याचे प्रस्तावित आहे. त्याची जिल्हानिहाय विगतवारी सोबतच्या विवरणपत्रात दर्शविली आहे.

प्रकरण ३
वार्षिक विकास योजना २००८-०९
आदिवासी उपयोजना

सन १९९१ च्या जागणनेप्रमाणे राज्यात आदिवासींची संख्या ७३.१८ लाख असून ती एकूण लोकसंख्येच्या ९.२७ टक्के आहे. आदिवासी जमातीत प्रामुख्याने कोलाम, भिल्ल, गोंड, वारली, ठाकर, कातकरी, पारधी इत्यादी जातींचा समावेश होतो. या जमातीतील लोक अशिक्षित असून त्यांची आर्थिक परिस्थिती अत्यंत गरीबीची आहे. या जमातीतील लोकांना मत्स्यव्यवसायाचे दालन उपलब्ध करून त्यांची आर्थिक परिस्थिती व राहणीमान सुधारणे याकरिता शासनाने १९७६-७७ पासून आदिवासी उपयोजना राबविण्याचा धोरणात्मक निर्णय घेतला. महाराष्ट्रातील ठाणे, रायगड, नाशिक, धुळे, जळगाव, पुणे, अहमदागर, नांदेड, अमरावती, यवतमाळ, नागपूर, भंडारा, चंद्रपूर, व गडचिरोली या १४ जिल्ह्यातील ६८ तालुक्यातील ६९६२ गावे व १३ शहरे आदिवासी उपयोजना क्षेत्र म्हणून जाहिर केली आहेत. व हे क्षेत्र ५०७५५ चौ.कि.मी. आहे व राज्याच्या एकूण क्षेत्राच्या १६.५ टक्के आहे. या क्षेत्राबाहेरील क्षेत्रात राहणा-या आदिवासींसाठी देखील या उपयोजनेत तरतूद आहे.

अकरावी पंचवार्षिक योजनेत आदिवासी / आदिवासी क्षेत्राबाहेरील उपयोजनेखाली रु ३२८.५२ लाखाचा नियतव्यय प्रस्तावित असून सन २००८-०९ च्या वार्षिक कार्यक्रमात आदिवासी उपयोजनेखाली रु ८१.७२ व आदिवासी उपयोजना क्षेत्राबाहेरील आदिवासींसाठी रु ८.५६ लक्ष मिळून रु ९०.२८ लक्षचा नियतव्यय मंजूर झाला आहे. त्याची योजनानिहाय विगतवारी खालीलप्रमाणे आहे.

अ क्र	योजना	नियतव्यय (रु लाखात)						एकूण
		राज्य हिस्सा			केंद्र हिस्सा			
		आदि. उपयो	आउक्षे	एकूण	आदि. उपयो	आउक्षे	एकूण	
१	२	३	४	५	६	७	८	९
	जिल्हास्तरीय योजना							
१	मत्स्यबीज उत्पादन केंद्राची स्थापना	41.28	0	41.28	0	0	0	41.28
२	अवस्वध पाण्यातील मत्स्यसंवर्धन	16.17	2.45	18.62	0	0	0	18.62
३	मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणांची स्थापना (केंद्र पुरस्कृत)	5.00	0	5.00	15.00	0	15.00	20.00
४	राज्यात निमखा-या पाण्यातील मत्स्यशेतीचा विकास	0	0	0	0	0	0	0
५	मच्छिमर सहकारी संस्थांचा विकास	3.72	0.42	4.14	0	0	0	4.14
६	मासेमारी साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य	14.55	5.69	20.24	0	0	0	20.24
७	निमखारेपाणी मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणा	1.00	0	1.00	3.00	0	3.00	4.00
	एकूण	81.72	8.56	90.28	18.00	0.00	18.00	108.28

वरील नियतव्ययातून सन २००८-०९ मध्ये राबविण्यात येणा-या योजनांची माहिती खालीलप्रमाणे देण्यात येत आहे.

१) मत्स्यबीज उत्पादन केंद्राची स्थापना :

भूजल मत्स्यव्यवसाय हा मत्स्यशेती स्वस्माचा आहे. दरवर्षी तलावात व जलाशयात मत्स्यबीज साठा करण्यासाठी आवश्यक मत्स्यबीज निर्मिती साध्य करण्यासाठी महाराष्ट्रातील आदिवासी क्षेत्रातील खालील आठपैकी सात मत्स्यबीज उत्पादन केंद्रे कार्यान्वित आहेत.

अ क्र	जिल्हा	केंद्राचे ठिकाण		क्षेत्र (हेक्टर)			क्षमता		अभिप्राय
		मत्स्यबीज उत्पादन केंद्र	मत्स्य-संवर्धन केंद्र	संचयन तळी	संगोपन/संवर्धन तळी	एकूण	मत्स्य बीज (लक्ष)	मत्स्य-संवर्धन (लक्ष)	
1	ठाणे	दापचरी	--	1.66	--	1.66	1.50	--	
2	नाशिक	करंजवण	--	0.96	1.40	2.36	100	40	
3	धुळे	--	अणेर	--	0.25	0.25	--	50	
4	जळगाव	--	सुकी	--	0.04	0.04	--	--	
5	पुणे	--	येडगाव	--	0.48	0.48	28	48	संगोपन संवर्धन
6	नांदेड	लोणी	--	0.72	1.23	1.95	--	14	पाणी रहात नाही
7	चंद्रपूर	चारगाव	--	3.76	--	3.76	2.50	58	
		अंमलनाला	--	1.12	--	1.12	1.40	39	
8	भंडारा	इटियाडोह	--	4.52	--	4.52	97	80	

मत्स्यबीजाचे उत्पादन वाढविण्याकरिता काही केंद्रात वर्तुळाकार उबवणी केंद्राची उभारणी करण्यात आली आहे. तसेच केंद्राचा विस्तार आणि आवश्यक दुस्तीची कामे या योजनेखाली हाती घेतली जातात.

या योजनेखाली आतापर्यंत करण्यात आलेला खर्च व मत्स्यबीज उत्पादन खालीलप्रमाणे

अ.क्र	वर्ष	खर्च (रुलाखात)	मत्स्यबीज उत्पादन आदि (लाखात)
१)	पाचवी योजना	1974-78	--
	१९७६-७७ पासून		7.86
२)	वार्षिक योजना	1978-79	9.88
३)	वार्षिक योजना	1979-80	9.93
४)	सहावी पंचवार्षिक योजना	1980-85	72.24
५)	सातवी पंचवार्षिक योजना	1985-90	55.08
६)	वार्षिक योजना	1990-91	4.28
७)	वार्षिक योजना	1991-92	12.87
८)	आठवी पंचवार्षिक योजना	1992-97	36.94
९)	नववी पंचवार्षिक योजना	1997-98	8.40
		1998-99	63.56
		1999-00	39.75
		2000-01	44.58
		2001-02	14.45
१०)	दहावी पंचवार्षिक योजना	2002-03	17.56
		2003-04	12.94
		2004-05	14.97
		2005-06	18.50
		2006-07	13.76
		2007-08	25.82

सन २००८-०९ च्या वार्षिक कार्यक्रमात या योजनेसाठी रु ४१.२८ लक्षचा नि-
नयतव्यय मंजूर केला आहे. तसेच २७५ लाखाचे मत्स्यबीज उत्पादनाचे लक्ष्य ठरविण्यात आले आहे.
त्याची जिल्हानिहाय विगतवारी पृष्ठ क्रमांकवरील विवरणपत्रात दर्शविली आहे. तसेच या
योजनेखाली अर्थसंकल्पित व अर्थसंकल्प विरहित नियतव्ययातून घ्यावयाच्या बांधकामाची माहिती
विवरणपत्र ६ व ७ मधील यादीत दर्शविली आहे.

२) अवस्थित पाण्यातील मत्स्यसंवर्धन :

आदिवासी क्षेत्रातील उपलब्ध जलक्षेत्रात मत्स्यशेती करून मत्स्योत्पादन वाढविणे व
त्यायोगे आदिवासी क्षेत्रातील आदिवासींची आर्थिक, सामाजिक उन्नती घडविणे यादृष्टीने प्रतिवर्षी जलद
वाढणा-या भारतीय प्रमुख कार्प जातीच्या माशांचे बीज स्थानिकरित्या उत्पादन करून तलावात साठविले
जाते. व त्या मत्स्यबीजाचा पुरवठा मत्स्यसंवर्धकांना तसेच ग्रामपंचायती, नगरपालिका, मत्स्यव्यवसाय
सहकारी संस्थांना करण्यांत येतो व जलाशयामध्ये मत्स्यशेती करण्यास प्रोत्साहन देण्यात येते. तसेच
मत्स्यसंवर्धन करण्यास उद्युक्त करावे या दृष्टीने गोडया पाण्यातील मत्स्यशेतीकरिता अर्थसहाय्य देण्यात
येते.

योजनेखाली आतापर्यंतचे साध्य खालीलप्रमाणे आहे.

अक्र	वर्ष		खर्च(रु लाखात)		मत्स्यबीज संचयन (लाखात)	मत्स्यो- त्पादन मे.टन
१	पाचवी योजना १९७४-७८ (१९७६-७७ पासून)		6.42		109.20	1130
२	वार्षिक योजना १९७८-७९		2.23		127.78	1277
३	वार्षिक योजना १९७९-८०		3.02		110.45	1877
४	सहावी पंचवार्षिक योजना १९८०- ८५		19.39		835.18	9955
५	सातवी पंचवार्षिक योजना १९८५-९०		28.33		1189.57	27754
		आउक्षे	(0.65)		(17.86)	
६	वार्षिक योजना १९९०-९१		8.53		362.47	8165
		आउक्षे	(0.41)		(12.74)	(4)
७	वार्षिक योजना १९९१-९२		14.95		302.55	9044
		आउक्षे	1.01		17.37	
८	आठवी पंचवार्षिक योजना १९९२- ९३		17.38		407.08	11875
		आउक्षे	1.51		38.85	1350
	१९९३-९४		28.22		620.73	13075
		आउक्षे	(4.15)		(82.39)	(2329)
	१९९४-९५		24.22		501.95	11530
		आउक्षे	(4.55)		(81.54)	(1782)
	१९९५-९६		21.66		540.64	14369
		आउक्षे	(5.09)		(111.79)	(2396)
	१९९६-९७		19.84		861.70	15324
		आउक्षे	(5.86)		(120.07)	(2512)
९	नववी पंचवार्षिक योजना १९९७- ९८		27.02	मत्स्यबीज	829.80	17955
					(116.42)	(4818)
			5.91	झिंगाबीज	13.18	--
					(3.50)	--
		आउक्षे	31.94	मत्स्यबीज	702.51	18694
	१९९८-९९		(6.95)		(84.02)	(37.48)

				झिंगाबीज	14.34	--
					(3.45)	
	१९९९-२०००		26.00	मत्स्यबीज	689.76	20745
			(6.79)		(118.30)	(3889)
				झिंगाबीज	10.25	
					(2.59)	
	२०००-२००१		27.60	मत्स्यबीज	785.33	18318
			(8.14)		(122.35)	(5366)
				झिंगाबीज	23.61	
					(3.23)	
९	२००१-२००२		11.00	मत्स्यबीज	969.86	17515
			(3.53)		(180.74)	(4421)
			13.52	झिंगाबीज	89.14	
			(2.06)		(22.74)	
१०	दहावी पंचवार्षिक योजना २००२-२००३			मत्स्यबीज	915.49	19016
					(131.64)	(3772)
				झिंगाबीज	65.39	
					(3.00)	
	२००३-२००४		14.91	मत्स्यबीज	1037.16	17606
			(2.05)		(184.39)	(34.27)
				झिंगाबीज	38.43	
					(0.759)	
	२००४-२००५		6.78	मत्स्यबीज	1318.18	19336
			(1.39)		(205.48)	(4005)
				झिंगाबीज	62.69	
					(9.14)	
	२००५-२००६		17.96	मत्स्यबीज	1416.75	21869
			(2.59)		(235.535	(4039)
)	
				झिंगाबीज	101.53	
					(30.91)	
	२००६-०७		9.41	मत्स्यबीज	950.73	21147
			(1.82)		(193.64)	(4389)
				झिंगाबीज	81.75	
					(10.75)	
	२००७-०८		9.70	मत्स्यबीज	1177.44	21490
			(1.50)		(227.91)	(4874)
				झिंगाबीज	172.55	
					(67.55)	

(कंसातील आकडे आ.उ.क्षे. चा भाग दर्शवितात.)

सन २००८-०९ च्या वार्षिक कार्यक्रमात या योजनेखाली आदिवासी उपयोजनेसाठी रु १६.१७ लाख व आदिवासी क्षेत्राबाहेरील आदिवासींसाठी रु २.४५ लाख मिळून एकूण रु. १८.६२ लाख नियतव्यय मंजूर आहे. त्या नियतव्ययापासून खालीलप्रमाणे एकूण भौतिक उद्दिष्टे ठरविण्यात आली आहेत.

१) झिंगाबीज संचयन आदिवासी (लाखात)

-- ११८.३३

२) मत्स्यबीज संचयन आदिवासी (लाखात)	--	१००१.८७
३) क्षेत्र विकास आदिवासी		
१) तळी बांधकाम आदिवासी (हेक्टर)	--	१.००
२) निविष्टी आदिवासी (हेक्टर)	--	७.००
३) मत्स्योत्पादन आदिवासी (मे.टन)	--	२०१०२
४) लाभार्थी आदिवासी (संख्या)	--	११

वरील नियतव्यय व भौतिक लक्ष्याची जिल्हानिहाय विगतवारी पृष्ठ वरील विवरणपत्रात दर्शविली आहे.

३) मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणाची स्थापना :

या योजनेखाली आदिवासी क्षेत्रातील निवडक तलाव सधन मत्स्यसंवर्धाखाली आणून त्या नजिकच्या स्थानिक आदिवासी मच्छिमारांना प्रशिक्षण देऊन मत्स्यकास्तकार तयार करण्यात येतात. तसेच मत्स्यसंवर्धनाखाली लागणा-या सर्व सामुग्रीवर अर्थसहाय्य देऊन पुरवठा करण्यात येतो. ही केंद्र पुरस्कृत योजना असून आवश्यक बाबींसाठी ५०% केंद्रीय अर्थसहाय्य मिळते. ठाणे (१९९०-९१), गडचिरोली (१९७८-७९), अमरावती (१९९०-९१) व धुळे (१९९२-९३) या जिल्हयात यंत्रणा कार्यान्वित आहेत.

या योजनेखाली आतापर्यंत साध्य खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	सन		तलाव (संख्या)	खर्च (रु लाखात)	
				राज्य हिस्सा	केंद्र हिस्सा
1	2		3	4	5
1)	वार्षिक योजना	1978-79	1	0	0
2)	वार्षिक योजना	1979-80	1	0	0
3)	सहावी पंचवार्षिक योजना	1980-85	1	0	0
4)	सातवी पंचवार्षिक योजना	1985-90	1	22.42	0
5)	वार्षिक योजना	1990-91	3	1.82	0
6)	वार्षिक योजना	1991-92	3	4.42	2.30
7)	आठवी पंचवार्षिक योजना	1992-97	20	94.04	23.85
8)	नववी पंचवार्षिक योजना	1997-98	44	18.77	16.04
		1998-99	4	17.30	17.30
		1999-00	4	11.00	17.00
		2000-01	9	38.58	40.68
		2001-02	2	3.46	5.24
9)	दहावी पंचवार्षिक योजना	2002-03	3	0.62	1.87
		2003-04	2	0	0.50
		2004-05	2	0.15	0
		2005-06	2	3.00	0
		2006-07	0	3.00	0.00
		2007-08	0	0.10	0

सन २००८-०९ च्या वार्षिक कार्यक्रमात या योजनेखाली राज्याच्या (२५%) रु ५.०० व केंद्राचा (७५%) रु. १५.०० लाख नियतव्यय संमत आहे. त्यातून तळी बांधकाम २१ हेक्टर, निविष्टी ७० हे. तसेच प्रशिक्षणार्थी ४५ भौतिक लक्ष्य ठरविले असून याचा लाभ ७६ मत्स्यकास्तकारांना देण्यात येईल व त्यांचेकडून १९४मे.टन मत्स्योत्पादन अपेक्षित आहे. त्याची जिल्हानिहाय विगतवारी पृष्ठ क्रमांक वरील विवरणपत्रात दिलेली आहे.

४) राज्यात निमखारेपाणी मत्स्यशेतीचा विकास :

महाराष्ट्राच्या पश्चिम किना-यालगतच्या खाडयाकाठच्या व इतर खाजण जमिनीपैकी १४४४५ हे. जमिन निमखा-या पाण्यातील मत्स्यशेतीसाठी उपयुक्त असल्याचे सर्वेक्षणावस आढळते.

अशा जलक्षेत्रात आधुनिक तंत्राचा वापर कसन निमखा-या पाण्यातील कोळंबी व इतर मासळी यांची शेती करून मत्स्योत्पादनात वाढ करण्यासाठी कार्यक्रम हाती घेण्यात आला. आदिवासी उपयोजनेखाली ठाणे जिल्ह्यात आसनगाव येथे केंद्रीय सहाय्याने रु २३४८ लक्ष अंदाजित खर्चाचा प्रकल्प हाती घेण्यात आला आहे. प्रकल्पात आतापर्यंत २४ तळी बांधण्यात आली आहेत. या योजनेखाली आतापर्यंत केलेल्या खर्चाची आकडेवारी खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	सन		खर्च (रु लाखात)		एकूण
			राज्य हिस्सा	केंद्र हिस्सा	
1)	सातवी पंचवार्षिक योजना	1985-90	161.62	8.94	170.56
2)	वार्षिक योजना	1990-91	23.42	0	23.42
3)	वार्षिक योजना	1991-92	50.01	0	50.01
4)	आठवी पंचवार्षिक योजना	1992-97	77.73	18.59	96.32
5)	नववी पंचवार्षिक योजना	1997-98	0.68	0	0.68
		1998-99	7.00	0	7.00
		1999-00	1.24	0	1.24
		2000-01	0.37	0	0.37
		2001-02	0.50	0	0.50
		2002-03	0	0	0
		2003-04	0	0	0
		2004-05	0	0	0
		2005-06	0	0	0
		2006-07	0	0	0
		2007-08	0	0	0

या योजनेखाली आसनगाव मधील प्रकल्पाचे बांधकाम पूर्ण झाले आहे. सन २००८-०९ साठी या योजनेखाली नियतव्यय उपलब्ध नाही.

५) मासळीचे सुरक्षण, वाहतूक व पणन :

सन २००८-०९ च्या वार्षिक कार्यक्रमात या जिल्हास्तरीय योजनेखाली जिल्हा कार्यालयाकडे प्रस्ताव प्राप्त नसल्याने नियतव्यय प्रस्तावित केला नाही.

६) मच्छिमार सहकारी संस्थांचा विकास :

राज्यात आदिवासी मच्छिमारांच्या सहकारी संस्था आहेत. मच्छिमार सहकारी संस्थांच्या कामात सुधारणा घडवून आणण्यासाठी व त्यांची आर्थिक सुधारणा व्हावी म्हणून सहकारी संस्थांना व्यवस्थापकीय अनुदान व भाग भांडवली या स्वस्मात अर्थसहाय्य देण्यात येते. योजनेखाली आतापर्यंत खालीलप्रमाणे अर्थसहाय्य देण्यात आले.

अ क्र	वर्ष			खर्च (रु लाखात)	
१	सातवी पंचवार्षिक योजना	1985-90		1.48	
२	वार्षिक योजना	1990-91		0.47	
३	वार्षिक योजना	1991-92		0.50	
४	आठवी पंचवार्षिक योजना	1992-93		0.74	
		1993-94		0.81	
		1994-95		1.08	
		1995-96		0.78	
		1996-97	(आउक्षे)	1.17 (0.01)	27 (1)
५	नववी पंचवार्षिक योजना	1997-98	(आउक्षे)	1.24 (0.12)	22 (6)
		1998-99	संस्था ४६ (८)	1.45 (0.30)	
		1999-00	संस्था २६ (४)	1.09 (0.21)	

		2000-01	संस्था २१ (६)	0.67 (0.12)	
		2001-02	संस्था १७ (-)	0.66 (0.10)	
६	दहावी पंचवार्षिक योजना	2002-03	संस्था १६ (-)	0.80 (0.01)	
		2003-04	संस्था ४ (-)	0.33 (-)	
		2004-05	संस्था १८ (४)	0.71 (0.22)	
		2005-06	संस्था १५(३)	0.57(0.17)	
		2006-07	संस्था ४ (१)	0.27 (0.16)	
		2007-08	संस्था ८ (-)	0.71(-)	

(कंसातील आकडे आ.उ.क्षे. चा भाग दर्शवितात)

सन २००८-०९ वार्षिक कार्यक्रमात या योजनेखाली आदिवासी उपयोजने अंतर्गत रु ३.७२ लक्ष व आदिवासी उपयोजने क्षेत्राबाहेरील आदिवासी योजनेसाठी रु ०.४२ लाख नियतव्यय संमत असून ३६ आदिवासी संस्थांना अर्थसहाय्य देण्याचे भौतिक लक्ष्य ठरविले आहे. त्याची जिल्हानिहाय विगतवारी पृष्ठ क्रमांक येथील विवरणपत्रात दर्शविली आहे.

७) मासेमारी साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य :

मच्छिमारांकरिता लागणा-या साहित्याच्या किंमतीमध्ये भरमसाठ वाढ होत असल्यामुळे गरीब मच्छिमारांना मच्छिमार साधने वापरून किफायतशीरपणे मासेमारीचा व्यवसाय करता यावा म्हणून अशा साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य पृष्ठ क्रमांक वरील दरात देण्याची तरतूद या योजनेत आहे.

या योजनेखाली आतापर्यंतची आर्थिक व भौतिक साध्ये खालीलप्रमाणे आहेत.

अ क्र	वर्ष		खर्च (रु लाखात)			नायलॉन (किलो)			भौतिक साध्य नौका	
			आदि वासी	आउक्षे	एकूण	आदि वासी	आउक्षे	एकूण	आदि वासी	आउ क्षे
१	पाचवी योजना	1976-77	1.03	--	1.03	2357	--	2357	--	--
२	वार्षिक योजना	1978-79	0.52	--	0.52	1363	--	1363	--	--
३	वार्षिक योजना	1979-80	0.85	--	0.85	1763	--	1763	--	--
४	सहावी पंचवार्षिक योजना	1980-85	7.79	--	7.79	15427	--	15427	29	--
५	सातवी पंचवार्षिक योजना	1985-90	14.80	2.35	17.15	22283	3378	25658	40	1
६	वार्षिक योजना	1990-91	4.71	2.17	6.88	5770	2808	8578	11	--
७	वार्षिक योजना	1991-92	5.83	2.94	8.77	67711	3350	10061	7	2
८	आठवी पंचवार्षिक योजना	1992-93	5.00	1.96	6.96	5080	2190	7270	23	3
		1993-94	8.19	3.50	11.69	7303	3546	10909	21	9
		1994-95	3.76	3.22	6.98	3722	3354	7076	10	4
		1995-96	5.48	4.17	9.65	5842	4314	10156	9	7
		1996-97	6.77	3.67	10.44	5112	3051	8163	4	5
९	नववी पंचवार्षिक योजना	1997-98	9.02	4.34	13.36	6817	3617	10434	9	-
		1998-99	8.71	5.95	14.66	6548	5102	11650	33	15
		1999-00	11.60	5.73	17.03	95600	4590	14150	14	15
		2000-01	9.88	5.73	15.61	8559	5116	13675	22	14
		2001-02	5.08	1.80	6.88	5772	3063	8835	31	8
१०	दहावी पंचवार्षिक योजना	2002-03	--	3.90	3.90	--	3768	3768	--	4
		2003-04	4.18	1.85	6.03	4913	2278.48	7191.48	26	12
		2004-05	4.92	2.04	6.96	3643	1578	5221	28	6
		2005-06	6.02	3.47	9.49	4442	2366	6808	30	18
		2006-07	6.09	4.70	10.79	2388	2819	5207	23	16
		2007-08	8.07	4.88	12.95	2780	1871	4651	40	5

सन २००८-०९ च्या वार्षिक कार्यक्रमात या योजनेखाली आदिवासी उपयोजनेखाली रु १४.५५ लक्ष व आदिवासी उपयोजोबाहेरील क्षेत्रातील आदिवासीसाठी ५.६९ लक्ष मिळून रु २०.२४ लाखाचा नियतव्यय मंजूर केला आहे. त्यातून खालीलप्रमाणे भौतिक लक्ष्य ठरविण्यात आले आहे.

अ.क्र.	उपयोजना	नायलॉन (किलो)	बिगर यांत्रिक नौका(संख्या)	लाभाथी (संख्या)
१)	आदिवासी उपयोजना	८६४४	६८	२४९६
२)	आउक्षे	४०४०	२५	९२३
	एकूण	१२६८४	९३	३४१९

याची जिल्हानिहाय विगतवारी पृष्ठ क्रमांक वरील विवरणपत्रात दर्शविली आहे.

प्रकरण ४
वार्षिक विकास योजना २००८-०९

विशेष केंद्रिय सहाय्य योजना :-

ही योजना १००% केंद्रिय अर्थसहाय्याची केंद्र पुरस्कृत योजना आहे. सन १९८५-८६ पासून या योजनेखाली राज्यातील ठाणे, रायगड, यवतमाळ व गडचिरोली या जिल्हयातील माडियागोंड, सोरियर, कातकरी, कोलम इत्यादि आदिम जमातीतील आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल असलेल्या गरीब मच्छिमारांसाठी भूजलाशीयन मत्स्यव्यवसाय विकासाचा कार्यक्रम हाती घेण्यात आला आहे. या विभागाच्या विकास कार्यक्रमातील खालील तीन योजनांतून विशेष केंद्रिय सहाय्याची योजना राबविण्यात येते.

दहाव्या पंचवार्षिक योजनेत विशेष केंद्रिय सहाय्य योजनेखाली रु १६५.०० लक्ष नियतव्यय संमत असून सन २००७-०८ व २००८-०९ या वार्षिक योजनेसाठी नियतव्यय संमत झालेला नाही.

अवस्वद पाण्यात मत्स्यसंवर्धन -

या विशेष केंद्रिय सहाय्य कार्यक्रमाखाली राज्यातील उपरोक्त चार जिल्हयातील आदिम जमातीतील मासेमारांसाठी भूजलाशीयन मत्स्यव्यवसाय विकासाचा कार्यक्रम हाती घेण्यात येतो. या याजनेखाली शासनाच्या खर्चाने तलावात मत्स्यबीज मत्स्यसंचयन केले जाते. सदर तलावात वाढलेले मासे पकडण्याची आदिम जमातीतील लोकांना परवानगी दिली जाते. या योजनेखाली आतापर्यंत दिलेले विशेष केंद्रिय अर्थसहाय्य व केलेले भौतिक साध्य खालीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र.	वर्ष		खर्च	भौतिक साध्य
				मत्स्यबीज संचयन (लाखात)
१.	सातवी पंचवार्षिक योजना	1985-90	7.73	169.9
२.	वार्षिक योजना	1990-91	2.37	30.31
३.	वार्षिक योजना	1991-92	2.38	17.63
४.	आठवी पंचवार्षिक योजना	1992-97	10.31	99.45
५.	नववी पंचवार्षिक योजना	1997-98	3.75	19.06
		1998-99	1.78	16.19
		1999-00	2.44	15.09
		2000-01	3.38	17.50
		2001-02	1.10	5.91
६.	दहावी पंचवार्षिक योजना	2002-03	1.85	13.04
		2003-04	3.96	16.92
		2004-05	0	0
		2005-06	0	0
		2006-07	0	0
		2007-08	0	0

या योजनेखाली २००८-०९ साठी नियतव्यय संमत झालेला नाही

२) मच्छिमार युवकांना प्रशिक्षण :-

अवस्वद पाण्यातील मत्स्यसंवर्धन या योजनेखाली आदिम जमातीतील लोकांना केंद्र शासनाच्या विशेष सहाय्यातून तलावात मत्स्यबीज संचयन विभागाकडून करून देण्यात येते. आदिम जमातीतील मच्छिमार दारिद्र्य रेषेखालील असून ते अशिक्षित आहेत. त्यांना आधुनिक मासेमार तंत्राचे ज्ञान होण्यासाठी आधुनिक पध्दतीने मत्स्यसंवर्धन करणे, मासेमारी करणेबाबतचे प्रशिक्षण या योजनेखाली

देण्यात येते. प्रशिक्षणाचा कालावधी १ महिन्याचा असून प्रशिक्षणार्थ्यांना दरमहा रु ३००/- विदयावेतन व जाण्या-येण्याचा प्रवासखर्च देण्यात येतो. या योजनेखाली आतापर्यंत केलेले आर्थिक व भौतिक साध्य खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	वर्ष		खर्च	भौतिक साध्य प्रशिक्षणार्थी (संख्या)
१.	सातवी पंचवार्षिक योजना	1985-90	0.62	258
२.	वार्षिक योजना	1990-91	0.18	83
३.	वार्षिक योजना	1991-92	0.13	56
४.	आठवी पंचवार्षिक योजना	1992-97	0.63	284
५.	नववी पंचवार्षिक योजना	1997-98	0.29	92
		1998-99	0.21	56
		1999-00	0.35	76
		2000-01	0.38	112
		2001-02	0.42	122
६.	दहावी पंचवार्षिक योजना	2002-03	0.38	123
		2003-04	0.56	173
		2004-05	0	0
		2005-06	0	0
		2006-07	0	0
		2007-08	0	0

या योजनेखाली सन २००८-०९ साठी नियतव्यय संमत झालेला नाही.

३) मासेमार साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य :-

गोडया पाण्यात मत्स्यसंवर्धन या योजनेखालील विशेष केंद्रिय सहाय्यीत मत्स्यसंचयन केलेल्या तलावात आणि त्या परिसरातील नद्यांमध्ये मासेमारी करण्यासाठी लागणारे नायलॉन जाळी इ. साधनसामुग्री आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल असलेल्या गरीब आदिम जमातीतील मच्छिमारांना १०० टक्के केंद्र शासनाच्या खर्चाने पुरविण्याची तरतूद या योजनेत आहे. जाळ्यांची खरेदी शासनामार्फत होऊन प्रकल्प अधिका-यांच्या सल्ल्याने निवडलेल्या आदिम जमातीतील गरीब मच्छिमारांना त्यांचे वाटप सरकारी अथवा इतर व्यक्त्यांच्या हस्ते करण्यात येते.

ही योजना राज्याच्या ठाणे, रायगड, यवतमाळ व गडचिरोली या चार जिल्ह्यात राबविण्यात येते. आतापर्यंत या योजनेखाली आदिम जमातीसाठी केलेल्या खर्चाची व भौतिक साध्यांची माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	वर्ष		खर्च (रुलाखात)	भौतिक साध्य (जाळी संख्या)	लाभार्थी संख्या
1	2	3	4	5	6
१.	सातवी पंचवार्षिक योजना	1985-90	55.88	12267	2454
२.	वार्षिक योजना	1990-91	12.00	6884	1377
३.	वार्षिक योजना	1991-92	13.44	4352	870
४.	आठवी पंचवार्षिक योजना	1992-97	130.73	29888	5977
५.	नववी पंचवार्षिक योजना	1997-98	16.44	2219	645
		1998-99	28.70	2816	1408
		1999-00	74.91	5219	2610
		2000-01	25.46	2268	2062
		2001-02	20.99	3948	1974
६.	दहावी पंचवार्षिक योजना	2002-03	27.49	3422	2697
		2003-04	31.23	4254	2762
		2004-05	0	0	0
		2005-06	0	0	0
		2006-07	0	0	0
	११वी पंचवार्षिक योजना				
		2007-08	0	0	0

या योजनेखाली सन २००८-०९ साठी नियतव्यय संमत झालेला नाही.

प्रकरण ५
वार्षिक विकास योजना २००८-०९
विशेष घटक योजना

राज्यातील अनुसूचित जाती व नवबौध्द यांच्यासाठी विशेष घटक योजना राबविली जाते. या जातीतील मच्छिमार अशिक्षित व आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल असल्याने त्यांना जवळचे परिसरात मत्स्यव्यवसायाद्वारे उपजिविकेचे साधन उपलब्ध करून त्यांची आर्थिक स्थिती सुधारणे व राहणीमान उंचावणे हा या योजनेचा मूळ उद्देश आहे.

हा कार्यक्रम या विभागात सन १९८५-८६ पासून राबविण्यात येत आहे. विभागाच्या कार्यक्रमाच्या एकूण नियतव्ययाच्या १३ टक्के नियतव्यय विविध योजनेसाठी राखून ठेवण्याचे शासनाचे धोरण आहे. परंतु अनुसूचित जाती व नवबौध्द या वर्गातील लाभार्थी मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रात अगदी नगण्य प्रमाणात असल्याने व त्याची उपलब्धता लक्षात घेता विभागाच्या खालील योजनांतर्गत विशेष घटक योजना अल्प प्रमाणात राबविण्यात येते.

- १) मच्छिमार युवकांना प्रशिक्षण
- २) अवस्ध पाण्यातील मत्स्यसंवर्धन
- ३) मत्स्यसंवर्धन विकास यंत्रणांची स्थापना
- ४) मच्छिमार सहकारी संस्थांचा विकास
- ५) मासेमारी साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य
- ६) बिगर यांत्रिक नौकांसाठी आंतर/बाहय इंजिन खरेदीवर अर्थसहाय्य
- ७) मासेमार नौकांचे यांत्रिकीकरण व नौकांमध्ये सुधारणा

शासनाच्या नियोजन विभागाचा निर्णय क्रमांक विघयो-१०९४/प्र.क्र./१४५३, दिनांक २८/२/१९९४ अन्वये असे नजरेस आणले आहे की, अनुसूचित जाती/नवबौध्द यांची लोकसंख्या ७,५७,८४२ असून राज्यातील एकूण लोकसंख्येचा ११.०९ टक्के इतकी आहे व राज्याची विशेष घटक योजना ही राज्यातील लोकसंख्येच्या प्रमाणात असावी. शासनाने विभागाच्या या योजनेसाठी १० टक्के इतका नियतव्यय राखून ठेवण्याचे स्पष्ट आदेश दिले आहेत.

विभागाची अकरावी पंचवार्षिक योजना २००७-१२ च्या २१५८३.०० लाख प्रस्तावित कार्यक्रमात विशेष घटक योजनेखाली एकूण रु २२९.६२ लाखाचा कार्यक्रम प्रस्तावित आहे. दहावी पंचवार्षिक योजनेच्या चौथ्या सन २००८-०९ च्या वार्षिक योजनेसाठी रु ४००५.४८ लाखाचा एकूण नियतव्यय संमत असून पैकी रु.४४.०२ लक्षचा नियतव्यय विशेष घटक योजना कार्यक्रमाखाली आहे. त्यात रु ४२.०२ लाखाचा नियतव्यय अर्थसंकल्पित व रु २.०० लाखाचा नियतव्यय अर्थसंकल्पविरहित आहे. तसेच सदरचा सर्व नियतव्यय जिल्हास्तरीय योजनांसाठी आहे.

सन २००८-०९ च्या वार्षिक कार्यक्रमात विशेष घटक योजनेखालील योजनांसाठी संमत झालेल्या नियतव्ययाची योजनानिहाय विगतवारी खालीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र.	योजना	संमत नियतव्यय (रु लाखात)		
		नियतव्यय	पैकी अर्थसंकल्पित	अर्थसंकल्पविरहित
	जिल्हास्तरीय योजना (विघयो)			
१	मच्छिमार युवकांना प्रशिक्षण	0	0	0
२	अवस्ध पाण्यात मत्स्यसंवर्धन	19.13	19.13	0
३	मच्छिमार सहकारी संस्थांचा विकास	0.72	0.72	0
४	मत्स्यसंवर्धन विकास यंत्रणा (केंद्र पुरस्कृत)	0	0	0
५	मासेमार साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य	22.17	22.17	0
६	बिगर यांत्रिक नौकांवर आंतर व बाहय इंजिन खरेदीवर अर्थसहाय्य.	0	0	0
७	मच्छिमार नौकांचे यांत्रिकीकरण व नौकांमध्ये सुधारणा	2.00	0.00	2.00
	एकूण	44.02	42.02	2.00

सन २००८-०९ च्या कार्यक्रमातील राबविण्याच्या विशेष घटक योजनेखाली वरील योजनांची माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

अ) राज्यस्तरीय योजना :

१) मच्छिमारांसाठी राष्ट्रीय कल्याण निधी : (विधयो)

राज्यस्तरीय केंद्र पुरस्कृत योजनेअंतर्गत मच्छिमारी खेडयात मच्छिमारांसाठी घरे बांधणे पिण्याचे पाणी, समाज मंदिर वगैरे कल्याणकारी मूलभूत सुविधा उपलब्ध करून देण्याची तरतूद आहे. राज्य शासनाकडून शिफारस केलेल्या प्रस्तावांची केंद्र शासनातर्फे छाननी करण्यात येऊन प्रस्ताव मान्य करण्यात येतात. प्रत्येक घर हे ३५ चौ.मीटर क्षेत्राचे तथा त्याची किंमत रु ४०,०००/- पर्यंत (कमाल मर्यादा) असावी ही प्रमुख बंधने आहेत. किमान १० ते २० घरांच्या एका समुहाला एक कूपालिका व ७५ घरांच्या एका समुहाला एक समाजमंदिर देखील बांधून देण्यात येते. या योजनेखाली राज्य शासनाचा ५०% व केंद्र शासनाचा ५०% निधी ठेवला जातो.

ब) जिल्हास्तरीय योजना:

२) मच्छिमार युवकांना प्रशिक्षण (विधयो) या योजनेसाठी सन २००८-०९ च्या वार्षिक विकास कार्यक्रमात रु नक्त लाखाचा नियतव्यय आहे.

३) अवस्थ पाण्यात मत्स्यसंवर्धन : (विधयो)

ही जिल्हास्तरीय योजना आहे. या योजनेखाली मत्स्यसंवर्धनास योग्य अशी भूजल क्षेत्रातील तळी निवडून त्या तलावामध्ये जलद वाढणा-या भारतीय प्रमुख कार्प जातीचे मत्स्यबीज संवर्धन करणे अभिप्रेत आहे. मासेमारीसाठी विकसित केलेले तलाव अनुसूचित जाती व नवबौध्द यांच्या सहकारी संस्थांना मासेमारीसाठी देण्यात येतात.

या योजनेखाली आतापर्यंत केलेल्या खर्चाचे योजनानिहाय आकडेवारी खालीलप्रमाणे आहे.

अ क्र	आर्थिक वर्ष		खर्च (रु लाखात)	मत्स्यबीज संचयन (लाखात)	मत्स्योत्पादन (टनात)
१	सहावी पंचवार्षिक योजना	1980-85	5.91	135.06	--
२	सातवी पंचवार्षिक योजना	1985-90	9.00	245.71	--
३	वार्षिक योजना	1990-91	7.38	129.84	1676
४	वार्षिक योजना	1991-92	7.85	119.06	2064
५	आठवी पंचवार्षिक योजना	1992-97	60.14	756.24	37046
६	नववी पंचवार्षिक योजना	1997-98	12.05	110.99	9881
		1998-99	15.62	167.15	7834
		1999-00	14.11	101.11	7054
		2000-01	13.50	155.67	6204
		2001-02	7.65	152.09	7218
७	दहावी पंचवार्षिक योजना	2002-03	4.20	118.25	6868
		2003-04	5.59	11429	4839
		2004-05	3.38	146.27	4554
		2005-06	8.52	165.05	6066
		2006-07	13.46	221.18	5120
	अकरावी पंचवार्षिक योजना				
		2007-08	7.34	169.11	5232

या योजनेखाली सन २००८-०९ मध्ये रु १९.१३ लाखाचा नियतव्यय मंजूर झाला असून इिं गाबीज संचयन ३५.०० लाख व मत्स्यबीज संचयन २३८.९९ लाख विभागामार्फत व जिल्हयातील लाभार्थ्यांमार्फत करण्याचे व ८०११ टन मत्स्योत्पादनाचे भौतिक लक्ष्य ठरविण्यात आले आहे.

त्याची जिल्हानिहाय विगतवारी पृष्ठ क्रमांक वरील विवरणपत्रात दर्शविली आहे

४) मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणांची स्थापना : (विघयो)

ही केंद्र पुरस्कृत जिल्हास्तरीय योजना आहे. मत्स्यसंवर्धनास उत्सुक असलेल्या शेतक-यांना त्यांच्या शेतात तळी बांधकाम करण्यास प्रोत्साहन देणे, निवडक तलाव सधन मत्स्यसंवर्धनाखाली आणणे व क्षेत्रानजिकच्या मच्छिमारांना प्रशिक्षण देऊन मत्स्यकास्तकार तयार करणे, मत्स्यसंवर्धनामध्ये सर्व बाबींवर अर्थसहाय्य देणे, मत्स्यसंवर्धन करून मत्स्योत्पादन घेण्यापासून विक्रीपर्यंतच्या सर्व कामात एकसूत्रता आणणे, अपेक्षित मत्स्योत्पादनाची पातळी गाठणे इत्यादीसाठी राज्यातील २६ जिल्हयात मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणा स्थापन करण्यात आल्या आहे. विशेष घटक योजनेखाली या योजेचा लाभ सन १९९५-९६ पासून देण्यात आला आहे. या योजनेखाली २००६-०७ अखेरपर्यंत खालीलप्रमाणे आर्थिक व भौतिक साध्ये आहेत.

अ.क्र	वर्ष	खर्च			तळी बांधकाम (हेक्टर)	भौतिक साध्ये			
		राज्य	केंद्र	एकूण		निविष्टी अनुदान (हेक्टर)	प्रशिक्षणार्थी (संख्या)	लाभार्थी (संख्या)	मत्स्योत्पादन (मे.टन)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	1995-96	3.61	2.20	5.81	20.80	30.00	70	--	--
2	1996-97	8.29	8.29	16.58	50.40	74.00	113	71	16.00
3	1997-98	3.23	3.23	6.46	23.00	71.35	69	--	12.35
4	1998-99	0.66	0.66	1.32	5.00	48.14	59	100	17.00
5	1999-00	1.20	1.20	2.40	2.74	24.50	40	--	--
6	2000-01	0.70	0.70	1.40	--	40.50	44	--	--
7	2001-02	0.42	0.42	0.84	--	56.00	56	--	--
8	2002-03	0.60	1.80	2.40	1.25	53.40	45	--	--
9	2003-04	0.40	1.20	1.60	--	8.50	37	--	--
10	2004-05	0.27	0.83	1.10	0.24	37.50	35	--	--
11	2005-06	-	-	-	-	-	3	-	-
12	2006-07	-	-	-	-	-	-	-	-
13	2007-08	-	-	-	-	-	-	-	-

सन २००८-०९ च्या वार्षिक कार्यक्रमात या योजनेखाली नियतव्यय संमत झालेला नाही.

५) मच्छिमार नौकांचे यांत्रिकीकरण :

ही जिल्हास्तरीय योजना आहे. या योजनेखाली मासेमारी नौकांचे यांत्रिकीकरणासाठी खालील पध्दतीचे, मच्छिमार गट व मच्छिमार संस्था यांना राज्य शासन व राष्ट्रीय सहकार विकास निगमाकडून अर्थसहाय्य देण्याची तरतूद आहे.

अ क्र	बाब	अर्थसहाय्याचे प्रमाण				
		अनुदान	खाविभाभां	भाग भांडवल	कर्ज	एकूण
१	यांत्रिक नौका					
	१) राज्य हिस्सा	--	10%	--	--	10%
	२) रा.स.वि.नि. हिस्सा	--	20%	5%	55%	80%
	एकूण	--	30%	5%	55%	90%
२	बाहय इंजिन बसविणे (इंजिनाच्या किंमतीच्या ५०% परंतु रु१००००/- च्या मर्यादेपर्यंत)					
	१) राज्य हिस्सा	25%	--	--	--	25%
	२) केंद्र हिस्सा	25%	--	--	--	25%
	एकूण	50%	--	--	--	50%
३	पारंपारिक नौकांवर २ सिलींडर्सचे आंतर इंजिन बसविणेसाठी अनुदान (इंजिनाच्या किंमतीच्या ५०% परंतु रु १२०००/- च्या मर्यादेपर्यंत)					
	१) राज्य हिस्सा	25%	--	--	--	25%
	२) केंद्र हिस्सा	25%	--	--	--	25%
	एकूण	50%	--	--	--	50%

टिप : वरील क्रमांक १, २ व ३ च्या प्रकरणी उर्वरित १०%, ५०%, व ५०% रक्कम संबंधित मच्छिमार लाभार्थ्यांनी उभारावयाची आहे.

आतापर्यंत ही योजना विशेष घटक योजनेखाली राबविली जात नव्हती. ही योजना १९९४-९५ पासून विशेष घटक योजना कार्यक्रमाखाली राबविण्याचे प्रस्तावित होते. परंतु १९९५-९६ या वर्षात या योजनेत खर्च झालेला नाही. सा १९९६-९७ मध्ये या योजनेखाली रायगड जिल्ह्यात २ यांत्रिक नौकांना राज्याचे रु २.६५ व राष्ट्रीय सहकार विकास निगमाचे रु ६.६३ लाख अर्थसहाय्य देण्यात आले. सन २००८-०९ पर्यंत खालीलप्रमाणे आर्थिक, भौतिक साध्य झाले आहे.

वर्ष	खर्च (रु लाखात)		भौतिक साध्य
	राज्य हिस्सा	रा.स.वि.नि. हिस्सा	यांत्रिक नौका (संख्या)
1995-96	--	--	--
1996-97	2.65	6.63	2
1997-98	1.50	18.34	1
1998-99	--	8.25	--
1999-00	4.54	11.35	3
2000-01	--	--	--
2001-02	--	--	--
2002-03	--	--	--
2003-04	--	--	--
2004-05	--	--	--
2005-06	--	--	--
2006-07	--	--	--
2007-08	--	--	--

६) मासळीचे सुरक्षण, वाहतूक व विक्री : (विघयो)

सन २००८-०९ च्या वार्षिक कार्यक्रमासाठी सदर योजेसाठी जिल्हा कार्यालयाकडे प्रस्ताव प्राप्त नसल्याने नियतव्यय प्रस्तावित नाही.

७) मच्छिमार सहकारी संस्थांचा विकास : (विघयो)

ही जिल्हास्तरीय योजना आहे. या योजनेखाली अनुसूचित जाती व नवबौध्द मच्छिमार सहकारी संस्थांची आर्थिक स्थिती सुधारण्यासाठी अनुदान, भाग भांडवल यास्वस्मात पहिली पाच वर्षे खालीलप्रमाणे अर्थसहाय्य देण्यात येते.

१) भूजलाशयीन क्षेत्रातील प्राथमिक मच्छिमार सहकारी संस्थांना रु २०००/- अनुदान पाच वर्षांसाठी उतरत्या क्रमाने.

- १) पहिली ३ वर्षे -- रु ५००/- दरसाल
 २) ४ थे व ५ वे वर्षे -- रु २५०/- दरसाल

२) प्राथमिक सहकारी संस्थांना स्वतःच्या रु १०००/- किंवा त्यापेक्षा जास्त भाग भांडवलाच्या आधिन जास्तीत जास्त रु ३०००/- इतके भाग भांडवल अगुजेय आहे. या योजनेखाली आतापर्यंत खालीलप्रमाणे वर्षांहाय अर्थसहाय्य देण्यात आले आहे.

अ.क्र.	वर्ष	खर्च (रु लाखात)		
1)	सहावी पंचवार्षिक योजना	1980-85	0.11	
2)	सातवी पंचवार्षिक योजना	1985-90	0.11	
3)	वार्षिक योजना	1991-92	0.61	
4)	वार्षिक योजना	1992-93	0.61	
5)	आठवी पंचवार्षिक योजना	1992-93	0.60	
		1993-94	0.18	
		1994-95	0.30	
		1995-96	0.57	संस्था - २२
		1996-97	1.20	संस्था - २१
6)	नववी पंचवार्षिक योजना	1997-98	0.70	संस्था - २६
		1998-99	0.77	संस्था - २३
		1999-00	0.51	संस्था - १५
		2000-01	0.53	संस्था - १२
		2001-02	0.24	संस्था - ०७
		2002-03	0.39	संस्था - ०६
		2003-04	0.34	संस्था - ०५
		2004-05	0.24	संस्था - ०६

		2005-06	0.62	संस्था-०९
		2006-07	--	--
		2007-08	0.43	संस्था- ०५

सन २००८-०९ साठी या योजनेखाली रु ०.७२ नियतव्यय मंजूर करण्यात आलेला आहे. त्याची जिल्हानिहाय विगतवारी पृष्ठ क्रमांक वरील विवरणपत्रात दिलेली आहे.

८) मासेमार साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य : (विघयो)

ही जिल्हास्तरीय योजना आहे. या योजनेखाली आर्थिकदृष्ट्या कमकुवत व दुर्बल असलेल्या अनुसूचित जातीच्या लाभार्थ्यांना आधुनिक मच्छिमारी साधने वापरून मासेमारी करता यावी म्हणून नायलॉन सूत/जाळी, बिगर यांत्रिक नौका इत्यादी साधनांच्या खरेदीवर ५०% अनुदानाच्या स्वस्मात आर्थिक सहाय्य देण्यात येते. भूजल क्षेत्रात प्रति मच्छिमारास वार्षिक ५ किलो नायलॉन सूताची मर्यादा आहे.

या योजनेखाली आतापर्यंत खालीलप्रमाणे वर्षानिहाय आर्थिक व भौतिक लक्ष्य गाठले आहे.

वर्ष		खर्च (रु लाखात)	भौतिक साध्य	
			नायलॉन (किलो)	बिगर यांत्रिक नौका (संख्या)
सहावी पंचवार्षिक योजना	1980-85	3.10	2579	--
सातवी पंचवार्षिक योजना	1985-90	4.33	7419	--
वार्षिक योजना	1990-91	4.26	5460	--
वार्षिक योजना	1991-92	5.35	6283	--
आठवी पंचवार्षिक योजना	1992-97	29.20	26199	64
नववी पंचवार्षिक योजना	1997-98	5.87	4734	12
	1998-99	6.29	5185	9
	1999-00	7.57	6370	13
	2000-01	7.62	5411	18
	2001-02	2.61	4886	11
दहावी पंचवार्षिक योजना	2002-03	7.11	5119	21
	2003-04	2.63	3556	3
	2004-05	4.50	3642	13
	2005-06	7.80	5872	10
	2006-07	0.12	15899.74	31
अकरावी पंचवार्षिक योजना				
	2007-08	14.89	10805	208

सन २००८-०९ साठी या योजनेखाली रु २२.१७ लाखाचा नियतव्यय मंजूर झालेला असून १५२५२ किलो नायलॉन सूत/जाळी व ३२ बिगर यांत्रिक नौकांचे लक्ष्य ठरविण्यात आले आहे. या योजनेखाली ३०९८ मासेमारांना लाभ मिळेल. त्याची जिल्हानिहाय विगतवारी पृष्ठ क्रमांक वरील विवरणपत्रात दर्शविली आहे.

९) बिगर यांत्रिक नौकांसाठी आंतर व बाहय इंजिन खरेदीवर अर्थसहाय्य : (विघयो)

ही जिल्हास्तरीय योजना आहे. अनुसूचित जाती व नवबौध्द यातील आर्थिकदृष्ट्या कमकुवत असलेल्यांसाठी सदर योजनेअंतर्गत त्यांचे नौकेवर आंतर व बाहय इंजिन बसविण्यासाठी प्रकल्प किंमतीच्या ५०% परंतु बाहय इंजिनावर रु.०.१२ लाख मर्यादेत तर आंतर इंजिनावर रु ०.१० लाख मर्यादेत अर्थसहाय्य दिले जाते. सन २००८-०९ च्या वार्षिक कार्यक्रमात सदर योजनेसाठी नियतव्यय संमत झालेला नाही.

प्रकरण ६
वार्षिक विकास योजना २००८-०९
२० कलमी कार्यक्रम १९८६

कलम क्रमांक - ११ अनुसूचित जाती/जमातींना न्याय

अ) अनुसूचित जातीच्या कुटुंबांना सहाय्य :

अनुसूचित जातीच्या (नवबौध्दांसह) दारिद्रय रेषेखालील कुटुंबांना दारिद्रय रेषेच्या वर आणण्यासाठी त्यांना प्रत्यक्ष उत्पन्नाचे साधन उपलब्ध व्हावे म्हणून समाज कल्याण विभागाच्या विविध योजनांमार्फत अर्थसहाय्य दिले जाते. त्यापैकी मत्स्यव्यवसाय विभागाच्या कार्यक्रमातील खालील योजना संबंधित आहेत.

१) मच्छिमार युवकांना प्रशिक्षण :

हया योजनेअंतर्गत अनुसूचित जाती व नवबौध्द युवकांना जिल्हयातील मत्स्यबीज केंद्रावर मत्स्यसंवर्धक तंत्राचे एक महिन्याचे प्रशिक्षण देण्यात येते. सन १९९४-९५ पासून या योजनेखालील प्रशिक्षण योजनेतर योजनेमधून देण्याच्या शासनाच्या सूचना आहेत. सन २००७-०८ व २००८-०९ च्या वार्षिक कार्यक्रमात सदरहू योजनेखाली तरतूद प्राप्त झालेली नाही..

२) मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणांची स्थापना :

या योजनेखाली देखील मत्स्यसंवर्धनासाठी तळी बांधकाम करणे, मत्स्यसंवर्धन, खत/खाद्य इत्यादीचे १५ दिवसाचे प्रशिक्षण प्रशिक्षणार्थ्यांना देण्यात येते. प्रशिक्षण कालावधीत प्रशिक्षणार्थ्यांना रु ४५०/- विद्यावेतन व येण्याजाण्याचा प्रवास खर्च दिला जातो. सन २००७-०८ व २००८-०९ च्या वार्षिक कार्यक्रमात सदरहू योजनेखाली तरतूद प्राप्त झालेली नाही.

ब) अनुसूचित जमातीच्या कुटुंबांना सहाय्य :

अतिशय डोंगराळ व दुर्गम भागात राहणा-या शैक्षणिक व आर्थिकदृष्ट्या मागासलेल्या आदिवासींची उन्नती करण्यासाठी व त्यांना इतर समाजाच्या स्तरावर आणण्यासाठी शासनाने विविध योजना हाती घेतल्या आहेत. यासाठी शासनाने आदिवासी विकास महामंडळ स्थापन केले आहे. या विभागाच्या वार्षिक कार्यक्रमातील 'मासेमारी साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य' या योजनेखाली अनुसूचित जमातीच्या कुटुंबांना मासेमारी साधने खरेदीवर अर्थसहाय्य दिले जाते.

'मासेमारी साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य' योजनेखाली सन २००८-०९ मध्ये आदिवासी उपयोजनेअंतर्गत अनुसूचित जमातीच्या कुटुंबांना रु १४.५५ लाखाचा नियतव्यय संमत असून ८६४४ किलो नायलॉन सूत वाटपाचे व ६८ बिगर यांत्रिकी नौकांचे लक्ष्य ठरविले असून त्यापासून १७९६ लाभार्थ्यांना लाभ होईल.

'मासेमारी साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य' योजनेखाली सन २००८-०९ मध्ये आदिवासी क्षेत्राबाहेरील उपयोजनेअंतर्गत अनुसूचित जमातीच्या कुटुंबांना रु ५.६९ लाखाचा नियतव्यय संमत असून ४०४० किलो नायलॉन सूत वाटपाचे व २५ बिगर यांत्रिकी नौकांचे लक्ष्य ठरविले असून त्यापासून ८५३ लाभार्थ्यांना लाभ होईल.

१) अहवाल सादर करण्याबाबत :

कलम क्रमांक ११ (अ)

सहाय्यक संचालक, गृहीर्माण व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांच्या विधयो-१०९७/प्र.क्र.१८/लेखा, दिनांक ३१/७/१९९७ च्या पत्रान्वये २० कलमी कार्यक्रम १९८६ मधील कलम ११ (अ) अंतर्गत सन १९९७-९८ साली उद्दिष्टे पूर्ततेची त्रैमासिकनिहाय टक्केवारी खालीलप्रमाणे ठरवून दिलेली आहे. सन २००८-०९ मध्ये सदर टक्केवारी प्रमाणेच अंमलबजावणी करावयाची आहे.

	पहिले त्रैमासिक	दुसरे त्रैमासिक	तिसरे त्रैमासिक	चौथे त्रैमासिक	एकूण
टक्केवारी	१५	२१	३६	२८	१०० टक्के

याबाबतचे मासिक/त्रैमासिक अहवाल त्याच महिन्याच्या ३० तारखेपर्यंत शासनाला सादर करावयाच्या सूचना आहेत. त्याप्रमाणे संबंधित प्रादेशिक विभाग प्रमुखांनी त्यांचे अहवाल विहित कालावधीत या कार्यालयास पाठवावयाचे आहेत.

२) कलम क्रमांक ११ (ब)

आयुक्त, आदिवासी विकास आयुक्तालय, नाशिक यांच्या सूचनाप्रमाणे त्यांना याबाबतचे मासिक/त्रैमासिक अहवाल पुढील महिन्याच्या १० तारखेपर्यंत सादर करावयाचे आहेत. प्रादेशिक मत्स्यव्यवसाय उपसंचालकांना जिल्हा मत्स्यव्यवसाय विकास अधिका-यांनी त्यांच्या जिल्ह्याची माहिती विहित प्रपत्रात विहित कालावधीत (त्याच महिन्याच्या ३० तारखेपर्यंत) पाठवावयाची आहे. व प्रादेशिक मत्स्यव्यवसाय उपसंचालकांनी पुढील महिन्याच्या ३ तारखेपर्यंत मुख्य कार्यालयास सादर माहिती पोहोचेल या बेताने पाठवावी.

मच्छिमार युवकांना प्रशिक्षण

मासेमारी नौकांच्या यांत्रिकीकरणाची योजना मच्छिमारांमध्ये प्रगत होऊ लागल्यामुळे सहाजिकच मच्छिमार यांत्रिक बोटींच्या संख्येत त्याप्रमाणे वाढ झाली आहे. त्यामुळे बोटीवरील इंजिनाची निगा राखणे, ते कसे चालवावे त्याचप्रमाणे कोणत्या पध्दतीने मच्छिमारी करून उत्पादन कसे वाढवावे याबाबत मच्छिमार युवकांना प्रशिक्षण देण्याची गरज लक्षात घेऊन या विभागामार्फत बृहन्मुंबईतील वसोवा येथे १९५५-५६, तर रत्नागिरी येथे १९६२, वसई व अलिबाग येथे १९६५ व त्याचप्रमाणे सातपाटी व मालवण येथे १९८३ पासून प्रशिक्षण केंद्र सुरु करण्यात आली आहेत.

सादर प्रशिक्षणामध्ये मच्छिमार युवकांना नौकाच्या, इंजिनाची निगा, अत्याधुनिक मच्छिमारीची साधने इत्यादीचे प्रशिक्षण दिले जात असल्यामुळे राष्ट्रीय सहकार विकास निगम योजनेअंतर्गत बांधण्यात येणा-या प्रत्येक नौका बांधणी लाभार्थीच्या गटात वरील प्रशिक्षण पूर्ण केलेला प्रशिक्षणार्थी हा सभासद असणे हे बंधनकारक आहे.

कार्यरत असलेले सादर प्रशिक्षण हे ६ महिन्यांचे कालावधीचे असून वर्षातून दोन सत्रात कार्यान्वित होते. कालावधी पुढीलप्रमाणे - १ जानेवारी ते ३० जून वर्षातले पहिले सत्र तर दुसरे सत्र १ जुलै,ते ३१ डिसेंबर अनुक्रमे प्रशिक्षण दिले जाते.

प्रत्येक केंद्रामध्ये २२ प्रशिक्षणार्थीप्रमाणे ६ केंद्रात प्रत्येक सत्रात १३२ उमेदवार प्रशिक्षण घेण्याची सोय उपलब्ध आहे. अशाप्रकारे दरवर्षी २६४ उमेदवार या प्रशिक्षण केंद्रात प्रशिक्षण घेणे अपेक्षित आहे.

प्रशिक्षण शुल्क :

१) दारिद्र्य रेषेखालील प्रशिक्षणार्थींना रु १००/-

२) दारिद्र्य रेषेवरील प्रशिक्षणार्थींना रु ४५०/-

इतके शुल्क जुलै,२००३ पासून अंमलात येत आहे.

प्रशिक्षण केंद्र स्थापन झाल्यापासून आतापर्यंत म्हणजे डिसेंबर २००६ पर्यंत ८५४२ मच्छिमार युवकांनी प्रशिक्षण घेतले आहे.

प्रकरण ७
वार्षिक विकास योजना २००८-०९
मराठवाडा विकास पॅकेज

मराठवाडा विकास पॅकेज

२००८-०९ आणि २००९-१० या वर्षात एकूण रु. १६००.०० लक्ष चा मराठवाडा विकास पॅकेज राबविण्याचे प्रस्तावित असून पैकी २००८-०९ मध्ये रु. ७००.०० लक्ष नियतव्यय खालील कामांसाठी त्यासमोर दर्शविलेल्या योजनेत अंतर्भूत करण्यांत आलेला आहे.

(रु. लाखात)

अ.क्र.	प्रस्तावित कामे	योजना	कोडनंबर	नियतव्यय
१	मत्स्यबीज केंद्राचे बळकटीकरण	मत्स्यबीज उत्पादन केंद्राची स्थापना	४४०५००१४	८४.००
२	मत्स्यबीज संचयन	अवरुध्द पाण्यांत मत्स्यसंवर्धन	२४०५०१३७	७५.००
३	झिंगाबीज संचयन	अवरुध्द पाण्यांत मत्स्यसंवर्धन	२४०५०१३७	४००.००
४	मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्थांचे बळकटीकरण	मच्छिमार सहकारी संस्थांचा विकास	४४०५०१२१	८०.००
५	मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्थेच्या सभासदांना वाहतूक सुविधा	मासळीचे सुरक्षण वाहतूक व विक्री	२४०५०३७१	६१.००
	एकूण			७००.००

प्रकरण - १

वार्षिक विकास कार्यक्रम २००८-०९

राज्य पातळीवरील योजना

प्रकरण - २

वार्षिक विकास कार्यक्रम २००८-०९

जिल्हा पातळीवरील योजना

प्रकरण - ३

वार्षिक विकास कार्यक्रम २००८-०९

**आदिवासी उपयोजना
आदिवासी क्षेत्राबाहेरील उपयोजना**

प्रकरण - ४

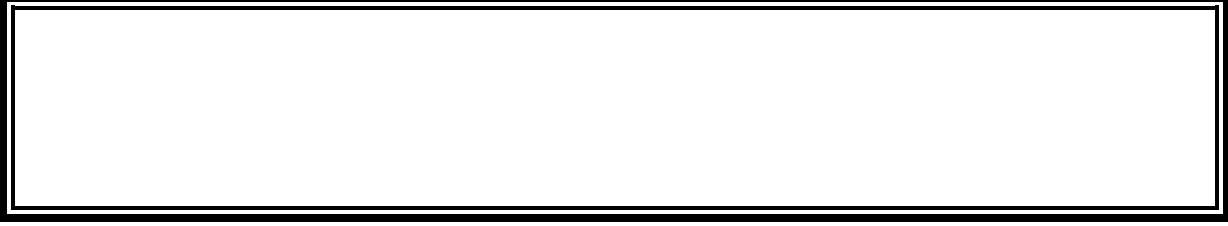
वार्षिक विकास कार्यक्रम २००८-०९

विशेष केंद्रीय सहाय्य योजना

प्रकरण - ५

वार्षिक विकास कार्यक्रम २००८-०९

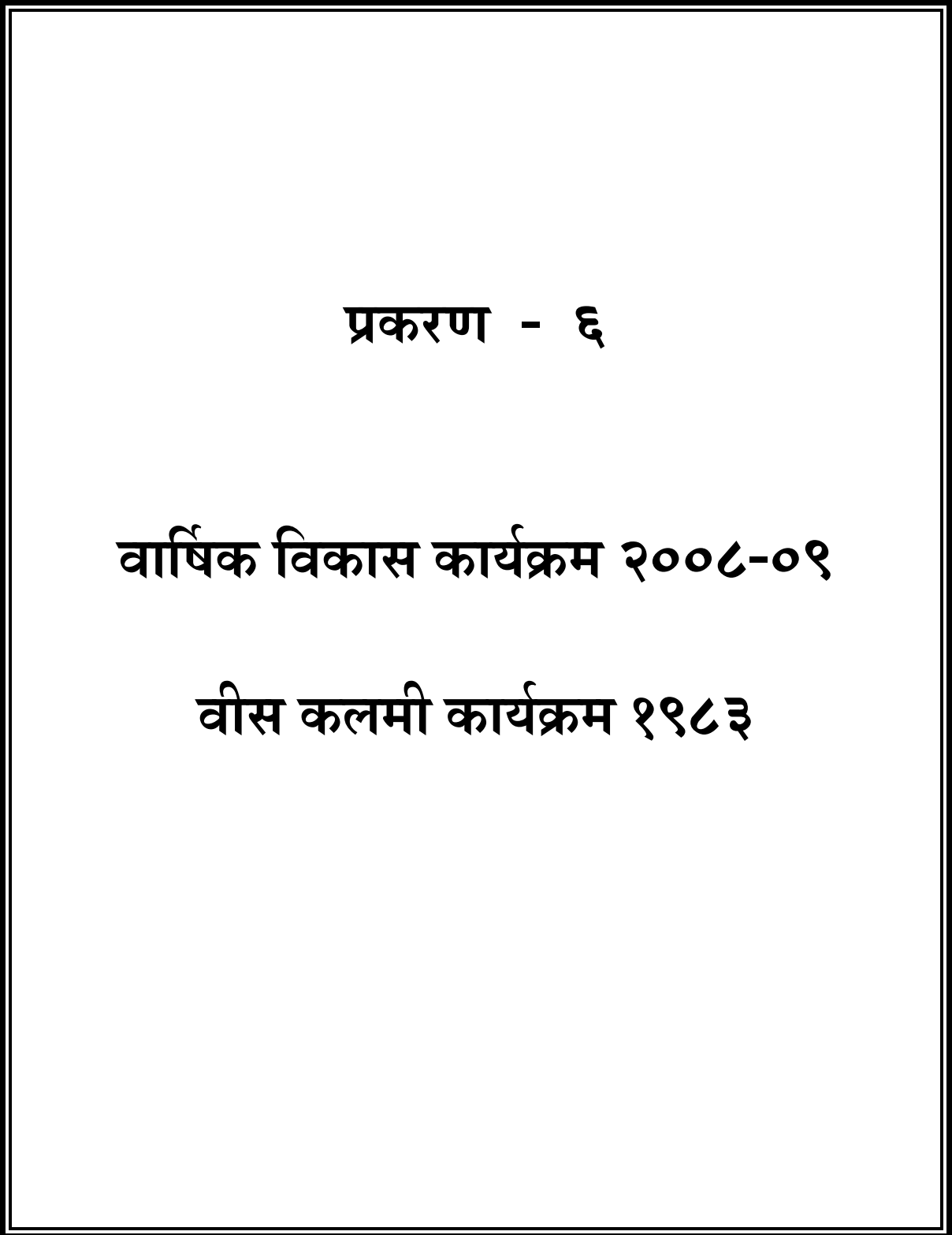
विशेष घटक योजना

प्रकरण - ६

वार्षिक विकास कार्यक्रम २००८-०९

वीस कलमी कार्यक्रम १९८३

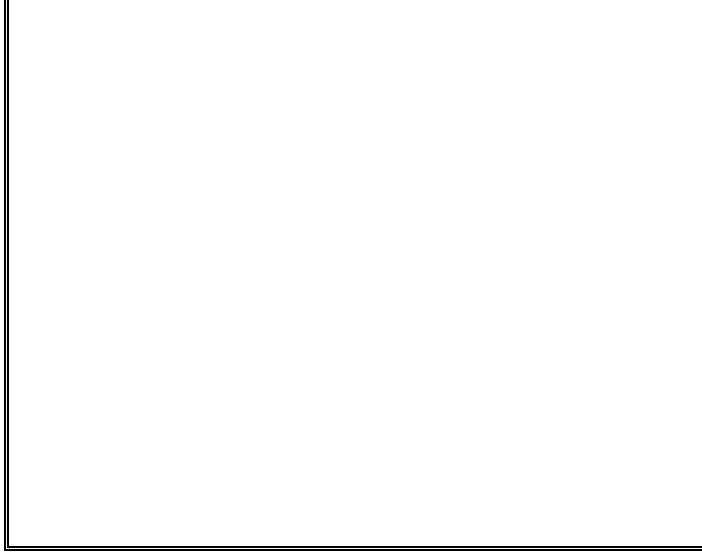
प्रकरण - ७

वार्षिक विकास कार्यक्रम २००८-०९

मराठवाडा विकास पॅकेज

मत्स्यव्यवसाय विभाग
महाराष्ट्र राज्य

वार्षिक विकास कार्यक्रम
२००८-०९

आयुक्त मत्स्यव्यवसाय यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र राज्य
तारापोरवाला मत्स्यालय
नेताजी सुभाष मार्ग
चर्नी रोड, मुंबई ४०० ००२
दूरध्वनी क्र. २२८२ १२३९ फॅक्स क्र. २२८२ २३१२

R
ep
ly
to
H.
M
.
N
o.
19
D
at
e-
19
.1.
20
09
St
ra
te
gi
c
Pl
an
ni
ng
Pr
oc
es
s

मत्स्यव्यवसाय विभाग

सन २००८-०९
योजनांतर्गत व योजनेत्तर योजनांची
आढावा बैठक दिनांक-२१/०१/२००९

टिप्पणी

मत्स्यव्यवसाय आयुक्तालय
तारापोरवाला मत्स्यालय
महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

1. I
n
F
i
s
h

eries Department the plan mostly consist of District level scheme and State

level schemes. As far as the district level schemes are concerned the District level Officer prepare the district level plan under the guidance of Regional Deputy Commissioner and submit it to the district level committee. The State level scheme planning is mostly contributed by the three Deputy Commissioner i.e. Deputy Director Marine, Brackish Water and Inland and finally the district and state level plan and other programme are compiled in planning section in the Department. The overall planning of the Fisheries Department is supervise by the Commissioner of Fisheries.

2. There is no specific mechanism for assessing the resources.
3. No specific mechanism as mentioned in the Questionaries.
- 3b. The regular review is taken at the Regional as well as Commissioner level.
4. There is no specific responsibilities for strategic planning is available in Fisheries Department. However the Deputy Director of the concerned sector and the Deputy Commissioner Budget and Planning act as Strategic planner and coordinator respectively.
5. The planning work is entrusted to the Senior Officer of the Department.
6. No specific procedure is existing for reviewing or evaluating achievement. However the individual schemes are being review and evaluated by the Statistical Department and State Government.
7. The Department has a Statistical wing to collect the marine fish production data, however they are not directly concerned for evaluating the plan scheme.
8. No specific mechanism, however the approved procedure by the State Government is applied for carrying out the strategic planning

Strategic Plan

1. Yes
2. Depends upon various implementing schemes
3. Various scheme are implemented in Marine, Inland and Brackish water field are related to Government policies.
4. Annual plan is submitted to Govt. in prescribed proforma given by ADF Mantralaya, Planning Department approve the plan.

Programme Planning Process

1. The State planning department issue guide line for preparing the plan every year. On the same line district planning committee at District level issues instruction for preparing district plan. After thorough discussion in the committee the plan is finalised in F.D. as well as district level offices no specific guidelines are available in this regards.
2. As stated earlier the programming planning and coordinator is reponsibility of three Deputy Director Marine, Brackish Water and Inland as well as Deputy Commissioner Budget and Planning.
3. The Current year plan and the other available information the programme is prepared in F.D.
4. No.

Programme Plan

1. The Five Year Plan for 2007-12 is prepared by F.D.
2. In the periodical returns are obtained from District office and periodical review meetings are arrange to ensure the achievement both in the physical and financial.
3. Monthly progress report and other report being obtained time to time.
4. No special mechanism is available.
5. Yes
6. Yes
7. State planning department approve the plan for F.D.

Operational Planning Process

1. As treated above no specific guidelines is avaiable in the Department
2. Yes
3. Yes
4. No specific system/procedure is placed in F.D.
5. Monthly progress report and other report being obtained time to time
6. Yes
7. Yes
6. Regular review meeting, field visit and periodical returns are obtained for getting the feed back.
7. Yes. Specific targets are given in each scheme and the achievement is reviewed
8. As stated earlier at Point 5.

Operational Plan

1. Yes. The responsibility for operating the plan and achievement is with the implementing Officer of the District and Regional Head
2. No
3. Yes
4. Yes
5. Plan achieved up to optimum level of target.
6. Yes. As per requirement from Finance/Planning Department.

**Taraporewala Aquarium
Subhashchandra Bose Road
Mumbai-400002
Date- /1/2009**

**To,
Shri.D.Chaudhari
Director (Fy Statistics),Government of India,
Ministry of Agriculture,
(Department of Animal Husbandry &
Dairying Fisherying)
Krishi Bhavan,
New Delhi-110001**

**Subject : Fisheries Information System Network
(FISHNET)
(One day Workshop on 21/01/2009 at
NASC Complex, DPS Marg,Pusa,New
Delhi)
Reference : Your letter No.60-12(15)2008FY(S)
December,2008**

Sir,

**With reference to your letter mentioned above the information as
asked for in the prescribed Questionnaire is enclosed herewith**

OC approved by Commissioner

Yours faithfully,

**Dy. Commissioner Fy.(Stat.)
Maharashtra State, Mumbai.**

Enclosure: As above.

प्रकरण - ७

वार्षिक विकास कार्यक्रम २००८-०९

मराठवाडा विकास पॅकेज

ढतसुतुवुतुसुतु वलडुतु

डु.डुतुतु (वलतुतु व नलतुतुतु) डुतुतु
अधुतुतुतुतुतुतुतुतुतुतुतुतुतु
दलनुतुतुतु- १३-०२-२००१
वेळ- ३.३० तुतु ॡ.०० वुतुतुतु

वलषतु- २००१-१० तुतुतु रलतुतु तुतुतुतु

ढतुसुतुवुतुसुतु आतुतुतुतुतुतुतु
तलरलतुतुतुतुतुतुतुतुतुतुतुतुतु
डुतुतुतुतु रलतुतु, डुतुतुतु

